

Møte torsdag den 28. november 2013 kl. 10

President: Line Henriette Hjemdal

Dagsorden (nr. 18):

1. Debatt om redegjørelsen om viktige EU- og EØS-saker av ministeren ved Statsministerens kontor for samordning av EØS-saker og forholdet til EU (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 21. november 2013)
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2013 under Olje- og energidepartementet (flommen på Østlandet mai 2013) (Innst. 32 S (2013–2014), jf. Prop. 189 S (2012–2013))
3. Interpellasjon fra representanten Knut Storberget til næringsministeren:

«Regjeringen Stoltenberg II hadde et sterkt engasjement for utvikling av innlandsfylkene. Betydelige samferdselsinvesteringer er igangsatt, og landbruket er gitt et stort løft. I flere runder presenterte regjeringen Stoltenberg II helt nødvendige tiltakspakker til forsterking av skognæringen. Utdanningsinstitusjoner i Hedmark og Oppland ble igangsatt, utviklet og forsterket. Kultur og reiseliv ble gitt en sentral plass i politikken for Innlandet. Satsingen i Innlandet har hatt en helhetlig tilnærming senest ved departementsoppnevning av et eget utvalg for næringsutvikling og bosetting i Innlandet.

Vil regjeringen videreføre dette arbeidet?»

4. Interpellasjon fra representanten Jan Bøhler til justis- og beredskapsministeren:

«I brannen på Scandinavian Star 7. april 1990 omkom 159 mennesker. Stortinget behandlet saken gjennom en redegjørelse fra handels- og sjøfartsministeren og en stortingsmelding. Det har senere vist seg at man den gang ikke fikk snudd alle steiner, bl.a. angående egentlige eierforhold og brannforløpet hvor man bare tok for seg første 1,5 time av 38 timer. Dermed har det helt til i dag stadig kommet nye opplysninger, rapporter og spørsmål. Støttegruppa for overlevende og etterlatte og stiftelsen for ny etterforskning har fortsatt å engasjere seg for å klarlegge hendelsesforløpet. Politiet foretar nå en gjennomgang av sitt arbeid med saken. Spørsmålet er om politiske myndigheter også bør gå igjennom sine deler av saken, og gjøre nye undersøkelser av det man har hatt overordnet ansvar for, slik støttegruppa ønsker.

Hvordan vil regjeringen arbeide videre med dette, og bidra til at Stortinget får mer fullstendig informasjon enn tidligere?»

5. Referat

Minnetale over tidligere stortingsrepresentant Johannes Østtveit

Presidenten: Kjære medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Johannes Østtveit døde 9. juli i år, 86 år gammel. Han representerte Telemark Kristelig Folkeparti på Stortinget fra 1965 til 1973.

Johannes Østtveit ble født i Sauherad i 1927. Med utdanning som veterinær fra Norges veterinærhøgskole arbeidet han i mange år som dyrlege både i privat praksis og i offentlig sammenheng.

Politisk aktiv ble han i Bø kommune, der han ble valgt inn i kommunestyret i 1959. Østtveit var medlem av formannskapet i kommunen, og han var kommunepolitiker og stortingspolitiker parallelt i begge stortingsperiodene.

I sin første stortingsperiode var Johannes Østtveit medlem av Administrasjonskomiteen i Stortinget. I den andre perioden var han nestleder i Sosialkomiteen.

Ved valget i 1973 trakk Johannes Østtveit seg fra Stortinget og gikk inn i en stilling som utredningsleder ved Kristelig Folkepartis landskontor. Her var han bl.a. ansvarlig for den alternative familiemeldingen som Kristelig Folkeparti la fram i 1974, og han var redaktør for flere utgaver av partiets politiske håndbøker. Han arbeidet også som journalist i partiavisen Folkets Framtid. Østtveit hadde flere offentlige verv. Blant annet var han medlem av utvalget som vurderte forvaltningen i mindre kommuner, og av Norsk filmråd.

Johannes Østtveit var engasjert i kristent arbeid, både i menighetsråd, som speiderleder i KFUM og som medlem av kretsstyret i Telemark for Norges Kristelige Ungdomsforbund. Arbeidet for menneskerettigheter og trosfrihet var viktig for ham. Et særlig fokus hadde han på de kristne i det kommunistiske Øst-Europa gjennom arbeidet i organisasjonen Misjon bak Jernteppet. Der jobbet han både som styreleder og som misjonssekretær.

I boken «Kirkeklokker i natten – vennskap gjennom Jernteppet», som Østtveit ga ut i 1998, fikk dette engasjementet sitt minnesmerke.

Vi vil huske Johannes Østtveit som en lojal og engasjert Kristelig Folkeparti-politiker og -medarbeider. Han var en omgjengelig og elskverdig mann, som var opptatt av å få gjennomført saker.

Vi minnes Johannes Østtveit for hans virke i Stortinget og lyser fred over hans gode minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra representantene Ingunn *Foss*, Svein Roald *Hansen*, Knut *Storberget*, Kenneth *Svendsen* og Christian *Tybring-Gjedde* om permisjon i tiden fra og med 2. desember til og med 6. desember for å delta i WTOs 9. ministerkonferanse på Bali
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Jan Arild *Ellingsen* i tiden fra og med 2. desember til og med 4. desember for å delta i møte i NATOs parlamentariske forsamling i Washington
- fra representanten Arild *Grande* om foreldrepermisjon i tiden fra og med 2. desember til og med 4. desember
- Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.
- Det anses vedtatt.
- Fra første vararepresentant for Nordland fylke, Dag-

finn Henrik *Olsen*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten Kenneth Svendsens permisjon, på grunn av sykdom.

Fra henholdsvis tredje vararepresentant for Nordland fylke, Tom Cato *Karlsen*, første vararepresentant for Oslo, Peter N. *Myhre*, og første vararepresentant for Nord-Trøndelag fylke, Jorid Holstad *Nordmelan*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under henholdsvis representantene Jan Arild Ellingsens, Christian Tybring-Gjeddes og Arild Grandes permisjoner, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden slik:
 For Vest-Agder fylke: Benjamin *Grønvold* 3.–6. desember
 For Hedmark fylke: Lasse *Juliussen* 3.–6. desember
 For Nordland fylke: Greta Johanne *Solfall* 3.–6. desember og Veronica *Pedersen* 3.–4. desember
 For Oslo: Aina *Stenersen* 3.–4. desember og Peter N. *Myhre* 5.–6. desember
 For Nord-Trøndelag fylke: Terje *Sørvik* 3.–4. desember
 For Østfold fylke: Wenche *Olsen* 3.–6. desember

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Lise Christoffersen. – Andre forslag foreligger ikke, og Lise Christoffersen anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Sak nr. 1 [10:07:50]

Debatt om redegjørelsen om viktige EU- og EØS-saker av ministeren ved Statsministerens kontor for samordning av EØS-saker og forholdet til EU

(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 21. november 2013)

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 30 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 30 minutter, Høyre 25 minutter, Framskrittspartiet 15 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Svein Roald Hansen (A) [10:09:15]: Jeg vil takke statsråden for en ryddig gjennomgang av noen av de viktigste utfordringene EØS-avtalen stiller oss overfor – utfordringer skapt av endringene som er skjedd i EUs institusjoner, av endringene i politikktutformingene og av beskrankninger vår egen grunnlov setter.

Det er bra at regjeringen vil følge opp tidligere regjeringers politikk om å være tidlig på, for å ivareta våre interesser og påvirke mens EU-systemet utformer sin politikk og sitt regelverk.

Det er bra at også denne regjeringen vil legge vekt på kontakt og dialog med Stortinget, men det må i fremtiden skje på en helt annen måte enn å be om ekstraordinære møter i Europautvalget på altfor kort varsel.

Regjeringens ambisjon er å føre en aktiv europapolitikk, og statsråden gir i redegjørelsen eksempler på områder hvor det er viktig å få gjennomslag for løsninger som er tilpasset norske behov, som energi og telekom. Det er en viktig ambisjon. Men da blir det en dårlig start å reise til Brussel for å fortelle at regjeringen vil reversere tollendringene på ost, kjøtt og hortensia, fordi endringene «har virket negativt på vårt samarbeidsklima med EU», som det heter i redegjørelsen. Hva fikk Norge igjen for denne ensidige innrømmelsen? Det bør statsråden redegjøre for her i dag. Tenk om den forrige regjeringen skulle vært like skygge-redde når det gjaldt EUs straffetiltak mot norsk laks – tiltak EU iverksatte fordi de ville beskytte lakseoppdrettere i Skottland. Det var tydelige stemmer i Europa som mislikte at Norge tok affære. Men mener denne regjeringen at vi skulle latt være å ta EU til WTO av frykt for samarbeidsklimaet med EU?

Jeg mener statsrådets signaler er uklok forhandlingsstrategi. Tollendringene bryter ingen WTO-regel og ikke noe EØS-regelverk. Signalene fra statsminister Solbergs møte med Merkel i Berlin tyder f.eks. ikke på at knefallet for tollkritikken hjelper oss i kampen for vår innskuddsgarantiordning. Statsministerens uttalelser til media om at Norge neppe får gjennomslag for kravet om unntak, står i kontrast til hva statsråden sa i sin redegjørelse dagen etter. Det ville vært nyttig om han oppklarte for Stortinget realitetene i saken.

Under den forrige regjeringen drøftet Stortinget for første gang på lenge grunnlaget for norsk utenrikspolitikk. Den daværende regjering fikk bred tilslutning til en interesseorientert utenrikspolitikk. Jeg håper ikke denne regjeringens tro på betydningen av å blidgjøre Brussel i tollsaken er et signal om at man vil gå vekk fra interessepolitikken. For vi må ikke være så naive at vi ikke legger til grunn at det er interesser som styrer i utenrikspolitikk. Venner og allierte får vi når vi deler interesser, ikke fordi vi bøyer av for usaklig og ubegrunnet kritikk.

At man i ostetollsaken også varsler omleggingen uten å ha sikret seg tilstrekkelig ryggdekning i denne salen, gjør debuten i EØS-rådet ytterligere risikabel. Jeg tror statsråden bør bekymre seg mer for kritikk fra denne salen, og enda mer om norske interesser knyttet til landbruk og næringsmiddelindustri, enn for den kritikken noen konservative EU-parlamentarikere skapte rundt tollsaken, og som

regjeringen bruker som hovedbegrunnelse for snuoperasjonen.

En tilbakevendende og reell utfordring i vårt forhold til EU-samarbeidet de siste årene har vært vår evne til å ta inn nytt regelverk tilstrekkelig fort. Det er viktig for å sikre et felles regelverk i hele det indre marked. Noe skyldes byråkratisk sommel. Det må løses på hjemmebane. Noe skyldes vår EFTA-partner Island. Men en ikke ubetydelig andel av direktivene som nå henger igjen, skyldes også de uløste problemene rundt vår deltakelse i EUs byråer – de nye finansbyråene, telekom og energibyrådet ACER.

Her vil jeg be statsråden si noe mer om arbeidet for å finne en løsning, og om hvilket press det ble lagt på EU i EØS-rådet nylig for å få saken ut av dødvanne. Her er det ikke politisk uenighet som er problemet, men reelle grunnlovsmessige utfordringer for både oss og Island – utfordringer som også EU må bidra til at vi finner en løsning på, i tråd med både vår grunnlov og topilarsystemet i EØS-avtalen. En løsning her vil også innebære åpning for å implementere en ganske stor andel av de direktivene som henger igjen. Her ligger ansvaret like mye på EU som på oss. Det går jeg ut fra at statsråden gjorde klart i EØS-rådet.

Regjeringen godtar kommisjonens forslag til løsning når det gjelder overvåking av pediatriforordningen, og legger ansvaret til ESA. Dermed kan forordningen tas inn i EØS-avtalen. Vi har ingen motforestillinger mot denne løsningen, men det innebærer en utvidelse av ESAs ansvarsområde, utover konkurransepolitikken.

Spørsmålet er om regjeringen også ser dette som en løsning for vår deltakelse i byråer som har fått kompetanse til å gripe inn overfor rettssubjekter i medlemslandene, som finansbyråene, ACER osv. I så fall innebærer det en ganske omfattende utvidelse av ESAs oppgaver og tilsvarende behov for å bygge kompetanse og bemanning på nye områder.

En annen mulig modell er å få EU til å godta at de ulike nasjonale overvåkingsorganene på slike områder, som Finanstilsynet, får ansvaret for å tilse at norske banker og finansinstitusjoner følger det felles regelverket, og at ESAs rolle blir å påse at de nasjonale organene virkelig gjør jobben sin. Det vil være en modell mer i tråd med ESAs oppgaver på konkurranseområdet. Jeg forutsetter at regjeringen i så fall vil drøfte dette mer inngående med Stortinget.

EØS-avtalen er blitt det sentrale veikryss for utenriks- og innenrikspolitikken. Det fordrer at alle statsråder og vi her i Stortinget i større grad holder et øye med hva som skjer av politikk- og regelverksutforming i EU-samarbeidet.

Et viktig felt som statsråden peker på i redegjørelsen, er klima- og energipolitikken. Her spilte den forrige regjeringen inn synspunkter. Her har også EFTAs parlamentarisk komité nylig gitt innspill til kommisjonen om sentrale problemstillinger som må vurderes. Her er det nødvendig å følge opp etter hvert som EUs politikk utvikles til konkrete virkemidler. I den forbindelse er det viktig å ha i mente, som statsråden også understreket i sin redegjørelse, at Norge ikke vil være forpliktet av EUs politiske målsettinger. Norsk klimapolitikk skal utformes i denne sal, uansett hvor flott vi måtte mene at EUs politikk er. Men som statsråden også sier, etterfølgende lovgivning kan få

stor betydning for oss. Derfor er det nødvendig at vi også har et bevisst forhold til hvilke virkemidler som vil være EØS-relevante, og hvilke som faller utenfor avtalen. For dette vil også kunne handle om virkemidler som er mindre egnet i Norge, og for så vidt Island, med en langt høyere andel fornybar energi enn andre europeiske land. Det faller også utenfor vårt ansvar å fordele oppgavene med å nå de målsettinger EU fastsetter for sin klimapolitikk.

Å finne disse grensesnittene er også blitt mer krevende i lys av den dynamiske utviklingen i EUs arbeidsform med mer tverrgående politikkutforming og felles målsettinger. Men det gjør det enda viktigere at vi har stor oppmerksomhet omkring dette, og det synes jeg statsråden i sin redegjørelse ga melding om at regjeringen vil ha. Det vil sikkert kreve noen runder med EU for å bli enige om hvor grensesnittene går. Da er det viktig å legge frykten for å irritere i skuffen.

Statsråden varslet i EØS-rådet at denne regjeringen er beredt til å ta det tredje postdirektivet inn i EØS-avtalen. Det er ikke overraskende. Regjeringen varslet i sin plattform at man ønsker fri konkurranse på området. Når regjeringen først ønsker det, er det like greit at det skjer gjennom å implementere EU-direktivet, for da har vi i hvert fall sikret postombæring minst fem dager i uka, slik direktivet krever. Men jeg mener at statsråden burde kostet på seg å informere Europautvalget hvis opplysningene i ABC-nyhetene fra 21. november om at det foreligger en vurdering av hvilke følger det har gitt i andre land, fra den såkalte tidlig-varslings-gruppa, er korrekte.

I redegjørelsen sier statsråden at forskning og innovasjon er blant regjeringens hovedprioriteringer, og at den derfor følger opp den forrige regjeringens mål om å delta i EUs Horizon 2020. Det vil vi selvsagt støtte, og det skulle tatt seg ut om regjeringen tenkte på noe annet. Men det har den gjort når det gjelder COSME-programmet for småbedrifter. Det er mulig statsråden fant at dette står i en så sterk kontrast til påstanden om at forskning er en hovedprioritering, at han av den grunn ikke fant grunn til å nevne det i sin redegjørelse.

Øyvind Halleraker (H) [10:19:12]: Vi i Høyre er glad for at den nye regjeringen har lagt listen høyt i sin europapolitikk. Til grunn for Høyre-Fremskrittsparti-regjeringens erklæring ligger det en erkjennelse av at landene i Europa er våre nærmeste naboer, venner og handelspartnere. Skal vi våge å ha visjoner på vegne av nasjonen, må vi også ha visjoner for vår samhandel og sameksistens med våre naboer.

Før statsråd Helgesen dro til det faste halvårlege EØS-møtet i EØS-rådet, ba han om møte med Stortingets europautvalg for å redegjøre for de politisk mest sensitive sakene han ville ta opp med EU, herunder ostetollen og postdirektivet.

Det framkom ingen kritikk mot initiativet i møtet – det skulle da også bare mangle – selv om det selvsagt kom fram saklig uenighet om politikken. I Stoltenberg-regjeringens tid har slike høyaktuelle saker stort sett ikke blitt konsultert om før møter, men det har snarere vært praktisert som referatmøter i ettertid. Så statsråden burde fått

ros av Europautvalget for å involvere Stortinget til reell politisk rådslagning om dagsaktuelle europasaker, selv om selvfølgelig fristen denne gang var kort.

Jeg registrerer at professor Fredrik Sejersted ved Universitetet i Oslo i en kronikk i Aftenposten forsvaret statsråden ved bl.a. å uttrykke:

«Samtlige nye regjeringer etter 1994 har ved tiltredelsen varslet en mer «aktiv europapolitikk». Solberg-regjeringen er en av de få som faktisk umiddelbart har tatt konkrete grep, blant annet ved å utnevne en egen europaminister og ved klart å flagge sine europapolitiske standpunkter.»

Det er godt at relevante miljøer der ute setter pris på regjeringens nye linje. Vi i Høyre og Fremskrittspartiet har lagt høye ambisjoner for vår regjering. På europapolitikens område gjelder dette gjennomslag for saker av nasjonal interesse. Det gjelder at vi har evnen til å påvirke og medvirke tidlig i EU-prosessene gjennom de muligheter EØS-avtalen gir oss.

80 pst. av vår eksport går til EU-land. Nærmere 70 pst. av vår vareimport kommer fra EU-land. Dette gjør Europa til vår desidert viktigste handelspartner.

Altfor ofte har vi i Norge marginalisert europapolitikken til å handle om bare utenrikspolitikk. Europautredningen fastslo at europapolitikken tvert om handler om innenrikspolitikk.

Det er et stort flertall i denne sal som er enige om mye i norsk europapolitikk. Avtalene med EU har ivaretatt norske interesser og norske verdier. Adgangen til det indre marked har tilført norske bedrifter markedsadgang og arbeidskraft vi ikke hadde klart oss uten. Den norske samfunnsmodellen er videreført og utviklet de siste 20 årene mye grunnet forenkling og trygge rammevilkår for norske bedrifter og arbeidere.

Regjeringspartiene og samarbeidspartiene er enige om at mer involvering tidligere skal ha topp prioritet. Vi skal ha en regjering som er informert og til stede og samtidig informerer og er til stede her i Stortinget. På vår side her i Stortinget er det blitt gjort en fremragende jobb de senere årene med å tilrettelegge for oss representanter, både gjennom gode bakgrunnsnotater, opprettelsen av et eget Brussel-kontor og nå sist det årlige studieoppholdet til EU-institusjonene. Nå er det regjeringens tur til å levere, og vi er glad for at den nye regjeringen signaliserer økt frekvens på kontakten med Stortinget. Sentralt i dette er selvsagt utnevningen av en egen minister for koordinering av Norges europapolitikk. Men det stopper ikke med det. Alle ministre må være litt europaminister, følge med på sine sakfelt og holde seg faglig oppdatert.

Vingeklippingen som Jonas Gahr Støre adresserer i Dagsavisen i dag, er derfor høyst uberettiget. Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen har grepet fatt i europapolitikken og løftet den opp til et nivå med et særlig fokus, hvor den hører hjemme.

I utenriks- og forsvarskomiteens innstilling ved behandlingen av EØS-meldingen fra mars i år står det å lese:

«Komiteen mener også at regjeringen bør se på muligheten for å strukturere koordineringen av EU-saker

slik at det sikres bedre samordning mellom departementene i viktige europasaker.»

Vel, nå har Stortinget fått det. Denne regjeringen har som mål å sørge for at norske konkurranseutsatte bedrifter skal være konkurransedyktige, og gjennom samordning av norske interesser bedre utnytte mulige innganger til EU og evnen til tidlig påvirkning.

Kristian Norheim (FrP) [10:24:23]: Neste år feirer vi to viktige jubileer i Norge. Viktigst av alt er uten tvil 200-årsjubileet for Grunnloven. Det gleder vi oss alle til å feire. Uten sammenligning for øvrig markerer vi også at det er 20 år siden Norge sluttet seg til EØS. Legg merke til at jeg brukte ordet «markerer», men jeg tror at vi kan bruke ordet «feirer» her også.

EØS er den mest sentrale delen av våre avtaler med EU. Norges forhold til EU er ikke et forhold bygget på kjærlighet, det kan vi nok være enige om. Kompromisser er sjelden bygget på kjærlighet. At det ikke er et fullverdig ekteskap, betyr ikke at det er et dårlig forhold, men som i alle forhold kan man ikke gjøre som man vil. Man må ha en viss troskap til det som ligger i bunnen for forholdet.

Det norske folk har to ganger sagt nei til norsk EU-medlemskap. EØS ble – og er fremdeles – det som skulle binde Norge sammen med EU. Et av de sentrale kjennetegnene ved EØS-avtalen er at det er en dynamisk avtale. Det gjelder både i bredde og i dybde på flere vis. Av og til i debatten om EØS her i Norge kan man få inntrykk av at noen tror at den avtalen som ble gjort for 20 år siden, skulle være akkurat lik den som er i dag. Det er ikke tilfellet når en avtale er dynamisk.

Ved starten for 20 år siden var syv land tilsluttet EØS. I dag er det faktisk Norge som er stormakten i EØS, og det er ikke verst å kunne omtale oss som stormakt av og til. Vi står der sammen med Island, og vi står der sammen med Liechtenstein. Sverige, Finland og Østerrike gikk videre og ble som kjent fullverdige medlemmer av unionen.

Norge er gjennom EØS en del av det indre marked. EU er Norges viktigste handelspartner, og EU-landene utgjør da Norges viktigste eksportområde. Tilgangen til det indre marked betyr mye for næringslivet i Norge. Det indre marked er vårt hjemmemarked. Det betyr at Norge, som er et land med snaut 5 millioner innbyggere, med EØS får tilgang til et marked med snaut 500 millioner flere innbyggere. Det er ikke et lite antall. At dette i det store og hele er et gode, sier seg nesten selv.

Samtidig som EØS har utviklet seg siden starten for 20 år siden, har EU utviklet seg mye. EU/EØS knytter oss ikke lenger opp mot 12 medlemsland, men 28, med Kroatiens inntreden denne sommeren som det foreløpig siste. Og uavhengig av hva man mener om norsk medlemskap i EU – jeg kan jo avsløre hva jeg mener her, siden vi skal ha åpenhet i denne sal, at jeg er det man kaller en ikke-praktiserende EU-tilhenger – tror jeg ikke jeg tar munnen for full når jeg sier at EU har kommet for å bli. Montenegro og Albania står utenfor døra nå og venter på å bli sluppet inn, mens flere andre land nærmer seg. Per dags dato er 70 pst. av Europas befolkning tilsluttet EU. Det er sant som det er sagt, at norsk innenrikspolitikk be-

gynner mer og mer i EU. Det er ikke nødvendigvis noe negativt.

Med denne regjeringen får vi en aktiv europapolitikk. Det er bra. Vi har opplevd å havne bakpå ved enkelte anledninger. Å forsøke å påvirke i etterkant har ganske lite for seg. Det er å påvirke i forkant som kan gi resultater.

Det betyr også at vi skal ha et mer aktivt forhold til de sakene som diskuteres i EU, og i forkant av beslutningene som har innvirkning på Norge. Fremskrittspartiets utgangspunkt er at vi bør være for det vi er for, og imot det vi er imot. Fremskrittspartiet var – og er fremdeles – imot innføringen av datalagringsdirektivet, men et stortingsflertall gikk for det, og det må respekteres.

I det siste har det vært litt støy rundt både postdirektivet og ostetollen – eller oste- og biffollen er det vel egentlig. Enkelte har forsøkt å framstille det slik at her må Norge stå samlet med bakgrunn i at det er nasjonale interesser det er snakk om, spesielt på ost. Enkelte forsøker å snevre inn og ta monopol på hva som er «nasjonale interesser». Det kan ikke komme som noen overraskelse på noen at en Høyre–Fremskrittsparti-regjering, som er sterk tilhenger av konkurranse og det frie marked, vil slutte seg til det som nettopp fremmer dette. Bare for å klare opp litt her: Akkurat som den norske modellen ikke er det samme som den til enhver tid gjeldende rød-grønne politikken, er heller ikke norske interesser synonymt med rød-grønne programpunkter.

Uavhengig av hva spørsmålet er, er alltid proteksjonisme feil svar. Når den forrige regjeringen skrudde opp tollene på ost og kjøtt, opptrådte den proteksjonistisk. Jeg har full forståelse for irritasjonen dette skapte i EU, og det er også i strid med intensjonene i EØS-avtalen. Dette handler ikke om knefall for EU, dette handler om politikk. Jeg deler altså denne regjeringens syn, at det er i Norges interesse å arbeide imot proteksjonisme og høye tollmurer.

Her er det også relevant å nevne Norges eksportinteresse når det gjelder fisk. Jeg vil også nevne – jeg var jo så vidt inne på det – dette med norsk næringsliv og tilgang til det indre marked. Det er altså ekstremt viktig for norsk næringsliv, norsk industri, å ha like konkurransevilkår som resten av Europa. Derfor er det også et problem når det blir etterslep på implementeringen av rettsakter. Jeg er glad for at denne regjeringen tar tak i dette.

Når det gjelder Schengen, som er en annen av avtalene vi er knyttet til, som er en god avtale – og som også er en naturlig oppfølging i og med Sveriges og Finlands inntreden i den nordiske passunionen – blir de ytre grensene viktigere når de indre grensene fjernes. Her er det også viktig for Norge å tre støttende til, spesielt overfor Spania og Hellas, slik at man klarer å håndtere dette på en god måte.

Jeg tror ingen i denne sal har forblitt uberørt av hendelsene ved f.eks. Lampedusa. Jeg tror man er ganske hard hvis man ikke blir berørt av det. Det er også noe som må håndteres. Jeg ser fram til økt åpenhet overfor befolkningen om prosessene og økt involvering og engasjement fra Stortinget.

Litt om den økonomiske utviklingen i Europa. Det er store forskjeller på landene. I Hellas er det opp mot 30 pst. arbeidsledighet. Det er trist å konstatere, men det er faktisk

ikke rart at det gir grobunn for ekstremisme – som vi har sett med Gyllent daggy. Vi ser det samme i Ungarn med Jobbik. Det er utfordringer som vi må håndtere. Vi må slå tilbake mot framveksten av ekstremisme i Europa, og det må vi også stå samlet om.

EU er verken dyret i åpenbaringen eller Edens hage. Det er altså ikke dagen i dag for en ny norsk EU-debatt. Men det er en dag for å snakke om det praktiske forholdet vi har til EU – for det er faktisk det vi har, det er ikke et kjærlighetsforhold, det er et pragmatisk forhold – og hvordan vi kan håndtere dette på en bedre måte.

En aktiv europapolitikk handler også om å prioritere, og det handler om å velge sine kamper. Ikke minst handler det om å skape engasjement og utnytte til fulle det handlingsrommet avtalen gir oss.

Det er også utfordringer innad i EU. Det er grunn til å ha varsellamper på dersom stadig flere direktiver og stadig mer regelverk fører til økt byråkrati og mindre oversiktighet. Dette er jo ikke minst en debatt som foregår innad i EU og i EUs eneste folkevalgte organ, EU-parlamentet. Det er en debatt jeg mener vi bør følge nøye med på.

En annen utfordring er eksport av velferdsgoder. Det vil denne regjeringen se på – det ligger i plattformen.

Jeg vil avslutte med å gi en reisehilsen til dem som skal til Bali. Jeg snakket litt om proteksjonisme her i stad. Det er noe som opptar meg veldig. Jeg mener det er negativt å foreta proteksjonistiske tiltak, og jeg vil kjempe imot det. Jeg vil ønske dem som skal til Bali, lykke til. Sørg nå for å bidra til at det blir slutt på tolv års ørkenvandring. Gjør oss stolte og stå opp for en friere verdenshandel.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:34:39]: Eg vil takke europaminister Vidar Helgesen for hans gode utgreiing om viktige EU- og EØS-saker.

Statsråden starta med fire observasjonar etter sitt første offisielle møte med EU. Det første var at samarbeidet mellom Noreg og EU er verdsett. Det andre er at EØS-avtalen er viktig for begge partar. Det tredje er at avtalen har vore robust. Og det fjerde er at det er vilje på både sider til å utvikle samarbeidet vidare.

Det synest eg var ei god og poengtert oppsummering, og det seier mykje om EØS-avtalen, kor sterk og robust han har vore. Det er jo ikkje utan grunn at alle regjeringer sidan 1994 har vore krystallklare på at nettopp EØS-avtalen er berebjelken i samarbeidet mot EU, og at denne avtalen har hatt stor betydning for norsk økonomi, næringsliv og utanrikshandel.

For min eigen del har eg analysert den nye statsrådens første utgreiing, og eg har gjort meg fire observasjonar når eg samanliknar den med tidlegare utgreiingar. For det første var den minst like velformulert. For det andre: Den var minst like tydeleg. For det tredje: Den var betydeleg kortare. Det er ikkje nødvendigvis slik at jo lenger, jo betre. For det fjerde: Når det gjeld det politiske innhaldet, har eg litt meir å seie.

Det eg likte best, var at statsråden viste sterk vilje til

å utnytte endå betre det handlingsrommet som EØS-avtalen gir for norsk deltaking og innflytelse, ikkje minst på eit tidleg stadium i arbeidet med nytt regelverk for den indre marknaden. Eg likte den framoverlente og ambisiøse haldninga, for Noreg har mykje å bidra med. Me må vere tidleg ute før standpunkt blir fastlåste. Me må ikkje berre gi respons på forslag, me må òg kunne fremje initiativ og idear frå norsk side. Statsråden legg lista høgt. Det er eg glad for. Det gjer fallhøgda større for statsråden, men påverknadsmoglegheitene endå større for Noreg.

Det siste er viktigast, fordi den omfattande EØS-avtalen inneheld minst like mykje innanrikspolitikkk som utanrikspolitikkk. Med den løpande utviklinga av felles regelverk som pregar det moderne Europa, er det nødvendig å bruke ressursar på å delta i ei løpande oppdatering om modernisering av regelverket.

Så til nokre enkeltsaker. Kristeleg Folkeparti er opptatt av å sikre gode posttenester, gode arbeidsvilkår for dei tilsette og eit godt og likeverdig posttilbod. Eg er glad for at Helgesen er så tydeleg på nettopp at:

«Vi skal fortsatt sørge for et godt og likeverdig posttilbud over hele landet, inkludert enhetsporto på enkeltendinger.»

Kristeleg Folkepartis haldning er at får vi gjennomslag for våre krav, kan vi slutte oss til direktivet.

Så til spørsmålet om ostetoll. Her vil eg sitere kommentator i Aftenposten, Yngve Ekern, som eg synest treffer veldig godt:

«Alle beslutningstagere, i EU som i Norge, vet at ostetollen ikke er i strid med verken EØS- eller WTO-avtaler. EU har heller ikke gått noen formelle skritt for å hindre norsk importvern.»

Det synest eg oppsummerer godt kor den saka står. Det er altså ikkje tatt nokre formelle skritt frå EU i den saka – det etter eitt års arbeidstid.

Så til den tredje og siste saka, og det gjeld innskotsgarantiordninga, ei ordning som gir norske bankkundar den nødvendige sikkerheita. EU har ikkje same grensa. Dei har ei grense på 100 000 euro. Noreg har ein garanti på 2 mill. kr. Og det treng me. Skal ein selje ein leilegheit på 30 m² i denne byen, må ein plutseleg ha fleire bankkontoar for å unngå å kome over grensa – som eit eksempel. Eg er fornøgd med dei tydelege signala Helgesen òg sender i den saka, om at norske interesser må sikrast. Vi veit jo òg at finanskomiteen i Europaparlamentet har støtta nettopp det.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:39:59]: Noreg har fått ei ny regjering, og med det følgjer ny politikk. Eit av områda der dette alt merkast, er i spørsmål knytte til EU og EØS. Då den nye statsråden for samordning av EØS-saker og forholdet til EU sist torsdag gjorde greie for regjeringa sin europapolitikk og Noreg sitt forhold til EU og EØS, var det kome inn ein ny tone – ein underdanig tone. EU si viktige rolle på mange samfunnsområde vart framheva. Me høyrde lite til kor viktig det er å fremje norske interesser – desto meir korleis regjeringa kan tilpasse Noreg til EU sin politikk og EU sine krav.

At regjeringa vil reversere veto mot postdirektivet, er

ikkje overraskande. Det var varsla i regjeringsplattforma, og det går rett inn i ein politikk som har lite kunnskap og respekt for dei som bur utanfor dei mest folketette områda i landet. ABC Nyheter hadde nyss oppslag om at EU-ministeren er kjent med dei negative konsekvensane mange EU-land opplever etter innføring av EU sitt tredje postdirektiv. Det vart opplyst til statsråden i møte med den såkalla tidlegvarsargruppa, som fleire departement har oppretta i Brussel. Mitt spørsmål i dag er kvifor statsråden ikkje fann det bryet verdt å opplyse om dette til Stortinget.

Dersom ein skal oppretthalde dagens standard og frekvens på postomberinga etter å ha avvikla eineretten for brevpost under 50 gram, må Posten kompensereast over statsbudsjettet. Eg vonar statsråd Helgesen i dag kan stadfeste at Posten vil få ein slik kompensasjon. Det vil redusere usikkerheita til dei næringsdrivande og private som i dag undrar seg på kva tenestenivå dei kan forvente seg i tida framover.

Regjeringa vil i sin iver ikkje berre reversere veto mot postdirektivet, men òg vedtaket om innføring av prosenttoll på visse toll-liner på faste ostar og nokre kjøttslag. Denne nyheita har skapt jubel i Brussel, men stor usikkerheit for dei omlag 90 000 menneska i Noreg som har levebrødet sitt innanfor produksjon og foredling av norsk mat. Dette er realpolitikk. Då WTO-forhandlingane vart vedtekte i Stortinget i 1994, vart det slått tydeleg fast at Noreg skulle nytte det alternativet av krone- og prosenttoll som til ei kvar tid best sikra interessene for å fremje norsk mat. Erna Solberg sat i komiteen som innstilte på vedtaket om at ein skulle ha valfridom.

Dersom vedtaket om prosenttoll vert avvikla, vil norske produsentar av mjølk og enkelte kjøttslag i løpet av kort tid miste importvernet. Kronetollen, som er ein fast kroneverdi, vert mindre verd for kvart år. Korleis meiner regjeringa at norsk landbruk og norsk næringsmiddelindustri skal overleve med det norske kostnadsnivået, det norske klimaet og topografien i konkurranse med kollegaer i Sør-Europa? Det ynskjer eg svar på i løpet av debatten.

Det tredje spørsmålet eg ynskjer belyst frå regjeringa i dag, er knytt til suverenitetsavståing. Noreg har valt å stå utanfor EU. Motstanden mot EU-medlemskap er stor i det norske folket. I stadig fleire saker møter Noreg spørsmålet om suverenitetsavståing til EU- og EØS-organ. Me møter det i spørsmålet om EU sitt finanstillsyn, energi, telecom, og no aktualisert i saka om pediatriforordninga. Den 15. november varsla statsråd Helgesen at regjeringa har avgjort at pediatriforordninga kan innlemmast i EØS-avtalen, og at EFTA sitt overvaksingsorgan, ESA, får mynde til å bøteleggje føretak som bryt med vikåra for marknadsføring av legemidlar.

Problemstillinga knytt til bøteleggingskompetanse og suverenitetsavståing var knapt nemnt. Justisdepartementet si lovavdeling konkluderer med at Stortinget ikkje tidlegare har teke stilling til eit tilfelle der Noreg avstår mynde på ein tilsvarande måte. Det reiser behov for ein prinsipiell debatt. Stortinget er tidlegare kritisert for å gjere vedtak som er «lite inngripande» med simpelt fleirtal.

Pediatriforordninga vert ein merkestein på om Stortinget vil halde fram med overføring av mynde til EU-organ

med simpelt fleirtal. I ein artikkel i Nytt Norsk Tidskrift 16. mai drøftar førsteamanuensis Eirik Holmøyvik ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen Stortinget sin praksis med at vedtak vert fatta etter Grunnlova § 26 ut frå at suverenitetsavståinga vert sett på å vere «lite inngripande». Hans konklusjon er særleg klår:

«Måten Stortinget inngår avtaler om suverenitetsoverføring bryt med føresetnaden til og systemet i Grunnlova og med grunnleggjande demokratiske og konstitusjonelle omsyn.»

Han viser til at kompetanse som etter Grunnlova er lagt til det norske storting, regjering eller Høgsterett, vert utøvd av eit organ som høyrer til ein internasjonal organisasjon.

I vår sende Kristeleg Folkeparti sin representant Syversen brev til presidentskapet der han ynskte dette sakskomplekset drøfta. Eg vil ta initiativ til at Stortinget må drøfte dette. Me har eit folk som har vorte meir skeptisk til norsk EU-medlemskap enn ein var i 1994. Då skal me ikkje melde Noreg inn i EU bit for bit.

Sveinung Rotevatn (V) [10:45:11]: I Venstre er vi grunnleggjande positive til EU som ein arena for økonomisk og politisk samarbeid og for freds- og demokratibygging over landegrensene i Europa. Dei fire fridomane som det europeiske samarbeidet byggjer på, er eit viktig fundament for fred og demokrati. Den europeiske union er Noregs viktigaste handelspartnar. Ein sterkare integrasjon mot EU vil vere positivt for norsk og europeisk næringsliv, handel og utvikling.

Venstre var pådrivar for og har vore ein forsvarar av EØS-avtalen, som bl.a. har gjeve ein heilt avgjerande tilgang for norsk næringsliv til den europeiske marknaden. I Venstre er vi derfor glade for at statsråd Helgesen gjennom si utgreiing for Stortinget stadfestar at regjeringa vil styrkje det europeiske samarbeidet og sikre gode rammevilkår for næringslivet gjennom EØS-avtalen.

Etter åtte år med eit kontinuerleg raud-grønt drøftingsseminar på dette temaet, er det viktig for norsk næringsliv og norske borgarar at vi no får ro rundt Noregs tilknytning til våre nærmaste naboland.

Enkelt parti hevdar at stadige angrep på EØS-avtalen er å stå opp for norske interesser. Eg trur neppe det kan vere tvil om at å setje forholdet til våre viktigaste handelspartnarar på spel, er å stå opp for det stikk motsette.

I Venstre er vi vidare glade for at statsråden og regjeringa ønskjer ein aktiv dialog med Stortinget om viktige EU- og EØS-spørsmål. Europapolitikk er ikkje lenger utanrikspolitikk, det er innanrikspolitikk. Jo tidlegare denne salen kan involverast, desto betre er det.

Eit saksfelt statsråden peika ut som særleg viktig for Noreg, er den europeiske klima- og energipolitikken. Venstre er einig i det, men vil likevel understreke at Noregs energipolitikk mot resten av Europa ikkje bør vere å oppetre som salsagent for norske oljeselskap. Riktignok er gass reinare enn kol, men det gjer den ikkje rein. Skal vi nå felleuropeiske klimamål, treng vi ikkje å vere ein energisektor med lågare utslepp, vi treng ein energisektor med null utslepp.

Den raud-grøne regjeringa førte ein europapolitikk på

det området der viktige hjørnesteinar var å prute ned norske plikter på fornybarområdet, trenere bygging av kraftkablar og dessutan selje mest mogleg petroleum til våre naboland. Venstre forventar ei anna linje frå den nye regjeringa og vil løfte miljøfana høgt også i europapolitikken.

Det europeiske samarbeidet har gjort mykje godt for dei av oss som er så heldige å vere fødte innanfor EØS-området, men for dei som kjem utanfrå, kan vegen inn i Europa vere lang og alt for ofte ende i tragedie.

Statsråd Helgesen retta merksemda mot dei alt for mange som har enda sine liv på veg over Middelhavet, og peika på behovet for felles virkemiddel for å hindre slike tragediar. Men når regjeringa si løysing er at Noreg «skal delta i dette arbeidet», seier det fint lite, trass i at regjeringa legg til grunn ei «helhetlig tilnærming». Det er ikkje slik at ei heilskapleg tilnærming hjelper alle dei som kvart år mistar livet rundt Schengens yttergrense – våre yttergrenser. Det som hjelper dei, er ein meir liberal og anstendig innvandringspolitikk – også på europeisk jord.

På det førre møtet i EØS-rådet, varsla regjeringa at Noreg ville stemme for at pediatriforordninga og EUs tredje postdirektiv blir ein del av EØS-avtalen. Venstre støttar det og kan slutte seg til grunngevinga som statsråden gav Stortinget i førre veke.

Når det gjeld spørsmålet om tollvern, har det vore mykje støy rundt den nye regjeringa sin politikk. Venstre deler regjeringa sitt syn om at den norske tollauken frå 1. januar har skada norske interesser. Derfor røysta vi også imot den tollauken i førre sesjon. Vi er einig i at ein ny politikk er ønskjeleg. Brå omleggingar vil likevel få uheldige konsekvensar for næringsaktorar, og derfor har vi stilt regjeringa ei rekke spørsmål som treng avklaring. Nøyaktig korleis ein ny tollpolitikk skal utformast, vil vi ha ein dialog med regjeringa om. For Venstre blir det avgjerande at vi gjennom forhandlingar med EU kan sikre fortsatt trygge og føreseielege vilkår for norsk jordbruk også i framtida. Vi meiner det er fullt mogleg å kombinere dette med å føre ein politikk for friare og meir rettferdig handel, som er eit mål i EØS-avtalen så vel som i Venstres partiprogram.

Bård Vegar Solhjell (SV) [10:50:25]: Eg vil takke europaministeren for ein ryddig gjennomgang av europapolitikken, men ikkje minst takke den nye regjeringa og presidentskapet som har funne ut at det er riktig å leggje debatten om utgreiinga til den 28. november. Det irriterer meg litt at eg ikkje på åtte år har klart å kome på det sjølv, å leggje han til 19-årsdagen for den første EU-avrøystinga, men nye kostar har kanskje bidrege konstruktivt her.

Det var ein ryddig gjennomgang, men han har etter mitt syn òg svakheiter. Det er ei utgreiing som var prega av ei ro som ein knapt kan finne om ein ser seg rundt på korleis situasjonen er i dei fleste europeiske land i dag. For verkelegheita er at Europa er midt oppi si djupaste og mest langvarige krise i nyare tid. Arbeidsløysa i dei aller fleste europeiske land har bite seg fast på eit høgt nivå. I Spania er ungdomsarbeidsløysa på nesten 50 pst. – annankvar person på litt over 20 år har altså ikkje arbeid eller utdanning. I vårt naboland Sverige nærmar det same talet seg 25 pst., altså gjeld det bortimot kvar fjerde svenske. Det

er ein situasjon som kan få dramatiske konsekvensar over tid.

Det er aukande forskjellar i dei fleste land i Europa. Det er svekte arbeidstakarrettar. Saman med den situasjonen vil det òg kunne gå ut over tilliten, limet i samfunnet i europeiske land. Det er ikkje mogleg å unngå at det òg får innverknad på Noreg og fører til press på lønningar her og press for svekte arbeidstakarrettar. For eksempel kunne VG nyleg fortelje om situasjonen på Gardermoen i utbygginga der – 150 ulike entreprenørar og arbeidskontraktar på ned til éin dag for dei tilsette der.

Vi må gjere dette til ein meir sentral del av norsk europapolitikk og påverke retninga, fordi det no òg er tydelege signal om at den krisepolitikken som vert førd, ikkje verkar. Han får kritikk av økonomar og internasjonale organisasjonar. Ein politikk med kutt og innsparing må i større grad verte erstatta av ein politikk for investering for å skape auka etterspurnad og vekst. Det kan kome nærmare oss i åra framover enn vi er glade for i dag.

Så vil eg gje europaministeren ros for å leggje vekt på ein aktiv europapolitikk, og eg vil i innleiinga også gje regjeringa ros for det same. Mitt inntrykk er at det er alvorleg meint, og eg ser med spenning og interesse fram til fortsetjinga. Eg trur det kan gje mange gode debattar om utviklinga i Europa og norsk europapolitikk i tida framover. Men då må vi ikkje få ein tilpassingsminister, men ein statsråd som har som oppgåve å slåst meir aktivt for norske interesser.

Mi eintydige erfaring med EU-systemet er at det i veldig stor grad er ein forhandlingsmaskin, der det vert forstått som naturleg at land skal stå opp for sine egne interesser i dei ulike samanhengane, der det er aktuelt. Så kan dei vere ulike. I klimapolitikken og energipolitikken er den viktigaste overordna interessa vår at vi saman i Europa avgrensar klimagassutsleppa våre mest mogleg, og vert ein sterkast mogleg pådrivar for ei internasjonal avtale. Då er det som er viktig, å behalde og stø opp om dei kreftene som vil behalde gode støtteordningar for fornybar energi, presse på for tøffast mogleg mål i Europa mot 2030 – der er det mykje å gå på – og gjere det same sjølv. I andre saker er det viktige å slåst for klare norske interesser.

Eg meiner at regjeringa si handtering av postdirektivet har vore feil. Det kan få negative konsekvensar for Noreg om vi innfører direktivet, og det er ein ærleg og reieleg politisk ueinigheit. I saka om ostetoll må eg seie at eg oppfatar framferda frå regjeringa så langt som litt hjelpelaus og uforståeleg. For det første drar ein til Europa med ei utilstrekkeleg forankring for å varsle eit tilbaketog, utan heilt å vite kor toget skal gå og utan å få noko som helst igjen. Det synest eg er uforståeleg.

Når det gjeld bankinnskotsgarantien, er det uklare signal, og eg vil gjerne få bekrefte at regjeringa så langt som mogleg vil slåst for norske interesser og det samla synet vi har hatt i Noreg i den saka, og at ein i tilfelle det ikkje er mogleg å nå fram, har som alternativ å bruke reservasjonsretten. Dette bør vere ein typisk sak der konsekvensane er avgrensa, og som det er brei einigheit om i Noreg. Fleire saker vil kome, og då er det viktig at vi står opp for norske interesser.

Statsråd Vidar Helgesen [10:55:52]: At 28. november er dagens dato, får vi kanskje ta som et uttrykk for at vi fra regjeringens side nå er mindre opptatt av at det gamle ja-/nei-skismaet skal ligge til grunn i europapolitikken. Det er på tide å drive europapolitikk ut fra den tilknytningsform vi har, og i den sammenheng er det godt og viktig at det legges vekt på norske interesser i debatten etter min redegjørelse, og i generell diskusjon om vårt forhold til EU.

Nå er det sånn at Norge ikke bare har én interesse. Vi har mange større og mindre nasjonale interesser. Norge har heller ikke bare ett politisk standpunkt. Vi har forskjellige partier og forskjellige standpunkter, og når det med EØS-avtalen er slik at EU-spørsmålene i stor grad blir innenrikspolitikk, er det naturlig at det finnes ulike syn på enkeltspørsmål. Men det det i realiteten er bred konsensus om, er at norsk næringsliv må sikres tilgang til det indre marked, og at vi må være med på hele utviklingen av det indre marked for at den tilgangen skal være reell, og for at den skal skje på like vilkår og samtidig med EUs regelverksutvikling, fordi norsk næringsliv taper hvis det ikke er samtidighet i regelutviklingen.

Det er også slik at et stort flertall i Stortinget i sin tid gikk inn for å gjøre Norge til en del av det indre marked, og alle partier i denne sal som har sittet i vekslende regjeringer, har støttet en ubrutt innlemmelse av EØS-rettsakter gjennom snart 20 år – det er vel ca. 7 000 av dem. Det reflekterer en god realitetsforståelse fra vekslende regjeringer, nemlig forståelsen av at selve det å sikre at EØS-avtalen virker godt, er en tung nasjonal interesse.

Det er ingen tvil om at EØS-avtalen tjener oss godt. Fra dag til dag sikrer den forutsigbarhet og likebehandling for bedrifter, studenter og alle andre som samhandler med resten av Europa. Det er Norge avhengig av fordi vi har en så åpen økonomi og eksporterer så mye til EU. Derfor er det også i Norges klare interesse at vi opptrer i samsvar med EØS-avtalens målsettinger, intensjoner og grunnprinsipper. Det skal ikke være tvil om at Norge følger opp EØS-forpliktelsene på en effektiv og korrekt måte. Slik ivaretar vi grunnleggende interesser for Norge.

Et eksempel på det er spørsmålet om ostetoll. De to regjeringspartiene var mot omleggingen av tollregimet. I EØS-avtalens levetid har ingen norsk handling vakt sterkere reaksjoner på EU-siden. Det har vært tatt opp på høyeste nivå under den forrige regjering, og da vi forberedte EØS-rådsmøtet, var det ingen hemmelighet at dette ville være et viktig tema på det møtet. Da kunne ikke en ny norsk regjering unnlate å ha et syn på det spørsmålet.

Men vi var like klare på at dette var en prosess som ville kreve grundig behandling, grundig belysning og grundige konsultasjoner, og at det er en beslutning som ligger i Stortinget. Det var en forståelse jeg kommuniserte til Stortingets europautvalg, og ut fra responsen fra Europautvalget – bl.a. fra representanten Svein Roald Hansen – tror jeg at den linjen ble forstått. Når reaksjonene har vært så sterke, er det fordi økte tollmurer er det motsatte av hva EØS-avtalen forutsetter, og norsk næringsliv er avhengig av lavere tollmurer, vi er avhengig av å følge opp EØS-forpliktelsene effektivt.

Så gjelder det på det grunnlaget å utnytte de mulighetene som ligger, for å påvirke regelverket der Norge har viktige nasjonale hensyn – tidligere gå inn i prosessene, tydeligere artikulere hva som er våre interesser og posisjoner, og ha mer stortingsdiskusjon om norske standpunkter. Og etter at EU-lovgivning ligger på bordet, gjelder det å arbeide hardt for tilpasninger og ordninger som passer i det norske samfunnet.

Det er det vi gjør når det gjelder innskuddsgarantien, hvor det ikke er noen uklarhet om at Norge arbeider for et varig unntak, men at vi også forholder oss til diskusjonene som faktisk pågår, om andre løsninger. Der er vi nødt til bl.a. å kommentere det vi nå vet drøftes, om en overgangsperiode. Det har statsministeren, det har finansministeren og det har jeg vært tydelig på.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anniken Huitfeldt (A) [11:01:11]: Jeg takker for et ryddig innlegg.

28. november er en dato som framkaller gode minner hos en del av oss. Jeg er usikker på om europaministeren har den type gode minner omkring 28. november, men jeg tror at det han må legge vekt på i sitt arbeid knyttet til Stortinget, er å sikre seg ryggdekning i Stortinget, og dette kom jo også klart fram i Europautvalget. Det er den forståelsen Stortinget har av europaministerens rolle.

Dette er jo en spesiell debatt, for det er første gang Stortinget diskuterer en EØS/EU-redegjørelse uten at utenriksministeren er til stede.

Denne regjeringa har i sin erklæring et ønske om en mer aktiv europapolitikk og mer involvering av Stortinget. På hvilken måte innebærer det at utenriksministeren ikke er til stede – for første gang på mange år – en styrking av Stortingets rolle og en styrket europapolitikk fra regjeringas side?

Statsråd Vidar Helgesen [11:02:13]: Det at regjeringen har etablert en egen statsrådspost for EØS- og EU-saker reflekterer det faktum at EU- og EØS-prosessen er viktige for Norge, og at det er behov for et sterkere politisk grep og koordinering av den innsatsen, og at det er naturlig – ettersom dette i betydelig grad dreier seg om innenrikspolitikk – at denne posisjonen forankres ved Statsministerens kontor. Dê ligger til grunn for regjeringens arbeid med EU-saker.

Det er et behov for å koordinere mellom departementer, det er et behov for spissing av norske posisjoner, det er et behov for mer aktive konsultasjoner, og det å ha en egen statsrådspost for dette arbeidet er et uttrykk for en høyere ambisjon. Og i den sammenheng er det ikke særskilt betydningsfullt at utenriksministeren ikke er til stede i denne salen – vi har to ministre til stede i denne salen.

Svein Roald Hansen (A) [11:03:28]: Når det gjelder reaksjoner, støy og kritikk fra EU mot Norge, så tror jeg nok at europaministeren, eller statsråden, bør sjekke det som skjedde da vi tok EU til WTO på grunn av laksesaken. Så det er ikke noe nytt.

Statsråden sa i sitt møte med det norske miljøet i Brussel i forkant av EØS-rådsmøtet at den nye regjeringen ønsket mer debatt om europaspørsmål, det er bra, og om hvordan vi bedre kan utnytte det han betegnet som «mulighetsrommet». Det er også bra. Det er ingen ny idé; det er ikke hentet fra Høyres valgkampslagord, og det har vært opplegget helt siden 1994.

Men ser statsråden for seg at dette også kan bety at både naboland, kommisjonen og ikke minst medlemmer i Europa-parlamentet kan bli både litt og mye irritert over dette lille landet som skal ha det litt annerledes enn det de andre er blitt enige om – siden statsråden er så redd for å irritere EU?

Statsråd Vidar Helgesen [11:04:31]: Jeg er ikke redd for å irritere EU, men det er heller ikke noe selvstendig mål å irritere EU og skape irritasjon rundt EØS, hvor Norge faktisk er det landet som er mest avhengig av at EØS fungerer godt.

Det som er viktig, er at vi arbeider mer for å komme tidligere inn i prosessene. Potensialet for å skape gjennomslag for norske interesser er større jo tidligere vi kommer inn. Da er det også mulig å ha en dialog både med EU-medlemsstater, med kommisjonen og med parlamentet om ulike elementer i forslagene som er under utvikling, heller enn å konsentrere seg om lovforslag når de ligger på bordet. Da er det ofte for sent.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:05:27]: Me veit at EU ikkje har gått til nokon formelle skritt for å hindre norsk importvern når det gjeld ostetoll, så me kan altså slå fast at den endringa som skjedde, var fullt og heilt i tråd med WTO-avtalen, med EØS-avtalen.

Når det gjeld proteksjonisme og landbruk, er det klart at der kjem jo ikkje EU betre ut enn det norsk politikk gjer på det området.

Men eg syntest at det som statsråden avslutta sitt innlegg med, var veldig interessant, fordi eg forstår at han i dialogen med EU la stor vekt på at dette er ei avgjerd som Stortinget skal ta. Og når EU da ikkje har tatt nokon formelle skritt i denne saka, og dei veit at det er Stortingets avgjerd som ligg til grunn, så må jo da alt liggje til rette for at EU aksepterer dette, så lenge Stortinget står fast på den avgjerda en gjorde rundt ostetoll. Eg vil gjerne ha det bekrefte.

Statsråd Vidar Helgesen [11:06:36]: Det er Stortinget som fra norsk side har gitt sin tilslutning til norsk deltagelse i EØS, til EØS-avtalen og til det pågående arbeidet for å vedlikeholde og styrke EØS, i en prosess hvor EU på mange måter utvikles helt annerledes enn man trodde da EØS-avtalen ble etablert. Og en av de forpliktelsene vi har påtatt oss i forbindelse med EØS-avtalen, under artikkel 19, er en gradvis reduksjon av tollbarrierer. Det er derfor det har vakt sterke reaksjoner at Norge har gjort det motsatte. Det er forståelse for at det er et stortingsvedtak som ligger til grunn, men det gjør ikke at reaksjonene på det som oppfattes som å gå i motsatt retning av intensjonen i EØS-avtalen, blir noe mildere.

Sveinung Rotevatn (V) [11:07:41]: Eit av dei mest omdiskuterte spørsmåla på europeisk nivå for tida – eit spørsmål som òg har skapt mykje diskusjon i den norske europapolitikken – handlar om eit tema som statsråden så langt ikkje har nemnt med eit ord, nemleg personvern. Avsløringane rundt amerikansk etterretningsverksemd har på ein ubehageleg måte mint oss om kor sårbare vi er for digital overvaking, og om kor langt styresmaktene i ulike land er villige til å gå. Det gjeld dessverre også norske styresmakter, representert ved Høgre og Arbeidarpartiet, som i førre periode slutta seg til EUs svært inngripande datalagringsdirektiv.

På den positive sida så har EU-kommisjonen no foreslått å opprette eit europeisk datatilsyn, men sånn som forslaget ligg, vil berre medlemslanda sine tilsynsmyndigheter vere representerte. Korleis vil statsråden sikre at også Noreg blir representert – med fulle rettar – i det europeiske datatilsynet?

Statsråd Vidar Helgesen [11:08:40]: Det er positivt at EU arbeider mer for å styrke borgernes personvern, og det er ikkje minst positivt i lys av det vi har sett i de siste månedenes avsløringer. Det er viktig med overvåkning, det er viktig med etterretning, men det må underlegges demokratisk forankring og kontroll.

Personvernspørsmål har fått en større betydning på EU-siden. Fra norsk side ser vi positivt på det, samtidig som vi ønsker å skape fleksibilitet i regelverket for å sikre nasjonale interesser, bl.a. når det gjelder offentlighetens tilgang til informasjon, når det gjelder behovet for å unngå unødvendige byrder for næringslivet, når det gjelder særskilte former for behandling av personopplysninger i offentlig sektor, etc.

Vi mener det er viktig at Norge sikres deltakelse i de organer som måtte bli opprettet på europeisk nivå. Det er ikkje slik at europaministeren kan sikre den deltakelsen, men vi vil arbeide hardt for norske interesser i så måte.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:09:53]: I 2014 er det, som me har høyrte, 200-årsjubileum for Grunnlova og 20-årsjubileum for nei til EU-vedtaket. Det same året vart det òg gjort eit vedtak i denne salen om godkjenning av nytt WTO-regelverk. I spørsmålet om prosenttoll og kronetoll gjorde Stortinget vedtak om at ein til kvar tid skulle bruke kronetoll eller prosenttoll ut ifrå den forma som gav best vern. Når me no høyrer statsråden seie at ein ynskjer å endre det vedtaket, meiner ein då at ein opptrer i samsvar med Stortinget sitt vedtak om til kvar tid å velje den forma som gir best vern – noko som mange andre land gjer?

Canada vekslar mellom prosenttoll og kronetoll. Mange andre land gjer det. Mange andre land beskyttar sitt landbruk – inkludert EU, som av og til liknar på Noreg sin profil: Dei er defensive på landbruk, men offensive på industri og tenester. Men dei er offensive i bilaterale forhandlingar på landbruk, f.eks. med Noreg.

Statsråd Vidar Helgesen [11:11:01]: Vårt utgangspunkt er at EØS-avtalen er så viktig for bredden i norsk næringsliv at vi ønsker å følge opp de forpliktelsene som lig-

ger der. Hvilke løsninger vi velger under de forpliktelsene, er opp til brede nasjonale prosesser. I kronetoll/prosenttollspørsmålet er det opp til Stortinget.

Når det gjelder forholdet til forpliktelsene i WTO, har vi aldri anført – det har heller ikke EU – at ostetollen har vært utenfor rammen av våre forpliktelser i WTO. Det er heller ikke krav om noen særskilte prosedyrer eller varslingsrutiner overfor WTO-systemet. Jeg kan ikkje se at det at det er uenighet om modeller mellom partier i Norge i denne sammenhengen, skulle tilsi at vi opptrer i strid med WTO-forutsetninger og WTO-diskusjoner i denne salen.

Bård Vegar Solhjell (SV) [11:12:11]: Eg er einig i at irritasjon ikkje er noko mål i seg sjølv. Derfor trur eg òg det var riktig av europaministeren å gå litt igjennom ostetollsaka og tenkinga, og eg tolkar han no dit at regjeringa vil leite etter gode forankringsprosessar på førehand med Stortinget i sentrale saker. Det trur eg er viktig.

Men eg har eit spørsmål, for eg la merke til det same som representanten Huitfeldt, om utanriksministeren: Frå tid til annan, ikkje så ofte, skjer det at Noreg og EU i vesentlege handels- og andre utanrikspolitiske saker har heilt ulike syn, eller til og med kjem opp i ein konflikt. I ein slik situasjon – vil det vere europaministeren eller utanriksministeren som er den konstitusjonelt ansvarlege statsråden?

Statsråd Vidar Helgesen [11:13:00]: Mitt ansvar er å bestyre arbeidsoppgavene som Utenriksdepartementet har hva angår EØS- og EU-saker. Det betyr at forbindelser, diskusjoner og konflikter med EU-systemet faller inn under mitt ansvarsområde. De bilaterale forbindelsene med europeiske land og forholdet til EUs utenriks- og sikkerhetspolitikk ligger til utenriksministeren. Sikkerhets- og forsvarspolitikk ligger til forsvarsministeren.

Det er selvsagt slik at når vi arbeider med viktige og tunge spørsmål opp mot EU-systemet, vil vi også gjøre bruk av aktive bilaterale kontakter, og der er det det aller beste forhold og samarbeid mellom utenriksministeren og meg.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Elisabeth Aspaker [11:14:06]: På fiskeriområdet er Norges forhold til EU regulert på en slik måte at vi er utenfor og innenfor på samme tid. Forvaltning av ressursene er utenfor EØS-avtalens virkeområde og regulert i egne bilaterale avtaler. Handelen med fisk er omfattet i en egen protokoll – Protokoll 9 – til EØS-avtalen. På det veterinære området er vi harmonisert med EU, og EØS-avtalen får anvendelse.

Det er den nye regjeringens mål å videreføre og styrke samarbeidet med EU på fiskeriområdet. Norge og EU er bundet til hverandre fordi vi deler viktige felles fiskebestander. Vi må derfor søke å bli enige om felles forvaltningsløsninger. Derfor er de årlige kvoteforhandlingene viktige. Det er her vi jobber for å finne de gode løsningene sammen og blir enige om kvoter på bestander vi deler. Også i forhandlingene for 2014 er det mange saker på agendaen.

De siste årene har Norge hatt et særlig samarbeid med

EU i makrellsaken. Saken går kort fortalt ut på at kyststatene Norge, EU, Island og Færøyene de siste fire årene ikke har kommet til enighet om en kyststatsavtale om forvaltningen av makrell, fordi Island og Færøyene krever større andeler av bestanden.

Jeg var tidligere i uka i Brussel på mitt andre møte med EUs fiskerikommissær, der vi ble enige om å fortsette dette samarbeidet, med sikte på å komme fram til en ny felles strategi. Målet er å få på plass en ny langsiktig løsning på bærekraftig forvaltning av makrell.

På grunn av makrellsaken ønsker EU nå å utsette forhandlingene om en bilateral avtale. Norge har vært og er fortsatt innstilt på å starte forhandlingene om den bilaterale avtalen. Men vi må forholde oss til at EU ikke ser dette som formålstjenlig nå. Når vi kommer i gang, legger jeg til grunn at vi kommer fram til en avtale til beste for norske fiskere og næringen i EU.

Hver dag, hele året, spises det 36 millioner norske sjømatmåltider i hele verden. 20 millioner av disse spises i EU. Vi snakker om eksportverdier for over 30 mrd. kr. Norge er EUs klart største sjømatleverandør. Men dette gjenspeiles ikke i markedsvilkårene vi møter i EU. Norge har dårligere markedsadgang enn konkurrentene våre. Riktignok gir Protokoll 9 i EØS-avtalen nulltoll på produkter som torsk, sei og hyse, men for laks, sild, makrell og reker er tollene høye og økende med bearbeidingsgraden. En sild tilsatt saltlake, litt eddik, pepper og skåret i biter, møter mer enn seks ganger høyere toll i EU enn om den eksporteres som råvare. Det vises på prislappen i butikken og selvfølgelig også på eksportstatistikken.

God markedsadgang er avgjørende for at norsk sjømat skal opprettholde posisjonen den har i Europa. Neste anledning til å drøfte dette med EU er forhandlingene om EØS-finansieringsordningene for perioden 2014–2019. Inneværende ordning og de midlertidige tollfrie fiskekvotene gjelder til 30. april neste år.

Regjeringen har en offensiv tilnærming til markedsadgang for norsk fisk. Norge har oppnådd forbedret markedsadgang i slike forhandlinger tidligere og senest i høst knyttet til Kroatia-utvidelsen. Når vi på nytt setter oss ved forhandlingsbordet, vil regjeringen kreve ytterligere forbedringer i markedsadgangen.

Regjeringen har store ambisjoner for Norge som kunnskapsnasjon. Dette gjelder ikke minst kunnskap om havet. I en analyse publisert i 2012, anslås det et potensial for en seksdobling i den marine omsetningen innen 2050. Dit kommer vi ikke uten ny viten. Regjeringen hilser derfor velkommen EUs satsing på blå vekst i det nye rammeprogrammet for forskning, Horisont 2020.

Den økonomiske aktiviteten til havs intensiveres, diversifiseres og flyttes lenger fra land. I fremtiden forventes det økt utnyttelse av biologiske ressurser på dyphavet. I dette arbeidet er det oppløftende at Norge og EU deler ambisjonene om å satse mer på biomarine næringer. Norge deltar derfor fullt ut i Horisont 2020-programmet.

Når EU nå øker sin blå forskning, gir dette spennende muligheter for norske marine og maritime forskningsmiljøer til å kunne hevde seg ytterligere. For fiskeri- og havnasjonen Norge er det svært viktig at våre forskningsin-

stusjoner utnytter fullt ut de mulighetene som Horisont 2020 gir.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingrid Heggø (A) [11:18:52]: Eg la merke til det statsråden sa om at Noreg har dårlegare marknadstilgang i EU, og at god marknadstilgang er veldig viktig – noko som eg sjølv sagt er heilt einig i. Vår viktigaste marknad er jo Europa, og det er eit Europa som slit. For at norske fiskarar då skal få selt fisken sin i Europa, er det viktig med marknadsføring og gjerne auka marknadsføring. Men Solberg-regjeringa har faktisk kutta i den viktige vekstpakken for fiskarane – bl.a. i marknadsføringa av torsk.

Dette er vel stikk i strid med behovet og det som ville vore sunn fornuft: å bruka den låge torskeprisen til å koma inn på gamle og nye marknader.

Kva for tiltak på kort sikt har ministeren for at fiskarane våre og fisken vår skal vinna nye marknader i Europa?

Statsråd Elisabeth Aspaker [11:20:00]: Representanten Ingrid Heggø peker på noe som er helt rett; at EU-markedet er norsk fiskerinærings aller viktigste marked. Derfor har vi fullt fokus på at markedsadgang må bli et sentralt tema når vi nå skal diskutere og forhandle om disse nye finansieringsordningene tilknyttet EØS.

Det er helt rett at det er viktig å drive markedsføring av norsk fisk, og det gjøres i stor skala. Jeg har nylig hatt et møte med Norges sjømatråd, som har lagt fram sine planer for neste år som innebærer en rekke aktiviteter i mange sentrale EU-land. Jeg følger meg veldig trygg på at både næringen – altså enkeltbedrifter – og Norges sjømatråd har en god og koordinert innsats og klare strategier for hvordan dette markedet kan bli et enda viktigere marked for norsk fisk.

Ingrid Heggø (A) [11:20:53]: Eg konstaterer at ministeren ikkje er villig til å bruka meir pengar på marknadsføring, noko regjeringa Stoltenberg såg behovet for og var villig til å gjera. Ein annan ting som ikkje vart nemnt noko særleg, var dette å jobba med UUU – ulovleg, urapportert og uregulert fiske. Dette var eit satsingsområde for regjeringa Stoltenberg, samtidig som vi òg jobba veldig mykje med utkast. No kuttar faktisk regjeringa Solberg 14,1 mill. kr i budsjettet for 2014, og ministeren har sjølv i svar til skriftleg spørsmål frå meg erkjent at dette nok vil gå ut over ressurskontrollen. Europa er jo ei viktig brikke å få med på laget, både mot utkast og mot UUU-fiske.

Har ministeren gjeve opp målet om at dette er viktige satsingsområde?

Statsråd Elisabeth Aspaker [11:21:55]: Jeg er veldig glad for at representanten Ingrid Heggø stiller akkurat det spørsmålet. I mitt første møte med fiskerikommissær Damanaki var nettopp dette et tema, nemlig det faktum at EU nå har utformet en fiskeripolitikk som ligner mer og mer på den norske. Nettopp dette med ulovlig, urapportert og uregulert fiske var et tema, og dette at EU nå har innført forbud mot utkast var et tema. Jeg følger meg mer og mer

trygg på at det nære fiskerisamarbeidet mellom Norge og EU faktisk har gitt veldig gode resultater i Brussel.

Selv om det er kuttet i bevilgningen til overvåking, er det likevel sånn at det er tilstrekkelige ressurser i systemet til at man kan overvåke, og til at vi kan ha et fiske som foregår innenfor de regler og lover som gjelder.

Marit Arnstad (Sp) [11:22:59]: Jeg må vel si at jeg ble litt overrasket over å se fiskeriministeren her i dag, fordi fiskeri var en så liten del av den redegjørelsen som europaministeren holdt for Stortinget. At akkurat fiskeriministeren – av alle fagministere – skulle stå her i dag, var litt overraskende. Det var jo mange andre fagsaker som også var viktige i redegjørelsen. Men jeg tror ofte det har vært slik når man har hatt EU- og EØS-debatter i Stortinget; at man har sendt i veg fiskeriministeren og også prøvd å sette fiskeri og markedsadgang for fisk opp mot tollvern for landbruk. Dette har man ofte brukt som strategi. Det har ofte ført til mange halvkvadede viser om hvilke risikoer man så kan møte. Derfor vil jeg gjerne ha litt klar tale fra fiskeriministeren i dag.

Kan statsråden overfor Stortinget bekrefte eller avkrefte om EU noen gang har koblet ostetoll til noen aktuelle tema på fiskerisida?

Statsråd Elisabeth Aspaker [11:24:01]: Det er helt klart at EU ved kommissær Damanaki i de møtene jeg har hatt med henne, har reist problemstillinger knyttet til at Norge innfører handelshindringer, og hun har antydnet at det kan bety at EU kan komme til å se med mindre blide øyne på det å skaffe seg bedre markedsadgang for norsk fisk. Det er faktisk et faktum. Det var et tema på det første møtet. Det er klart at norsk fiskerinæring – Fiskarlaget, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Norske Sjømatbedrifters Landsforening – alle har skrevet brev og vært veldig tydelige på det at Norge innfører handelshindringer som gjør at norsk sjømat kan møte mer motstand ute, er det stikk motsatte av det man trenger i en situasjon hvor det blir viktigere å skaffe seg best mulig markedsadgang.

Sveinung Rotevatn (V) [11:25:14]: Til våren skal våre naboland velje eit nytt europaparlament, eit europaparlament som har fått stadig meir makt, ikkje minst etter Lisboa-traktaten. Det er ei makt det parlamentet har vist at dei av og til er villige til å bruke. I eitt tilfelle gjekk det ganske alvorleg ut over norske interesser. Det gjaldt i den såkalla selsaka. No verkar det jo som at WTO kjem oss til unnsetning etter at den raud-grøne regjeringa sov i timen.

Mitt spørsmål til statsråden er: Korleis har den nye regjeringa tenkt å sørge for at vi er til stades når avgjerd blir fatta, fangar opp ting tidlegare og sørger for at norske interesser blir tekne vare på, også når det gjeld det som skjer i Europaparlamentet? Grunnen til at eg spør er jo at EØS-avtalen dessverre ikkje sikrar oss gode nok moglegheiter til det, og då blir det opp til regjeringa å sørge for at vi tek vare på våre interesser likevel.

Statsråd Elisabeth Aspaker [11:26:09]: Ja, dette er et viktig tema. Det faktum at man fikk dette vedtaket i EU når det gjaldt sel, er et viktig tema for norsk fiskeri- og sjømatnæring. Beskatning av sel er viktig for å kunne opprettholde fiskebestander som er bærekraftige, og som kan høstes til det formålet vi vanligvis mener er viktig, altså til menneskemat. Vi har fått denne rapporten nå, og vi vil bruke tida til å studere innholdet og til å se på hvordan Norge skal følge opp dette. Jeg har lyst til å si at vi jo ikke lar oss begrense av det som er innenfor EØS-avtalen når det gjelder å ivareta norsk fiskeris interesser. Vi kommer selvsagt til å følge nøye med på det som nå skjer i Europaparlamentet, og bruke de mulighetene vi har til å påvirke at vi får en annen utgang i denne saka.

Bård Vegar Solhjell (SV) [11:27:11]: Eg er glad for å sjå fiskeriministeren i Stortinget i dag, eg, og eg håpar vi får sjå fleire statsrådar òg. I dag er det jo òg fleire representantar og pressefolk her enn det av og til har vore i desse europadebattane, noko som er positivt.

Eg vil følge opp der representanten Arnstad slapp. Sjølv sagt tok fiskerikommissæren dette opp med fiskeriministeren, for elles hadde ho jo ikkje gjort jobben sin. Ho låst for EUs interesser. Eg har ikkje tal på kor mange gongar eg sjølv har teke opp saker som er viktige for Noreg – utanfor mitt eige felt – i møte med andre. Det gjer ein når det er viktig for norske interesser.

Men det eg gjerne skulle hatt svar på, er: Finst det nokre dokumenterbare eksempel på at saka om ostetoll har fått konsekvensar for norsk fiskeriekspor? Eg gjen tek ordet «dokumenterbare» – ikkje «følelsen av», eller «møter» – men dokumenterbare, forskingsbaserte resultat, analysar eller statistikk som viser nedgang, regelverksendringar; altså ein dokumenterbar samanheng mellom dei?

Statsråd Elisabeth Aspaker [11:28:10]: Dokumenterbar – jeg vet ikke hva representanten Solhjell legger i det – men vi har altså masse norsk fisk som trenger et marked. Når det fattes denne typen beslutninger i Norge, som åpenbart er til stor irritasjon i EU, kan man jo bare spekulere i hvordan eksporttallene alternativt hadde sett ut hvis man ikke imøtegikk denne typen beslutninger fra norsk side. Jeg er veldig opptatt av å understreke det som europaministeren også understreket; at det er viktig at vi også har respekt for de spillereglene som gjelder innenfor EØS-området, og at vi opptrer på den måten som vi ønsker at EU og medlemslandene skal opptre på når det gjelder tilgjengelighet, og ha spillereglene for hvordan man kan få mest mulig tilgang til hverandres markeder.

Johnny Ingebrigtsen (SV) [11:29:11]: Jeg er også glad for å se fiskeriministeren her i salen i dag.

De siste årene har Norge gjort en bytteavtale med EU. Vi har gitt bort hvitfisk fra Barentshavet i et bytteforhold – de siste årene ca. 15 000–20 000 tonn. I bytte har vi fått fiskere som ikke fisker hvitfisk, noe som hovedsakelig skjer i Barentshavet. Jeg lurer på om fiskeriministeren kan tenke seg å vurdere å ta tilbake denne byttehandelen med hvitfisken og gi den tilbake til de fis-

kerne som faktisk fisker den, hovedsakelig fiskere i Nord-Norge?

Statsråd Elisabeth Aspaker [11:29:54]: Jeg takker for det spørsmålet.

Vi skal forhåpentligvis komme i gang med de bilaterale forhandlingene med EU om ikke så altfor lenge. Det er klart at vi fra norsk side hele tida må vurdere hva som er hensiktsmessig, og hvordan vi skal bidra til at den byttehandelen som vi har lang tradisjon for å drive med, skal bidra til å styrke fiskeriene i Norge. Jeg tar med meg innspillet fra representanten, og så tenker jeg at vi får vurdere hvordan byttehandelen faktisk foregår, og om det er sann som det bør være i fremtiden.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Anniken Huitfeldt (A) [11:30:49]: Trygdeeksport kan komme til å bli en trussel mot våre velferdsordninger. Retten til dagpenger har i Norge vært knyttet til kravet om at du må være tilgjengelig for det norske arbeidsmarkedet, men etter en rådgivende uttalelse fra EFTA-domstolen slår Borgarting lagmannsrett fast at kravet i den gamle trygdeforordningen står for fall overfor noen arbeidsledige, de såkalte uekte grensearbeiderne. For Arbeiderpartiet er det viktig at man skal stille krav om at man må være tilgjengelig for det norske arbeidsmarkedet, dersom man hever dagpenger i Norge. Dersom dette utvikler seg, kan det få store konsekvenser og bidra til mer trygdeeksport, i et omfang som vi tidligere ikke har kjent.

Debatten om trygdeeksport foregår i mange europeiske land. Det er viktig at regjeringa arbeider for at medlemslandene får større frihet til å fatte egne vedtak. Det er viktig, spesielt i et land hvor vi har et høyt velferdsnivå. Velferdstjenester, heller enn kontantytelser, er en veldig effektiv måte å hindre trygdeeksport på. Det å justere noen av utbetalingene i henhold til hvilket land man oppholder seg i, har vært vanskelig på grunn av dagens EU-regelverk. Jeg mener at vi bør arbeide for dette når det gjelder uføretrygden. Nivået på uføretrygden er tilpasset norsk kostnadsnivå, og jeg mener at den bør justeres i henhold til hvilket land man oppholder seg i.

Utvidelsen mot øst har gitt Norge tilgang på masse arbeidskraft i en tid hvor det er krise i Europa og stort behov for fagarbeidere her hjemme. Men økt tilgang på arbeidskraft må ikke gå ut over norske lønns- og arbeidsvilkår. For Arbeiderpartiet er det viktig at arbeidstakerrettighetene i håndhevingsdirektivet til utsendingsdirektivet ikke begrenser vår adgang til å fastsette sanksjoner mot sosial dumping. Tidligere utenriksminister Espen Barth Eide var i Europautvalget for omtrent ett år siden. Da sa han at han var opptatt av at man i dette direktivet ikke skulle ha en uttømmende liste over kontrolltiltak. Det betyr at Norge må få frihet til å fastsette andre sanksjoner enn de som står på denne lista. Dersom man får en slik uttømmende liste, blir det grenser for hvilke tiltak vi kan fatte mot sosial dumping. Derfor mener jeg at det er viktig å fortsette det arbeidet.

Stortinget ønsker et godt samarbeid med den nye europaministeren, selv om han har snublet i begynnelsen

ved å ta opp et par kontroversielle saker på relativt kort varsel. Ostetollen og EUs tredje postdirektiv er eksempler på slike saker. Forfatteren Vigdis Hjorth har skrevet en roman om en kvinne som arbeider mot EUs tredje postdirektiv. Den settes opp på teateret på nyåret, og jeg vil benytte anledningen til å invitere med meg europaministeren til premieren på «Leve posthornet!». Vi har alle sammen felles interesse av en større offentlig diskusjon om de ulike direktivene, og når det til og med kan inspirere til kunst, mener jeg at dette bør vekke interesse hos europaministeren.

Sylvi Graham (H) [11:34:16]: Jeg håper at komitélederen har flere teaterbilletter.

Det at vi i dag får anledning til å diskutere viktige spørsmål med en minister som er dedikert til arbeidet med Europa, er en milepæl. Det er positivt, ikke minst fordi vi nå kan få satt viktige saker på dagsordenen til en statsråd hvis jobb det er å koordinere arbeidet med vårt forhold til EU og sikre at norske interesser blir hørt. Det er også positivt at statsråd Helgesen mer aktivt vil konsultere Stortinget gjennom vårt europautvalg, slik han allerede har vist: bare fem uker som ansvarlig minister for vårt forhold til EU og EØS, og allerede to avholdte møter i dette utvalget.

En tydeligere og mer fremoverlent europapolitikk er bra for Norge. Vi må vokte oss for at aktiv europapolitikk kun blir fine ord som vi bruker i europameldinger hvert fjerde år. Det må følges opp med handling og brukes med kløkt. Statsråd Helgesen snakket i sin redegjørelse til Stortinget om regjeringens prosjekt om å realisere kunnskapssamfunnet, inkludere sårbare grupper og sikre konkurransekraft, og hvordan det faller godt sammen med EUs prioriteringer. Statsministerens besøk til Berlin i forrige uke og de samtale som ble ført der, samsvarer godt med denne målsettingen.

Vi skal ikke bare ha et godt forhold til EU, men også gode bilaterale relasjoner til likesinnede land på områder som fremmer vekst og nyskaping for Norge og Europa. Samtidig skal vi ta vår del av ansvaret for å dempe virkningene av finanskrisen, bl.a. gjennom IMF's støtteordninger og EØS-midler som bidrar til sosial utjevning. Land etter land på dette kontinentet har gått gjennom kriser av ulik karakter, økonomisk og sosialt. Vi har sterke økonomiske bånd til Europa og blir berørt av svingningene hos våre europeiske naboer. Det er i vår interesse at landene får fart på sysselsettingen og reiser seg fra krisen.

Samtidig er det mange innbyggere som flytter på seg som respons på krisen. Arbeidsledighet, spesielt blant ungdom, har blitt et generasjonsproblem. Mobiliteten som kjennetegner EU, skaper muligheter, men også utfordringer. Det blir viktigere å følge opp og avklare velferdsordninger i EØS-regelverket, og bidra til å gjøre prinsippet om fri bevegelse mer bærekraftig. Europa er et kontinent folk strømmer til. Lampedusa-ulykkene har vist med all tydelighet farene for og frustrasjonen hos mennesker på flukt, og den kapasitetsutfordringen som ligger i migrasjonssystemet, særlig i land i Sør-Europa. Samtidig er det nødvendig med tiltak som er rettet mot de grunnleggende årsakene til migrasjon. Jeg er glad for at regjeringen retter humanitær bistand til Syria, deltar aktivt i arbeidet med å styrke

mottaksapparatet i Hellas og jobber med en felles håndtering av migrasjon over Schengen-yttergrensene, slik at man er i stand til å ta imot migranter på en forsvarlig måte.

De senere år har EU gjennomgått en rask utvidelse, som har gått bemerkelsesverdig bra. Nye land kommer til EU fordi man verdsetter sikkerhet og åpenhet. Land der respekt for menneskerettighetene ikke alltid har vært en selvfølge, blir nå medlemmer av unionen. Sist ut var Kroatia, som ble tatt opp som medlemsland nr. 28, og vi er fornøyd med jobben som er gjort av den nye regjeringen for å opprette gode forbindelser der. Andre land kommer etter. Disse prosessene er samlet sett med på å styrke stabiliteten på Vest-Balkan, et område av verden der Norge har spilt – og vil spille i tiden som kommer – en viktig rolle.

Nettopp de nye medlemslandene er aktive i EUs nabo-skapspolitik i øst, aktualisert den siste tiden med arbeidet med frihandelsavtalen mellom EU og Ukraina. Land som Polen vet hva det vil si å gå i riktig retning. På få år har de blitt blant EUs mest innflytelsesrike. Disse landene sto derfor hardest på kravene da Ukraina ikke innfridde kravene til frihandelsavtalen med EU – kravet om å slippe fri Julia Timosjenko. Støtten til EU på gatene i Minsk* taler sitt tydelige språk.

Arbeidet for menneskerettigheter og demokrati står sentralt for Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen. Også på vårt kontinent er det mye som står ugjort. Gjennom Europarådet er Norge aktiv deltaker i mange av prosessene, men mye foregår også fra EU selv – som politisk kraft.

Situasjonen for minoriteter, og også journalister, i mange land er faretruende og burde vekke bekymring hos oss her hjemme. Det er bra å tenke på at våre EØS-midler er et virkemiddel som bidrar nettopp til samfunns- og demokratibyggning og tettere integrasjon i Europa.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:39:31]: Jeg tror på styrken og samholdet i nasjonalstaten. Jeg er derfor imot norsk medlemskap i EU. Men jeg tror på konkurranse, frihandel og markedsøkonomi. Jeg er derfor tilhenger av EØS-avtalen.

EØS-avtalen bygger på de fire friheter. Det skal som hovedregel bety fritt varebytte over landegrensene, fri bevegelse for arbeidstakere, fri adgang for borgere i ett land til å yte tjenester i et annet og fri bevegelse av kapital. Det er sunne prinsipper. Fri flyt er positivt innenfor rammen av kulturelt beslektede nasjoner.

Med dette som utgangspunkt mener jeg Norge bør tilnærme seg EØS-problematikken på en pragmatisk og ikke en dogmatisk måte. Vi skal hele tiden ha forbrukerperspektiv.

Formålet med EØS-avtalen er å styrke handelen og de økonomiske forbindelsene mellom partene, med like konkurransevilkår og overholdelse av samme regler. EØS-avtalen får stadig konsekvenser som krever nøye avveininger for hvor nasjonalstatens monopol slutter.

Jeg vil i mitt innlegg berøre to saker som har fått stor oppmerksomhet her i landet, og som det er avgjørende å finne gode løsninger på. Det gjelder bankinnskuddsgaran-

tien og trygdeeksportproblematikken. Det gleder meg å se at regjeringen jobber bevisst med dette for øye.

Vi må erkjenne at Norge gjennom mange år har etablert et velferdssystem og et velferdsnivå som på ulikt vis kan skape skjevheter i markedet. Noen ganger er slike skjevheter et konkurransefortrinn, andre ganger en konkurranseulempe. Målet må uansett være at bedrifter i EØS-området og bedrifter i EU møter tilnærmet like konkurransevilkår, og at kombinasjonen «best og billigst» vinner frem.

Et enstemmig storting har flere ganger uttrykt sin støtte til arbeidet med å kunne videreføre den norske garantien for bankinnskudd. Noe annet ville vært underlig.

Jeg er glad for at finansministeren har understreket at regjeringen arbeider aktivt for å bevare den norske innskuddsgarantiordningen, og at målet er å få til et varig unntak. Det er ikke gitt at den norske garantiordningen gir noen form for konkurransevidning. Men det er nettopp det som er påstanden fra enkelte i EU. Det er uansett viktig at alle partier på Stortinget fortsetter å støtte regjeringens kamp for å beholde dagens ordening. Denne saken er ikke egnet til å slå politisk mynt på. Det er derfor viktig at finansministeren har hele Stortinget bak seg når hun drøfter denne saken med EU.

Dagens dekningsgrense betyr at 56 pst. av innskudde- ne i norske banker er dekket. En garantiordning på EU-nivå vil innebære at dekningsgraden reduseres til 47 pst. Det vil selvsagt være ugunstig og vil kunne skape usikkerhet. En liten trøst er det, uansett, at norske banker er svært solide, og at insolvens er en sjeldenhet. Det er også mulig å opprette conti i flere banker og dermed øke det samlede garantibeløpet.

Etter min mening er debatten knyttet til mulig trygdeeksport av enda større dimensjoner, dette fordi dagens ordninger kan være en oppmuntring til omgåelse av fundamentet bak den norske velferdsmodellen.

Norge har rause velferdsordninger, og intensjonen har alltid vært at disse ordningene skal kunne betale for det de er tiltenkt i høykostlandet Norge. Det betyr at ytelsene kan betale for langt mer i land med et lavere kostnadsnivå. Det bryter med selve prinsippet for velferdssamfunnet.

Eksport av trygdeytelser og andre finansielle støtteordninger innebærer samtidig at omsetningen som utbetalningene normalt ville utgjøre, ikke lenger finner sted i Norge, men i utlandet. En slik konsekvens er til å leve med, men ikke dersom trygdeeksporten ikke finner sin naturlige begrensning.

Med dette som bakteppe er jeg glad for at arbeidsministeren så tydelig har markert at han vil benytte alle muligheter innenfor EØS-avtalen til å indeksregulere velferdsutbetalingene. Uavhengig av hva man måtte mene om kontantstøtten, er det helt urimelig at utbetalt kontantstøtte gir tre ganger så høy kjøpekraft som ytelsens intensjon, slik tilfellet eksempelvis er med Polen. I realiteten betyr det en kontantstøtte på 18 000 kr i måneden. Målet med EU og EØS-reglene er å sikre alle like rettigheter. Det skjer ikke uten at man kjøpekraftjusterer trygdeeksporten.

Det var gledelig å høre at komitéleder Huitfeldt var tydelig på – jeg har nesten aldri hørt en arbeiderpartipolitiker være så tydelig – å ville stramme inn. En skulle nesten tro

* Representanten Graham sa Minsk, men mente Kiev.

hun var en del av denne regjeringen, og ikke en del av den forrige regjeringen. Det gleder meg å høre, og jeg tror vi helt sikkert kan bli enig med Arbeiderpartiet om en rekke tiltak.

Storbritannias statsminister, David Cameron, skriver i en artikkel i Financial Times at Europa er nødt til å reformere seg for å gjenvinne folks tillit. Han vil derfor innføre en rekke tiltak for å begrense tilgangen til det britiske velferdssystemet. Et av disse er innføring av en tremåneders kvalifiseringsperiode for å få utbetalt trygdeytelser, som deretter bare vil kunne bli utbetalt i seks måneder. Videre vil innvandrere fra EU-land som kun jobber deltid og ikke tjener over et visst nivå, miste tilgangen til noen av ytelsene. Nyankomne jobbsøkere fra EU-land vil heller ikke kunne søke om botilskudd.

Jeg rekker ikke mer, ser jeg, så jeg avslutter her.

Jeg er glad for at regjeringen tar tak i disse utfordringene.

Kåre Simensen (A) [11:44:47]: Den løpende europapolitikken skal være et «lagarbeid», sa statsråden i sin redegjørelse for Stortinget. Det er en intensjon jeg støtter. Jeg håper at den følges opp på en skikkelig måte fra regjeringens side. På dette laget bør også vi stortingsrepresentanter være. Vi kan, etter mitt syn – og uavhengig av synet på EU – bare bli mer aktive og kanskje også mer interessert i det som foregår i EU.

Som flere har sagt, når EU og EØS har så stor betydning for vår hverdag, er debatter om EU og EØS like mye innenriksdebatter som utenriksdebatter. Det handler om vår hverdag. Bredden i debatten så langt dokumenterer det.

Vårt engasjement kan gjøre en forskjell. Selv har jeg erfaring fra prosessen for noen år siden rundt forbrukerdirektivet, der norske interesser – deriblant vi parlamentarikere – på mange områder fikk forankret norske synspunkter i det endelige vedtaket i EU. Jeg likte derfor initiativet fra den forrige regjeringen om å sende de første stortingsrepresentantene til Brussel for å få fokusert mer på relevante EØS-prosesser og aktuelle EU/EØS-saker.

Statsrådets redegjørelse inneholdt mange interessante politiske utfordringer i forholdet Norge/EU/EØS. I den forbindelse har jeg lyst til å gi honnør til Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon, som har laget en informasjonspakke til denne debatten, og hvor de bidrar med utfyllende kunnskap på mange viktige områder. Det aller første som møter oss i bakgrunnsnotatet, er at de siterer jusprofessor Mads Andenæs og førsteamanuensis Halvard Haukeland Fredriksen, som i en kronikk i Dagens Næringsliv 18. november – under den utfordrende tittelen «Tilsynsfloke truer EØS-avtalen» – skriver:

«I norske mediers dekning av Norges forhold til EU dominerer enkeltsaker om ost, post og makrell, men på europaminister Helgesens bord bør tilsynsfloken ligge øverst i bunken.»

Leser vi videre i kronikken, ser vi at det inviteres til en debatt om hvorvidt vi – regjering og storting – er mer opp-tatt av enkeltspørsmål enn av utfordringene med framveksten av uavhengige EU-byråer med myndighet til å treffe bindende beslutninger og de konsekvenser det kan få for Norge.

Grunnloven begrenser adgangen til å overføre myndighet til EU-byråene. Utviklingen i EU tyder vel heller på at byråene vil få større myndighet. Mange mener at vi i tiden framover vil møte denne utfordringen på stadig flere områder, f.eks. innenfor finanssektoren, der EUs nye kapitalregler for banker kan bli et møtepunkt i en slik debatt. Selv om jeg har et annet syn på EU enn det representanten Navarsete har, er jeg enig med henne i at dette må diskuteres. Vi registrerer at denne debatten er høyst levende i Danmark, der bl.a. den danske statsministeren har varslet en folkeavstemning om dansk deltakelse i EUs patentdomstol. Jeg er derfor fornøyd med at statsråden i sin redegjørelse hadde en bekymring om at Norges deltakelse i byråer eller tilsyn kan reise en del prinsipielle spørsmål når det gjelder Grunnlovens rammer for overføring av kompetanse til internasjonale organer.

Den økonomiske situasjonen i EU/EØS har vært svært utfordrende over lang tid. At det har vært utfordrende, ser vi når en vekst på 0,3 pst. i 2. kvartal 2013 gjør at kommisjonspresident Barroso antyder en forsiktig optimisme for resten av året. Med dette perspektivet blir det voldsomme kontraster når talsmenn for statsrådets eget parti bruker mye energi på å beskrive et Norge i økonomisk krise, når vi vitterlig har en vekst i økonomien på over 2 pst., og dessuten har hatt en produktivitetsøkning gjennom mange år. Bare nå i morges har millioner av mennesker rundt omkring i Europa våknet i fortvilelse fordi de ikke vet hvordan de skal møte dagen og morgendagen. Å tegne et bilde av et Norge i økonomisk krise – ut fra dette perspektivet – blir bare pinlig.

Effektivitet, forsvarsevne og forsvarsindustri vil være tema på et møte i Det europeiske råd senere i år, interesseområder som er svært viktige for Norge. Mange har gitt uttrykk for at det er på høy tid at europeiske ledere gir Forsvaret større oppmerksomhet, et synspunkt som jeg deler. Samtidig hevdes det fra flere hold at det fremdeles er en del uklarheter om hva som er målet med en felles forsvarsstrategi for EU. Av den grunn er debatten om europeisk forsvar viktig for både EU og Norge.

Norge har et tett utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid med EU, og vi deler mange felles interesser på dette området. En dokumentasjon på dette er at forsvarsdirektivet vil tre i kraft i Norge 1. januar 2014.

Til slutt: Jeg håper på videre debatt på det viktige området som sikkerhets- og forsvarspolitikken er for vårt land, og der både mulighetene og utfordringene i et slikt samarbeid vil bli et tema.

Nikolai Astrup (H) [11:50:08]: Det europeiske fellesskapet er ingen selvfølge. Historien vi har felles, er en reise i brutalitet. Heldigvis er det også en beretning om fred, forsoning og forbrødring. Den økonomiske krisen i Sør-Europa rammer tilliten til nasjonale politikere og parlamenteer, men også EUs legitimitet og oppslutning blant mange europeere. Derfor er det viktig at vi som er politikere, bidrar til å formidle kunnskap om hvor viktig det politiske fellesskapet i Europa er som en buffer mot ekstremisme, og som en katalysator for økonomisk fremgang i kriserammede europeiske land.

I en verden der Europas relative betydning svekkes i møte med fremvoksende økonomier i øst og sør, er det ingen grunn til å tro at Europas land vil klare seg bedre hver for seg enn det de gjør sammen – tvert om. Derfor er Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen helt avgjørende. Norge er en liten, åpen og internasjonal økonomi som er mer avhengig av god tilgang til det indre markedet i Europa enn de fleste av våre naboland.

Grenseløse utfordringer kan ikke løses i ensomhet, de må løses gjennom samarbeid. Fremst blant de grenseløse utfordringene står klimautfordringen. Jeg er derfor glad for at statsråden valgte å løfte frem klima og energi som et av de viktigste temaene på hans agenda i årene som kommer. Det er en vurdering jeg deler, ikke minst fordi EUs klima- og energipolitikk frem mot 2030 nå er i støpeskjeen. Det er forventet at kommisjonen på nyåret vil fremme en melding for å følge opp grønnboken som ble lansert tidligere i år.

EUs kvotesystem har blitt kraftig kritisert de siste årene, primært fordi kvoteprisen er lav. Det betyr imidlertid ikke at kvotesystemet har utspilt sin rolle. Kvoteprisen er lav bl.a. fordi flere europeiske land har gjennomgått den verste økonomiske krisen siden annen verdenskrig. Den er også lav fordi ulike europeiske land holder seg til en energipolitikk med til dels store subsidier til ny fornybar energi. I sum betyr det at kvoteprisen er for lav til å utløse ny teknologi og utslippsreducerende tiltak av særlig betydning. Det er en betydelig utfordring som må løses i perioden etter 2020. Samtidig senkes utslippene i kvotemarkedet hvert eneste år frem mot 2020. De samlede utslippene i EU går ned. Hvis EU skal nå målene om 80–95 pst. utslippsreduksjoner i 2050, må taket senkes langt raskere enn det som gjøres i dag, noe som også vil bidra til å heve kvoteprisen til et nivå der den bidrar til å utløse utslippsreducerende tiltak som virkelig monner.

Når jeg bruker såpass mye tid på EUs kvotesystem, er det fordi det er og bør være EUs primære virkemiddel for å nå utslippsmålene i 2050, men også fordi flere andre land og regioner nå følger i EUs fotspor og etablerer ulike kvotehandelsmekanismer. Kina er fremst blant dem. Der rulles det nå ut syv regionale kvotemarkeder, der det største, i Guangdong, vil dekke et område med 400 millioner mennesker. Sør-Korea, Mexico, Quebec og California er andre som har latt seg inspirere av EU. Det gir håp for at man på sikt kan etablere en internasjonal kvotehandelsmekanisme som er reell, og understreker betydningen av å videreutvikle EUs system i tiden etter 2020.

Det er vanskelig å se for seg en løsning på klimautfordringen uten at vi lykkes med å utvikle en kostnadseffektiv teknologi for fangst og lagring av CO₂. Den jobben kan ikke Norge gjøre alene, derfor er det viktig at statsråden tar med seg et sterkt signal til EU fra Stortinget om at også EU må prioritere arbeidet med CO₂-håndtering i årene som kommer.

Statsråden var i redegjørelsen inne på at norsk gass og norsk vannkraft kan spille en større rolle som balansekraft for vind og sol i EU. Det er en ambisjon undertegnede deler, men det er også en ambisjon som forutsetter at norske mellomlandsforbindelser inkluderes dersom Tyskland og Storbritannia realiserer nasjonale kapasitetsmarkeder.

Som representanten Hansen nevnte, har EFTA/EØS-delegasjonen oversendt en resolusjon til kommisjonen som berører de temaene jeg nå har snakket om. Resolusjonen fikk tilslutning fra Island og Liechtenstein, og det er derfor ikke bare regjeringen som har ambisjoner om å føre en mer offensiv europapolitikk. Det ansvaret hviler også på Stortinget, og vi har startet jobben.

La meg til slutt få uttrykke store forventninger til statsrådets rolle i europapolitikken. Representanten Solhjell sa at Norge må kjempe hardere for våre nasjonale interesser. Jeg er enig i at det er viktig, men samtidig må man være interessert for å være interessant. Norsk europapolitikk kan ikke bare handle om hva som er bra for Norge, vi må også ha et blikk for hva som er bra for Europa. De to er ikke helt uavhengige størrelser.

Det er interessant å høre det voldsomme engasjementet for å beholde et statlig monopol for ombæring av brev som veier mindre enn 50 gram, som er i ferd med å bli erstattet av e-post. Det kan neppe sortere under kategorien «viktig nasjonal interesse», uavhengig av hva man måtte mene om konkurranse i postsektoren.

Sverre Myrli (A) [11:55:13]: Den 18. desember kan vi feire at det er 100 år siden Willy Brandt ble født. I vår kunne vi feire at det var 80 år siden han kom til Norge for første gang. Den 7. april 1933 kom den 19 år gamle Herbert Frahm – som var hans opprinnelige navn – fra Lübeck til Oslo. Brandts opphold i Norge preget hele hans lange politiske virke.

I 1971 fikk Brandt Nobels fredspris, bl.a. for sin «Ostpolitikk», en politikk som var helt riktig, men også omstridt – først og fremst blant Brandts politiske motstandere, men faktisk også blant en del av hans partifeller.

Brandts filosofi var at Europa hører sammen, Europas folk er venner og må stå sammen, Europas land har felles interesser, og det var – etter hans mening – kunstig å dele Europa i to, i øst og vest.

Brandt fikk heldigvis oppleve jernteppet og murens fall, og det var da han sa de kjente ordene:

«Jetzt wächst zusammen, was zusammen gehört» – nå vokser det sammen, det som hører sammen.

I dette Europa hører også Norge med. Vi har interesse av at Europa fungerer, at det er orden. Møbelindustrien på Møre, fiskeriene i nord og petroleumsbedriftene på Lysaker er avhengig av at handel og samkvem med Europa rett og slett er på stell.

Jeg er glad for at den nye regjeringen baserer sitt forhold til EU på EØS-avtalen – slik den forrige regjeringen gjorde. EØS-avtalen er selve fundamentet i vårt forhold til Europa og EU. Men de foregående årene har vi fått høre – særlig fra Høyres representanter – at det trengs en mer aktiv europapolitikk. Jeg lyttet derfor med interesse til redegjørelsen fra europaministeren – jeg går ut fra at det er lov til å kalle ham det, for jeg lot merke til at stortingspresidenten gjorde nettopp det. Jeg regnet med at det ville komme noen klare meldinger fra europaministeren om hvor regjeringen vil, hvordan de skal jobbe overfor EU, og jeg lyttet derfor ekstra godt under redegjørel-

sen. Jeg ventet på svar på hva en mer aktiv europapolitikk skulle innebære.

Jeg oppfattet vel ikke særlig klart hva den nye, aktive europapolitikken skal innebære. Men en aktiv europapolitikk må jo innebære at vi nettopp mer aktivt skal jobbe for norske interesser, eller betyr en mer aktiv europapolitikk noe annet? Hva menes egentlig med en mer aktiv europapolitikk? Alle i Europa er jo ikke enige i alt. Det finnes en rekke interessekonflikter som må håndteres hver eneste dag. Det finnes regionale motsetninger, det finnes politiske motsetninger, det finnes økonomiske motsetninger, det finnes næringsmessige motsetninger – og sikkert mange andre. Vi må finne løsninger på konflikter og interesse-motsetninger, men ikke slik at vi reiser til Brussel og sier at vi skal gjøre sånn som dere sier – uansett.

Det er lov å jobbe for norske interesser – det er faktisk Stortingets og regjeringens jobb å jobbe for norske interesser. Jeg må si at det ikke gjør veldig dypt inntrykk når jeg ser danske EU-parlamentarikere briske seg på TV om den norske ostetollen og kjøttollen. Jeg kan vel si EU-parlamentarikere i entall, for det er den samme vi ser hele tiden. Kanskje vi skal stille oss spørsmålet hva er hans hensikt, hva er hans engasjement? Han er selvsagt opptatt av danske interesser og det danske landbruket, og det er helt greit, det er helt lov. Det er helt greit at han jobber for det danske landbruket, men da er det jo også helt greit at vi jobber for det norske landbruket.

La meg til slutt si litt om det tredje postdirektivet, som nå tydeligvis skal implementeres. Jeg mener ikke at vi skal si nei til direktiver bare for å si nei, men når særegne norske forhold tilsier det, bør vi gå noen runder med EU. Her er det helt særegne norske geografiske hensyn. Resultatet av implementeringen av det tredje postdirektivet vil helt klart være at noen skummer fløten av dagens marked og tjener penger der det er lønnsomt å drive post, mens det blir dyrt å drive det øvrige postnettet. Enten får vi da et dårligere tilbud, eller vi må bruke mer penger på posttjenester.

Willy Brandt fikk fredsprisen for sin Ostpolitikk – jeg tror ikke den norske regjeringen får noen pris for sin ostepolitikk!

Lise Christoffersen hadde her overtatt presidentplassen.

Per Rune Henriksen (A) [12:00:32]: Det er blitt sagt at i utenrikspolitikken har man ikke venner, man har bare interesser. Og i denne debatten blir det snakket – heldigvis – mye om hvordan vi skal ivareta våre interesser som nasjon. Og det må også være punkt nr. 1 i vårt forhold til EU.

Energi- og klimapolitikken har blitt løftet fram av europaministeren i hans redegjørelse. Det er jeg glad for. Jeg er enig i den vurderingen at det kanskje er en av de viktigste forbindelsene vi har til EU. Vi er allierte i det internasjonale klimaarbeidet – vi deler målet om at den globale oppvarmingen ikke skal stige med mer enn to grader. Vi er enig i virkemidler internasjonalt, og vi støtter opp under hverandre i det arbeidet.

Så er det også sånn at vi er handelspartnere når det gjelder energi. Norge er en stor energileverandør til Europa.

Vi er den største gassleverandøren til Europa. Vi har betydelig kraftutveksling med Europa med vår fornybare energi.

Hvis vi nå ser hvordan Europas klimapolitikk med de tre 2020-målene går, er det et blandet bilde som avtegner seg. Vi ser, som mange tidligere har vært inne på, at CO₂-utslippene går ned, dels som følge av en økonomisk krise. Det går ikke så bra når det gjelder innføring av ny fornybar energi, også på grunn av krisen, og når det gjelder energieffektivisering, er det heller ingen bindende mål. Men det går framover, og det utformes nå en ny politikk mot 2030. I det bildet har vi noen interesser som vi må ta vare på som energinasjon.

Det europeiske kvotesystemet virker dårlig. Det virker bra i den forstand at det samlede CO₂-utslippet, klimagassutslippene, går ned, som intensjonen er, og den delen av arbeidet går videre. Det som ikke virker, er: Det finnes ingen incentiver til utvikling av ny teknologi til grønn industri eller ren teknologi, som vi har snakket om, som også var en målsetting med kvotesystemet. Prisene er ikke høye nok, og vi får en del absurde utslag av de lave prisene, bl.a. ser vi nå at utslippene i Tyskland stiger fordi det har blitt billigere å bruke kull enn gass i energiproduksjonen. Dermed bruker man det, og får en kraftig økning av utslippene.

Vi mener at kvotesystemet må strammes opp. Det er et arbeid på gang med det. Den forrige regjeringen støttet opp under det arbeidet som kommisjonen ville sette i gang for å få en oppstramming av dette systemet. Den støtten må vi fortsatt gi. Vi har interesser av at dette blir gjort på en god måte.

Det vi kan være bekymret for, er hva som skjer den dagen EU står med et kvotesystem som ikke har fungert, som ikke har gitt ny teknologi, og vi får et oppsving i økonomien som fører til økning av utslippene i Europa.

Jeg må si at EU-byråkratens reguleringsiver ofte gir noen underlige utslag i hvilke virkemidler som blir tatt i bruk. I en situasjon hvor man ser at utslippene øker på grunn av økonomisk oppsving, kan mye rart skje. Vi har friskt i minne de diskusjonene vi har hatt med EU når det gjelder våre varmtvannsberedere, hvor man har gått ned på et slikt reguleringsnivå at det faktisk kan bli forbudt med våre elektriske fyrte varmtvannsberedere. Som et redskap i energieffektiviseringen skulle vi da gå over til noe annet enn elektriske fyrte varmtvannsberedere. Det høres absurd ut, men det har faktisk vært en stor sak mellom Norge og EU. Dette må vi sørge for bidrar til at det skjer en endring og en tilpasning av kvotesystemet som fører til at vi har effektive energimarkeder. Vi må sørge for at klimagassutslippene blir det overordnede målet også i tiden fram mot 2030, at de andre målene som stilles, bygger opp under det målet, og at vi får gode energimarkeder som bygger opp under klimamålene. Det har vi interesse av, både som gassleverandør og som leverandør av fornybar energi.

Når det gjelder kapasitetsmarkedene, må vi være helt klare. Dersom ikke norske kabler blir inkludert i eventuelle kapasitetsmarkeder, og det truer lønnsomheten i de kablene, må vi være krystallklare på at vi ikke bygger utenlands-kabler hvis det ikke er samfunnsøkonomisk lønnsomt for Norge. Punktum.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Else-May Botten (A) [12:05:58]: Samarbeidet mellom Norge og EU er høyt verdsatt, og ingen internasjonal aktør påvirker Norge mer enn EU. At tre fjerdedeler av vår eksport går til EU, underbygger det absolutt.

Norsk næringsliv har stått seg godt gjennom finanskrisen, og den forrige regjeringens dialog med næringslivet resulterte i en rekke viktige tiltakspakker for næringslivet som bidro til å holde hjulene i gang. Stoltenberg-regjeringen førte altså en aktiv næringspolitikk.

I Norge er store deler av bedriftene små og mellomstore. For disse har vi satt tøffe mål om forenklinger – ja, vi har lagd en egen strategi, faktisk, for små og mellomstore bedrifter, hvor 5,4 mrd. kr i innsparinger var levert av Stoltenberg-regjeringen, og mange tiltak var inngått.

Det bringer meg over til noe statsråd Helgesen ikke nevner i sin redegjørelse. Stoltenberg-regjeringen la i sitt statsbudsjett inn 35 mill. kr for 2014 med en total forpliktelse på til sammen 450 mill. kr til det nye EU-programmet COSME. Dette programmet har en offensiv satsing overfor nettopp små og mellomstore bedrifter i det indre marked, og en styrking av industriell konkurransevne med tredjeland. Programmet skal også være til hjelp med finansielle instrumenter, og bidra til et økonomisk miljø. Jeg mener i hvert fall det er beklagelig at regjeringen trekker Norge ut av et slikt tiltak, som nettopp skal være med på å åpne dører knyttet til økt konkurransekraft, tilgang til nye markeder og tilgang til ny kapital. Det stemmer dårlig overens med Høyres retorikk overfor næringslivet, som ofte inneholder snakk om at man skal bidra til økt konkurransekraft. Næringsministerens svar på dette kuttet i finansdebatten var at dette programmet ikke fungerte. Men det er et merkelig svar å få når programmet faktisk ikke har startet ennå. Det er oppstart av det 1. januar 2014. Det kunne vært interessant å høre hva Helgesen har å si om den begrunnelsen.

Det er også prisverdig at Helgesen var rask på labben i ostetollsaken, og ville til EU og fortelle at her blir det endringer. Men det er vel kanskje en skivebom når man reiser før man vet om man har flertall. For Venstre har faktisk blitt selve nøkkelosten i denne saken. De er nå i posisjon til å sende statsråden ned igjen til Brussel med halen mellom beina med et noget pinlig budskap om at regjeringen faktisk ikke har dekning for dette synet. Jeg oppfordrer statsråden til å forholde seg til et stortingsflertall i behandlingen av den typen saker framover, og ikke fortsette sånn som han har gjort til nå.

Stefan Heggelund (H) [12:09:08]: Jeg har lyst til å takke statsråden for det jeg mener var en god redegjørelse. Jeg oppfatter nå at vi har en tone som er konstruktiv, og jeg kan ikke si jeg deler inntrykket av at vi har fått en tilpassningsminister eller en kryptende holdning, som enkelte representanter later til å mene. Snarere tvert imot mener jeg at vi har en statsråd som viser en bred og klok forståelse av hva som er norske interesser.

Og så må jeg si at jeg synes det er litt rart, litt pussig, når

man hører enkelte representanter som snakker om at norske interesser og europeiske interesser er to helt forskjellige ting. Representanten Myrli tror at det er én danske som protesterer mot det vi har drevet med i Norge i det siste, men det var faktisk i juli at man i EUs folkevalgte organ i en resolusjon tok avstand fra de økte tollsatsene.

Men hvis vi går litt tilbake i tid, til begynnelsen og midten av 1990-tallet, var et av de meste sentrale spørsmålene i den norske europadebatten hvordan en tilknytning til det indre markedet i EU/EØS ville påvirke det norske arbeidslivet. For vi er litt spesielle her oppe, og godt er det. Vårt arbeidsliv er velregulert, vi har en god vernelov i arbeidsmiljøloven, og vi har et godt partssamarbeid. Spørsmålet var da om vår måte å organisere arbeidslivet på var truet av de fire friheter.

Hvis man skulle gjøre en oppsummering i dag, tror jeg de aller fleste vil være enige i at vår måte å gjøre det på ikke var truet. I Europautredningen konkluderes det også med at hvis man ser på hovedbildet fra 1994, har Norge vært preget av en positiv utvikling – investeringer, sysselsetting, ledighet og lønns- og arbeidsvilkår. Og ikke nok med det: Til tross for at mange trodde at våre krav til arbeidsmiljø og arbeidstakerrettigheter var strengere enn EU- og EØS-retten, viste det seg å være feil på områder som f.eks. likestilling og medvirkning.

I Norge har vi de siste årene sett en stor arbeidsinnvandring. Arbeidslivsspørsmål er en sentral del av EØS-avtalen, og jeg er glad for at statsråden understreket en aktiv politikk for våre interesser på dette området. Det er bra med arbeidsinnvandring, men det betyr ikke at det ikke bringer med seg utfordringer. Vi ser eksempler på sosial dumping, og det er noen bransjer som peker seg ut – det er et moment som vi i høyeste grad skal være bevisst på. Samtidig skal vi ta hensyn til balansegangen. Tiltakene mot sosial dumping må være målrettede, slik at vi får tatt de useriøse aktørene, uten at vi gjør det vanskeligere for de skikkelige. Regjeringen skal evaluere tiltakene som er iverksatt mot sosial dumping. Vi viderefører allmenngjøringsordningen hvor man er opptatt av å ha sterke tilsyn, og ikke minst, et velfungerende trepartssamarbeid. Det er viktig, og jeg mener at enkeltes forsøk i mediene på å så tvil om dette ikke akkurat er konstruktivt i arbeidet mot sosial dumping.

Sivert Haugen Bjørnstad (FrP) [12:12:38]: Fremskrittspartiet er glad for at regjeringen er tydelig og klar når det gjelder Norges deltakelse i Horisont 2020. For et bittelite land i verdens forblåste utkant med en ekstremt internasjonalt rettet økonomi er det selsagt å delta. Den norske deltakelsen i EUs Horisont 2020 er det klart viktigste internasjonale forskningspolitiske samarbeidet for Norge – ikke bare for norske forskeres tilgang til forskningsmiljøer i EU-land, men også som en viktig døråpner for norske forskere overfor land utenfor Den europeiske union.

De neste årene skal norske forskere og norsk næringsliv konkurrere om 530 milliarder. EU-forskningskroner. Aldri har betydningen av det europeiske forskningssamarbeidet vært viktigere for norsk forskning og dermed for vår fel-

les velferd og innovasjonsevne. Aldri har konkurransen om forskningsmidlene heller vært hardere.

For å heve kvaliteten i norsk forskning og høyere utdanning ytterligere må internasjonalt samarbeid integreres tettere i flere i norske forskeres hverdag. Norge er ikke med i EUs forskningsprogrammer for å tjene penger. Med våre drøyt 40 000 forskerårsverk står vi for mindre enn en 1 pst. av verdens kunnskapsproduksjon. Vi er med for å få adgang til de beste nettverkene internasjonalt, noe som gir oss tilgang til kunnskap og økt kvalitet gjennom konkurranse på en internasjonal arena.

Å hente inn en større andel avhenger av kvaliteten på forskningen og innretningen på EUs prosjekter. Norske politikere og Forskningsrådet bør legge press på EU for at områder der Norge har forskningsmiljøer i verdensklasse – som marine, maritime og offshore- og petroleumsrelaterede områder – får en enda mer sentral plass også i EU-systemet.

Mange land investerer årlig mer enn dobbelt så mye i forskning som Norge, i andel av BNP, og har utdanningsinstitusjoner i verdensklasse som årlig utdanner et overskudd av høyt utdannet, relevant arbeidskraft. En økning av forskningsinvesteringene, økt frihet til institusjonene gjennom økte basisbevilgninger, robuste enheter og en forpliktende, langsiktig politikk vil bidra positivt, jf. f.eks. langtidsplanen og 3 pst.-målet, som nevnes eksplisitt i forskningsmeldingen.

Vi er derfor veldig glad for retningen som regjeringen har lagt opp til, med tydelig vekt på forskningskvalitet, forskningssatsing og internasjonalisering.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [12:15:30]: Jeg deler statsråd Helgesens fire observasjoner i hans samtaler med EU: at vi har et samarbeid som er verdsatt, at det er viktig for begge parter, at EØS-avtalen er robust og at det er vilje på begge sider til å utvikle dette viktige samarbeidet. Ja, jeg vil si at vi har et godt og bunnsolid forhold til EU.

Statsråd Helgesen sa at ingen sak har skapt så sterke reaksjoner fra EUs side som heving av ostetollen. Meg bekjent har det aldri vært truet med noen represalier på formelt nivå, og om EU hadde hatt mulighet til det og lyst til det, tror jeg også det allerede hadde vært gjort. Da endringene ble gjennomført, lovet jo EUs landsbrukskommissær at EU skulle snu alle stener for å stoppe dette. Nå er alle stener snudd, og han fant ingen ting. Han fant at dette er i tråd med den avtalen vi har med EU gjennom EØS-avtalen, og de forpliktelsene vi har i henhold til WTO-avtalen.

For å gjøre det klinkende klart én gang for alle: Norsk mat tåler konkurranse på kvalitet. Det er ikke dét debatten om ostetoll handler om. Det debatten dreier seg om, er om norske bønder og norsk næringsmiddelindustri skal kunne konkurrere med f.eks. franske bønder og dansk næringsmiddelindustri. Vi vet at vi har 70 pst. høyere kostnadsnivå her i landet, og vi vet også at Nordens største matprodusent – med hovedsete i Norge – er i konkurranse hver eneste dag. Ja, 90 pst. av det de produserer, er i internasjonal konkurranse. Det er det denne saken dreier seg om. Derfor var fjorårets tollendring viktig for å sikre økte inntekter for bondene, og på den måten også sikre at vi fremdeles kan

ha norskprodusert Norvegia, Jarlsberg, Synnøve gulosten og liknende mat i mathyllene våre.

Jeg har også lagt merke til at statsråden i det offentlige rom har brukt ordet proteksjonisme. Det passer kanskje mer i festtaler enn i politisk agitasjon. Jeg tror de fleste er opptatt av at vi skal ha effektive, strategiske og kompetente næringsklynger. Skal vi ha det, må vi også ha rammebetingelser som gjør det mulig for disse å utvikle seg, og derfor synes jeg statsrådets ordbruk er litt merkelig. Alle i Norge, inklusiv regjeringspartiene, mener jo at importvern for jordbruket er nødvendig, men at det nettopp er den nylig innførte ostetollen som er proteksjonistisk. Det synes jeg er rart i et slikt henseende.

Kjersti Toppe (Sp) [12:18:53]: Statsråden har gitt Stortinget si orientering om viktige EU- og EØS-saker. Eg finn det merkverdig at statsråden i si orientering ikkje informerte Stortinget om korleis regjeringa vil følge opp pasientrettsdirektivet.

Pasientrettsdirektivet er innlemma i norsk lov frå 1. januar 2014. Pasientrettsdirektivet gir rett til sjukehusbehandling i andre EU-land dekt av trygdesystemet i heimlandet. EU-domstolen har slått fast at helsetenester vert omfatta av reglane for fri bevegelse av tenester i EFTA-traktaten. Dette er fundamentet som pasientrettsdirektivet byggjer på, og det vil påverka helsestellet i både EU og Noreg. Vi veit ennå ikkje heilt korleis, men det går mot ein europeisk helsemarknad. Det kan auka den private sjukehusmarknaden i Noreg. Det kan trua vår eigen rett til å organisera, levera og kontrollera helsetenestene slik vi ønsker. Det vil auka behovet for å kategorisera og prisa ulike pasientgrupper og behandlingar. Behandlaren må sikra seg rett pris for utført teneste – ein rettferdig handel.

Pasientrettsdirektivet er resultat av ein lang prosess i EU-systemet, der drivarane ikkje har vore folket eller nasjonane, men EU-systemet. I Noreg er pasientrettsdirektivet eit godt eksempel på korleis EØS-avtalen fungerer i det norske demokratiet. Det har ikkje vore eit folkekrav å verta ein del av eit felles europeisk helsestell, og ingen politiske parti har hatt dette som ei kampsak. Likevel er direktivet i dag gjort til norsk lov. I Stortinget i juni i år vart innlemminga av pasientrettsdirektivet vedtatt utan debatt. I forhold til dagens rett utvidar pasientrettsdirektivet grenseoverskridande helsetenester til òg å omfatta sjukehusbehandling. Dette er ei regelfesting av EU-domstolen sin praksis som mange meinte var bindande for Noreg. EU-domstolen går altså først, så vedtar det folkevalde nasjonale parlamentet den domstolskapte praksisen til lov i etterkant.

Direktivet fastset at pasientar skal ha rett til å få helsehjelp i alle land som er omfatta av den indre marknaden i EU. Pasientane skal ha rett til refusjon opp til kva behandlinga kostar i pasienten sitt heimland. Medlemslanda kan krevja førehandsgodkjenning for refusjon av enkelte helsetenester. Dersom ventetida i heimlandet etter måten er for lang, kan slik førehandsgodkjenning verta gitt. Men kva som er akseptabel ventetid, er usikkert. I prinsippet er ei nasjonal lovgiving underlagd EU-lovgivinga på alle område som vert omfatta av avgjerdene om fri bevegelse av tenester. Dagens norske tolking av pasientrettsdirektivet vil

derfor kunna verta korrigerert av avgjersler i EU-domstolen i framtida.

Senterpartiet forventar at regjeringa greier ut for Stortinget på eigna måte korleis dei følger opp innlemminga av pasientrettsdirektivet overfor EU.

Knut Storberget (A) [12:22:05]: Jeg skal ikke dvele noe ved diskusjonen om regjeringas prerogativ og hvordan man organiserer seg. Jeg har først og fremst tenkt å ta utgangspunkt i at mange av oss i denne salen ser på europasamarbeidet – EU-samarbeidet og EØS-samarbeidet – som et enormt mulighetsrom. I så måte er jeg enig med statsråden i de grunntoner som ligger i hans redegjørelse i Stortinget, og ikke minst det som relateres inn mot hva slags arbeid og hva slags prosess vi skal ha inn i disse sakene.

For det første: Det er viktig at vi er tidlig på. For det andre: Det er viktig at vi spør oss sjøl hva vi er tidlig på med. Jeg tror, som et stikkord, at det er viktig at flere blir med i det arbeidet her i Stortinget, men ikke minst at fagdepartementene blir med.

Et eksempel som jeg kjenner godt sjøl, er hvordan man kan trekke justispolitiske saker inn i det europapolitiske samarbeidet. Det er helt avgjørende, ikke bare fordi det er viktig å slå tilbake mye av den internasjonale kriminaliteten vi ser, men det er også viktig fordi vi ser at hvis man er tidlig på, blir vi ikke bare svarende på rettsakter, men vi kommer i en posisjon til å kunne skape noe ut av samarbeidet som gagnar Europa, men som også gagnar oss sjøl. Det å bruke EØS-midlene målrettet inn mot f.eks. mye av det justispolitiske samarbeidet som finnes i skjæringsområdet Schengen, EU, EØS, mener jeg er særdeles viktig, som man bare må forsterke i årene som kommer.

Så punkt én: Man må være tidlig på, vi må være flere med og vi må på mange måter være proaktive.

Som punkt tre har jeg i denne debatten lyst til å nevne at vi også er nødt til å opptre tydelig, klart og konsistent. Det er ikke til å legge skjul på at debatten rundt tollavgivningen har nådd de store høyder i mange slags grupperinger de siste dagene. Det er en svært viktig nasjonal sak, uansett hvordan man står i standpunkt. Det har stor betydning for næringsmiddelindustrien og stor betydning for primærnæringene. Uansett hvordan man konkluderer i den saken, vil det i vår tilnærming til et internasjonalt samarbeid være viktig at vi opptre tydelig. Jeg mener at en forutsetning for å nå fram er at vi opptre så tydelig at vi ikke risikerer senere å måtte gå tilbake på de målsettingene vi har varslet i Brussel. I så måte er jeg enig med representanten Rotevatn, som vel i sitt innlegg sa at det har blitt «mykje støy» rundt den saken. Jeg tror vi må forhindre at det blir «mykje støy» for å bli mest mulig effektive. Da er det ingen tvil om at det fra vår side vil være viktig at vi kan opprettholde den tollpolitikken som den rød-grønne regjeringa etterlot seg, og som etter mitt skjønn vil være viktig for å ta vare på mye av den næringen som vi skal leve av i framtida.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [12:25:25]: EU- og EØS-debattene er viktig for å få debattert spørsmål som er relevante i det samspillet som vi har mot det regimet. Jeg har et tema som kanskje ikke har fått det største fokuset i

redegjørelsen så langt, men som ikke mindre vedrører det samarbeidet som er.

Høsten og vinteren har så langt vært preget av vogntog som har vellet fra grøft til grøft langs veinettet vårt – både i nord, i sør, i vest og over alt. Det har blitt en alvorlig situasjon der det stort sett er utenlandske vogntog som står for de kanskje alvorligste tilfellene, med dekk og utstyr som ikke er relevant for norske forhold. Utrykningspolitiet har kalt dette for dødsvogntog, og sier at det er dødsfeller. Jeg deler den oppfatningen.

Det har formelig eksplodert utover den siste høsten med nye vogntog som kommer, ofte fra EU-land og fra øst. Jeg er veldig glad for at den tidligere samferdselsministeren, Marit Arnstad, fikk på plass de nye dekkforskriftene, slik at man i større grad kunne tilfredsstille norske forhold. Men det var en svært krevende prosess med bl.a. EU for å få det på plass.

Jeg registrerer nå at den nye samferdselsministeren tar til orde for økt grensekontroll, obligatorisk glattkjøringskurs mv. Dette er tiltak som Senterpartiet støtter fullt ut opp om, men jeg utfordrer europaministeren til å redegjøre for om de nye tiltakene som foreslås, er avklart EU-politikk – eller blir det slik at dette først og fremst er retorikk og ikke praktisk gjennomførbar politikk?

Sveinung Stensland (H) [12:27:43]: I sin tiltredelseserklæring har regjeringen tatt til orde for en sterkere satsing på legemiddelindustrien i Norge hva gjelder forskning og næringsutvikling. En forutsetning for å tiltrekke seg forskning er at Norge har orden i patentsystemene sine. EU innførte i 2007 den såkalte pediatriforordningen for å sikre barn tilgang til trygge og dokumenterte legemidler på lik linje med voksne. Denne forordningen ble, tross lovnader om rask implementering i norsk rett, ikke implementert av den rød-grønne regjeringen.

Pediatriforordningen inneholder både krav og insitamenter for å sikre bedre behandlingstilbud for barn i fremtiden. Samtidig som legemiddelfirmaene pålegges krav om å gjøre studier på barn, utløser gjennomføringen av slike studier et insitamenter på seks måneders forlenget patenttid – dette fordi slike studier er kostnadskrevede, og de kommersielle inntjeningsmulighetene er begrenset. Norges samarbeid med EU på legemiddelområdet er vel etablert og nødvendig for å sikre norske pasienter tilgang på nye og innovative legemidler. Det er forventet at Norge deltar i og bidrar til forskning og utvikling på legemiddelområdet, og at Norge som nasjonalstat tar ansvar for å stimulere nødvendig legemiddelutvikling.

Nasjonalt kompetansenettverk for legemidler til barn har utarbeidet en nasjonal strategi for kliniske studier, legemidler og barn. Strategien presiserer at klinisk forskning er et viktig element i en kontinuerlig kvalitetsforbedring i helsetjenesten, og peker på at både enkeltpasienter, akademisk medisin og samfunn er tjent med at det foregår klinisk utprøving i norske sykehus og ved norske barneavdelinger. Gjennom deltakelse i kliniske studier, og som følge av EUs fellesprosedyrer for godkjenning av legemidler, har vi i Norge allerede glede av forordningen, til tross for forsinket implementering.

Imidlertid får firmaene som utvikler disse legemidlene, ikke sin legitime gevinst i form av forlenget patenttid. Forsinkelsen skaper dermed store konkurransemessige ulemper for norsk forskningsvirksomhet og gir inntrykk av en manglende respekt for immaterielle rettigheters betydning for innovasjon og næringsutvikling.

Slike forhold påvirker Norges attraktivitet som hjemland for forskning og næringsvirksomhet, og vil kunne føre til færre kliniske studier. Dette hindrer igjen pasienter og helseforetak tidlig tilgang til innovativ behandling og kunnskap om legemidler til barn. Dette henger dårlig sammen med Stortingets ønske om en satsing på pediatriisk forskning og etableringen av pediatrinettverket i 2009. Jeg imøteser med glede en snarlig implementering av forordningen i tråd med statsråd Helgesens redegjørelse i Stortinget. Jeg noterer meg at Venstre ga sin støtte til en sårn implementering tidligere i debatten.

Pediatriforordningen er noe norsk legemiddelforskning og -industri har ventet lenge på, og er et eksempel på at rød-grønn sendrektighet og passivitet i forholdet til EU har svekket norsk næringsutvikling. Jeg konstaterer med glede at Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen har inntatt en mer aktiv rolle overfor EU.

Jørund Rytman (FrP) [12:30:58]: Jeg vil også takke statsråd Vidar Helgesen for en god og ryddig redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker. Jeg vil også rose statsråden for signalene om at regjeringen ønsker å endre på tollregimet når det gjelder ost.

Når det gjelder frihandelsavtaler, er jeg noe bekymret over at EU og USA nå er i gang med samtaler om en frihandelsavtale. Det gir muligheter, men det gir også store utfordringer for norsk næringsliv hvis EU får bedre tilgang til markedet i USA, men ikke Norge og eventuelt andre EFTA-/EØS-land. Jeg minner om at Fremskrittspartiet tidligere har tatt til orde for at Norge burde ta initiativ til en egen frihandelsavtale mellom USA og Norge, uten å bli hørt. Nå har EU kommet oss i forkjøpet. Det er synd at tidligere regjeringer ikke har prioritert dette. Derfor håper jeg den nye regjeringen nå intensiverer arbeidet med flere og bedre frihandelsavtaler med andre land, mens vi venter på hva som skjer med frihandelsforhandlingene mellom EU og USA, og mens vi venter på Kina.

Jeg vil i den sammenheng minne om Norge og EFTAs frihandelsavtale med Colombia. Denne ble signert i 2008, dvs. for ca. fem år siden. Her var vi i forkant av f.eks. USA og EU. Men den er fortsatt ikke sendt til ratifisering her i Stortinget. I mellomtiden har USA inngått frihandelsavtaler med Colombia, og kongressen har godkjent denne. Det samme har EU gjort. Dette er uheldig for norsk næringsliv og norske forbrukere. Jeg regner med og håper at den nye regjeringen snarest tar tak i dette.

Jeg vil ellers legge til at jeg er glad for at EFTA har kommet langt i frihandelsforhandlingene med India – tolvte runde er det vel nå. Det foregår også frihandelsforhandlinger mellom EU og India. Jeg håper vi, EFTA, her blir enige før EU, slik at norsk næringsliv kan få et konkurransefortrinn.

Jeg har også forstått at man har kommet langt i fri-

handelsforhandlingene med Indonesia. Det samme gjelder Vietnam og ikke minst RuBeKa-landene, Russland, Hviterussland og Kasakhstan. Tar man en titt på de pågående frihandelsforhandlingene rundt om i verden, er det uten tvil et kappløp, en kamp for å komme inn på andre lands markeder først.

Jeg vil avslutningsvis påpeke viktigheten av at Norge innfrir sine forpliktelser knyttet til EØS-avtalens regelverk. Blant annet gikk EFTAs overvåkningsorgan ESA nå i november til sak mot Norge om luftkvalitet – dette fordi Norge ikke har innfridd sine forpliktelser i luftkvalitetsdirektivet. Spesielt gjelder dette storbyene, deriblant vår hjemby Drammen, president. Jeg håper dette er noe den nye regjeringen tar tak i, slik at det blir bedre luftkvalitet i storbyene.

Henrik Asheim (H) [12:34:12]: Det europeiske samarbeidet er svært viktig på svært mange områder. Historisk ble samarbeidet skapt for å sikre fred og stabilitet på det kontinentet der begge verdenskriger hadde sitt utspring. Det er naturligvis vanskelig å si hvordan Europa, eller for den saks skyld verden, ville sett ut i dag dersom dette samarbeidet ikke hadde kommet på plass.

Allikevel kan vi slå fast at den svært positive utviklingen vi har sett i Europa etter annen verdenskrig, henger tett sammen med det samarbeidet som har preget vårt kontinent. Også på tross av små og til tider svært store utfordringer har nasjonene holdt sammen og både utvidet og fordypet sitt samarbeid.

Det europeiske prosjektet har utviklet seg i takt med tiden. Formålet er ikke lenger først og fremst å sikre fred, men samarbeidet drives nå av ideen om at i en globalisert verden står de europeiske statene sterkere sammen enn hver for seg. Dette ser vi på svært mange områder, ikke minst innenfor utdanning, forskning og innovasjon.

I dagens globaliserte verden er i prinsippet all forskning og kunnskapsutvikling basert på internasjonalt samarbeid og publisering av resultater. Dette er noe norske forskningsmiljøer høster store gevinster av, ikke minst når nye ideer og resultater utveksles og prøves mot hverandre. I dette perspektivet er det viktig at Norge har en tydelig internasjonal ambisjon for sin forskningssatsing.

EU har verdens største forskningssamarbeid, og de forskningsresultatene som Norge og norske forskere dermed får adgang til, har en anslått verdi som er ca. det dobbelte av det samlede norske forskningsbudsjettet. Dette understreker at norske forskere og forskningsmiljøer har mer å hente på økt deltagelse i EUs forskningsprogrammer. Derfor er det svært gledelig at Norge tar sikte på å delta i det nye rammeprogrammet Horisont 2020 fra neste år.

Når vi vet hvor viktig deling av kunnskap og erfaringer er over landegrensene, er det også svært positivt at Norge skal delta i Erasmus+. Dette utdannings- og ungdomsprogrammet gjør at utdanningsinstitusjoner, elever, lærlinger, studenter og lærere får muligheten til å delta i samarbeidsprosjekter og utveksling i hele EØS-området. Det er viktig for den enkelte deltaker og for å styrke kvaliteten og attraktiviteten i det norske utdanningssystemet som helhet.

I en debatt som til tider handler mest om ost og post,

kan det være greit at vi av og til minnes om alt det som samarbeidet med Europa gir oss. For å realisere kunnskaps-samfunnet må samarbeidet med EU styrkes ytterligere. Jeg gleder meg over at det er en bred politisk enighet i denne sal om dette.

Marit Arnstad (Sp) [12:37:17]: Dette har så langt vært en bred debatt som har berørt mange sider av vårt forhold til EU, og i og for seg også forholdet til verden utenfor EU og ikke minst Schengens yttergrense og den desperate måten som enkelte flyktninger prøver å komme seg over Middelhavet og inn i Europa på.

Representanten Norheim fra Fremskrittspartiet, og også andre, har brukt krefter på talerstolen for å argumentere prinsipielt imot proteksjonisme. I interne debatter i Norge gis det ofte inntrykk av at Norge er et slags særtilfelle når vi har et sterkt tollvern knyttet til norsk matproduksjon. Faktum er jo det motsatte. Vi ville ha vært et særtilfelle om vi ikke hadde hatt et meget sterkt tollvern for matproduksjon. EU har sjøl et tollvern som gir veldig effektiv beskyttelse for egen matproduksjon og matindustri. For EU er det særlig viktig å beskytte egen produksjon mot konkurranse fra bl.a. USA og Brasil.

Europaministeren bekreftet gjennom replikkordskiftet sitt at innføring av ostetollen har vært et legitimt grep fra den rød-grønne regjeringen. Overgang fra kronetoll til prosenttoll er fullt ut i tråd med WTO-avtalen. Fra norsk side gjør vi det som vi er berettiget til, etter internasjonale avtaler.

Matproduksjon og matindustri i Norge bidrar til nesten 90 000 arbeidsplasser over hele landet. Skal den industrien kunne utvikle seg videre, må den faktisk ha stabile og gode rammebetingelser. Med de signalene som regjeringen har gitt til EU i denne saken, har de faktisk satt et meget sentralt element i landbruket og matindustriens rammebetingelser i spill. Det skaper uforutsigbarhet og usikkerhet – det motsatte av den forutsigbarheten som enhver stor fastlandsnæring er avhengig av.

Jeg syns sjølsagt også at det er hyggelig at fiskeriministeren var her i dag. Men fiskeriministeren kom i dag med nettopp de halvkvadede visene som vi så ofte hører når en forsøker å sette to viktige distriktsnæringer opp mot hverandre. Det har nemlig ikke vært tatt noen formelle skritt, det har ikke vært gjort noen formell kobling fra EUs side når det gjelder forholdet mellom fisk og landbruk. Istedenfor å sende fagministeren hit med den typen finter syns jeg det er på tide at regjeringen nå aksler det ansvaret den har fått, nemlig å vareta norske interesser. Det gjør man ikke ved å kappløpe til Brussel for å legge seg mest mulig flat for EU i viktige norske næringsspørsmål.

Frank Bakke-Jensen (H) [12:40:25]: Det er godt å være i salen og følge en så vidt viktig debatt som dette – en debatt som handler om Norges forhold til sine nærmeste naboer, en debatt som handler om Norges forhold til sine beste venner, og en debatt som handler om Norges forhold til sine viktigste handelspartnere. Jeg finner det også interessant å registrere de forskjellige utgangspunktene man tar, og inngangene til debatten.

Det hersker ingen tvil om at den forrige og denne regjeringens syn på nasjonens forhold til EU er vidt forskjellig. Det kan man ikke bare lese av det faktum at denne regjeringen har en egen statsråd med EU som ansvarsområde; det kan man like klart lese av det den forrige næringsministeren, Trond Giske, uttalte om at nå kunne vi glemme EU, nå var det Kina som gjaldt – vi måtte se mot Kina. Det kan leses av det faktum at tidligere landbruks- og matminister Trygve Slagsvold Vedum mente at endringer av tollregimet var vår måte å vise at vi sto opp mot EU på. Og det er nok ikke en hendelse som inspirerer til å drive med teater, men kanskje heller med stand-up. Vi hadde en fiskeriminister i forrige periode som sto i denne salen og sa at hun ikke hadde hørt noen kritiske røster i Brussel da Norge endret tollregimet. Når representantene for Senterpartiet skyver distriktene framfor seg i denne debatten, mener jeg det er forutsigbart med tanke på deres syn på EU, men det er dessverre både misforstått og sterkt beklagelig. Det vitner om en total mangel på markedsforståelse. Når vi sier at EU er blant våre viktigste handelspartnere, må også politikere ta inn over seg at vi er nødt til å ha det som heter markedsforståelse.

Sjømatindustrien holder liv i veldig store deler av det vi kaller Distrikts-Norge, der veldig mange bor, jobber og kommer fra. Den forrige regjeringen la fram en stortingsmelding om sjømat som fikk stor tilslutning i denne salen. Den meldingen hadde en visjon om at Norge skulle bli verdens fremste sjømatnasjon, og den versjonen er – billedlig talt – ikke verd en sur sild hvis vi ikke evner å forholde oss til våre handelspartnere i EU og EU som marked.

Sjømatnæringen arbeider kontinuerlig med å øke markedsforståelsen hos sine aktører. Da jobber man på to felt – det ene er at man jobber med å forstå hvordan markedet fungerer, hva markedet vil ha, det andre er at man jobber med hvordan man kommuniserer med handelspartnere. Denne forståelsen mener jeg faktisk at nasjonen Norge ville vært tjent med å innarbeide også hos stortingsrepresentantene, når vi tenker på vårt forhold til markedet – hvordan vi kommuniserer med en viktig handelspartner og viktige samarbeidspartnere som EU. Det er det sentrale elementet i en slik debatt – ikke om man er proteksjonistisk, ikke hva slags regime man har. Hvordan vi kommuniserer våre behov, er det viktige.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:43:35]: Det er interessant å delta i denne debatten på 19-årsdagen for nei til EU-medlemskap.

I debatten har fiskeriministeren stadfesta i replikkrudden at det frå EU si side ikkje har funne stad ei formell kopling mellom prosenttollsaka og tilgjenget for norsk fisk på den europeiske marknaden. Ho antydar likevel ei slik kopling, men det er viktig at òg statsrådar held seg til fakta heller enn til eiga ynskjetenking.

Eg vil tilbake til suverenitetsoverføring. Til liks med representanten Simensen er eg nøgd med at statsråd Helgesen ser at spørsmålet om deltaking i uavhengige EU-byrå og -tilsyn reiser prinsipielle spørsmål i høve til Grunnlova. Stortingsfleirtalet, som, trur eg, eigentleg ynskjer EU-medlemskap, argumenterer med at dei enkelte vedtaka er

ubetydelege, men i § 26 i Grunnlova finst det ikkje opning for å gi frå seg suverenitet på sakleg, avgrensa område. Til og med professor i europarett Fredrik Sejersted, som har hatt ei open tilnærming, seier at det vil vere tryggare, betre og ærlegare å bruke § 93. Jusprofessor Mads Andenæs kritiserer Stortinget og tek opp problemstillinga i Dagens Næringsliv, og Stortinget vert frå fleire hald kritisert for praksisen ved bruk av § 26 i saker om suverenitetsoverføring der § 93 burde ha vore nytta.

«En praksis som bygger på at folk stikker hodet i sanden, er ikke særlig til praksis. Det står om respekten for konstitusjonelle bestemmelser.»

Dette uttala jusprofessor Eivind Smith om det han ser som Stortingets «skjødelsløse holdning» til Grunnlova når me overfører suverenitet til EU- og EØS-organ ved simpelt fleirtal.

Førsteamanuensis Holmøyvik ved Universitetet i Bergen ropar varsku. Stortinget har i det stille endra Grunnlova utan noka formell handsaming, ved skritt for skritt å overføre mynde frå Noreg til organ i EU – utan å følgje dei strenge krava i Grunnlova for å gjere noko slikt, seier han.

Eg vil be presidentskapet ta initiativ til eit møte med alle partigrupper på Stortinget der me drøftar korleis nasjonalforsamlinga skal handtere slike spørsmål i denne fireårsperioden, og det bør gjerast før pediatriforordninga kjem til Stortinget. Me treng ein ny kurs som sikrar norsk suverenitet, sjølvstende og sjølvråderett. Det var det Noreg sa ja til på denne dagen for 19 år sidan. Noreg sa nei til å verte påtvinga ei EU-tilnærming i strid med den norske folkeviljen. Dette har ikkje gått ut på dato. Det er framleis slik at det er eit stort fleirtal i det norske folk som seier nei til EU-medlemskap. Det må både statsrådar og storting ta omsyn til. Det er òg viktig at me held oss til fakta. Anten det gjeld prosenttoll, fiskeinteresser eller suverenitetsavståing med tanke på Grunnlova og andre saker som kjem opp, må me ha ei faktabasert tilnærming. Eg ser fram til at presidentskapet følgjer opp ei slik oppmoding, og at me får eit møte og ei drøfting om denne viktige saka.

Ove Bernt Trellevik (H) [12:46:52]: Arbeiderpartiets representant Svein Roald Hansen har rett når han mener at EØS-avtalen er et sentralt veikryss for Norge, og at EØS-avtalen er svært viktig for Norge. Det er det mange i denne salen som har tatt til orde for i dag. Regjeringen Solberg har i dag fått ros for at den har fått på plass en EU-minister. Det er det svært bra for Norge at vi har fått.

Mer overrasket blir jeg når jeg i dag hører Liv Signe Navarsetes frykt for hvordan landbruket og distriktene nå skal overleve. Jeg kommer selv fra «distriktene» og er helt overbevist om at en aktiv europapolitikk vil komme hele Norge til gode – også distriktene. Vi ser at den politikk som har blitt ført for landbruket, har medført at det i distriktene nettopp er lagt ned svært mange bruk. Det må vi gjøre noe med.

Vi ser også at TINE og Q-Meieriene satser i utlandet. TINE eksporterer norsk subsidiert ost for over en halv milliard kroner i året, og nå etablerer de fabrikker i utlandet for å få tilgang til utenlandske markeder, nettopp på grunn av norske tollbarrierer og hind-

ringer for norsk eksport med landbruksvarer mot bl.a. EU.

Vi skal ha et importvern, og vi skal ha et velfungerende råvarekompensasjonssystem, et såkalt RÅK-system, som kompensasjon for norsk næringsmiddelindustri høye råvarekostnader. Men det er viktig for den totale handel at vi har et velfungerende tollvern, men ikke høyere enn nødvendig. Det står også i regjeringserklæringen at vi skal redusere tollvernet. At det har skapt så mye støy som enkelte gir uttrykk for her i dag, overrasker meg, og det overrasker meg at noen blir overrasket over at regjeringen faktisk tar grep og følger opp erklæringen fra regjeringen. Det er altså ikke slik at statsråden har forlovt seg i Europa, slik jeg har oppfattet det, men har gitt gode signaler om hva vi kan forvente av norsk politikk framover.

Vi har problemer med å få solgt mange norske råvarer, både reinsdyrprodukter og andre landbruksprodukter. Fiskeriministeren pekte også på at bearbejdede produkter innenfor fiskeri og oppdrett var krevende å få solgt ute i Europa. Det vitner om at det er viktig at vi har et velfungerende tollvern totalt sett og ikke høyere enn nødvendig. Norsk landbruk må bli mye mer lønnsomt i tiden som kommer, slik at vi ikke trenger å ha høyere tollvern og en dyrere råvarekompensasjonsordning enn nødvendig.

Å se for seg et landbruk uten tollvern ligger svært langt unna, og det er rett som Senterpartiet peker på, at alle land har en eller annen form for beskyttelse av egen matproduksjon. Det skal vi også ha her i Norge. Men det å ha en aktiv politikk – en aktiv europapolitikk og en aktiv handelspolitikk – vil være med på å trygge norske arbeidsplasser og den norske bonden i framtiden.

Marianne Aasen (A) [12:50:19]: Dette synes jeg har vært og er en god debatt, med mange deltakere og et bredt spekter av tema. Ikke minst er det mange som har tatt opp saker de jobber med i sine fagkomiteer.

Jeg er glad for at europaministeren har et ønske om mer involvering og deltakelse, noe han i og for seg har fått i dag i hvert fall, med hensyn til en mer aktiv europapolitikk. Men det er mange utenriksministre før ham, fra mange partier, som har ønsket seg det de siste 20 årene. Likevel ønsker jeg ham all mulig hell og lykke på den veien – det er mange som står bak ham i dette.

Jeg er også glad for ønsket om å involvere Stortinget mer, at vi får en bredere debatt, mer engasjement her. Det er veldig bra, men likevel er det uklart for meg hva som menes med det når vi skal konkretisere. For nå er vi i en situasjon hvor vi har en mindretallsregjering, og i motsetning til når det gjelder mye annet på det utenrikspolitiske området, er det mange politiske konflikter, som vi også har hørt her i dag, mellom de ulike partiene i Stortinget, sågar internt i de ulike partiene i Stortinget. Noen er splittet i saker. Det stiller krav til hvordan politikken og norske posisjoner blir til. Hvordan skal innholdet i politikken utformes? Skal regjeringen ta sine beslutninger før eller etter stortingsbehandling? I så fall, hva slags behandling? Skal dette tas opp i utenriks- og forsvarskomiteen, i den utvidete utenriks- og forsvarskomiteen, Europautvalget, eller skal fagkomi-

teene involveres på en annen måte enn vi har vært kjent med?

Flere har påpekt at innenrikspolitikken over tid nå har beveget seg ut i Europa og blitt en del av europapolitikken, eller utenrikspolitikken, om man skal kalle det det. Men hva betyr det? Hvilke konsekvenser bør det få? Kan vi forvente endringer i hvordan regjeringen forankrer sine beslutninger i Stortinget i framtiden? Etter min oppfatning har ikke det blitt noe klarere i løpet av debatten på noe annet vis enn at det er flere representanter som har tatt opp noe av det samme. Det gjelder representanten Navarsete nå senest, men også Storberget og andre.

Jeg ønsker at vi skal være framoverlent her. Denne debatten har vist, vil jeg si, at en er blitt mer moden for å tenke nytt på hvordan Stortinget skal involveres når det gjelder et bredt spekter av EU-saker. Det gjelder uavhengig av om man er for eller mot EU, synspunkt på medlemskap osv. – som kanskje var Navarsetes poeng, at Norge har sagt nei til EU. Det gjelder rett og slett hvordan en skal sikre at regjeringen har den ryggdekningen i Stortinget som den ønsker å ha, og som den må ha i saker som omhandler det som tradisjonelt har vært utenrikspolitikk. Vi har utfordringer her, og det ber jeg om at både Stortinget og regjeringen tar på alvor.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:53:30]: Europaminister Helgesen sa i sin redegjørelse:

«Ingen internasjonal aktør påvirker Norge mer enn EU. Norsk utenrikspolitikk begynner i Europa, men det gjør også mer og mer av norsk innenrikspolitikk.»

Jeg forstår helheten i statsrådets redegjørelse slik at denne påvirkninga er bra og ønsket av Høyre–Fremskrittsparti-regjeringa. Dette er klargjørende og politisk ærlig. Jeg forstår statsråd Helgesens redegjørelse slik at regjeringa nå ønsker økt tilrettelegging for EU-politikk og økt innflytelse fra EUs organer. Jeg ønsker statsrådets vurdering av det jeg nå har sagt, om det er dekkende. Det er imidlertid helt avhengig av at Kristelig Folkeparti og Venstre er enig i en slik forståelse – samlet eller enkeltvis. Dette er de store linjene som Venstre og Kristelig Folkeparti må klargjøre i denne debatten. Jeg har ikke fått den klargjøringa. Jeg har ikke hørt det jeg ønsker, en klargjøring av om Venstre og Kristelig Folkeparti er enig i en slik utvikling fra regjeringas side.

Ellers vil jeg si at representanten Tybring-Gjedde hadde en interessant innledning i sitt innlegg. Representanten er tilhenger av styrke og samhold i nasjonalstaten, men er samtidig også for konkurranse – derfor nei til EU-medlemskap, ja til EØS, dette fordi EØS fremmer forbrukerperspektivet, som representanten sa. Det er interessant som en viktig og prinsipiell begrunnelse for sitt standpunkt.

Tre kommentarer – først nasjonalstaten: Nasjonalstaten får nå en renessanse fordi globaliseringa ikke har folkevalgte politiske virkemidler for å korrigere svakheten ved globaliseringa. Senterpartiet står på en historisk tradisjon for nasjonalstaten.

Punkt 2, konkurranse: Konkurranse skjer ikke i praksis uten at statene tilrettelegger for det. Djupest sett kan en si at konkurranse er et statsprodukt. Uten statlig inn-

gripen i markedet får du monopolisering og manglende konkurranse.

Og til slutt, forbrukerperspektivet: Ja, forbrukerperspektivet er viktig, men både for et land og for en familie er produksjonsperspektivet viktigere, for først skal du tjene, og så skal du bruke. Problemet med EØS-avtalen er at du får billige importvarer, og du får vanskelige forhold i produksjonslivet. Derfor blir forbruket større enn produksjonen. Over tid kan ikke et land leve av en slik prioritering. Derfor er produksjonsperspektivet tross alt det viktigste. EØS-avtalen står mer og mer i veien for det.

Sylvi Graham (H) [12:56:51]: Jeg vil fra Høyres side takke for den gode debatten som vi har hatt her i dag. Den har samlet stor deltakelse fra Stortinget, og det synes jeg lover godt.

Jeg konstaterer at det er bred enighet om at et godt forhold til Europa er viktig for oss, og at det er bred enighet om 19-åringen EØS-avtalen. Jeg konstaterer også at det i denne salen er samlet høye ambisjoner for Norge i Europa. Regjeringen, Stortinget, næringslivet, arbeidslivets parter og organisasjonene for øvrig må sørge for å stille opp på det lagarbeidet som statsråd Helgesen inviterer til, og har invitert til, i dag, og vi må også sørge for at mer informasjon og kunnskap når landets skoler og utdanningsinstitusjoner. Også folket skal merke at landet har fått en regjering som tar europapolitikken på alvor.

Regjeringen har som ambisjon å forenkle og forbedre folks hverdag. Gjennom deltakelse i Horisont 2020 og Erasmus+ skal vi gjøre det enklere å studere og forske. Gjennom medvirkning og tettere samarbeid i Schengensamarbeidet og det internasjonale politisamarbeidet skal vi gjøre det enklere og trygt å styrke norske borgeres sikkerhet. Gjennom friere handel skal vi ha et godt utvalg i butikkhyllene som ikke går på bekostning av innovativt norsk landbruk og næringsmiddelindustri. Friere handel må også gjelde EU-landene. Vår regjering må jobbe for at også EU åpner mer opp. Det blir viktig at norske bedrifter får markedsadgang for sine varer og tjenester, og at det nye handelsregimet EU–USA harmoniserer med vilkårene EFTA-landene har med EU–USA.

Vårt europeiske engasjement må også handle om mer enn å klage når en prosess som vi ikke har deltatt aktivt i, går oss imot. Den må handle om å kjempe for de saker som er verdt å kjempe for, på områder der vi som nasjon har kompetanse og evne til å utgjøre en forskjell. Vi blir lyttet til i saker der vi har særskilt etterspurt kompetanse, og det må vi bli flinkere til å benytte oss av.

EU blir som oftest skyteskive når noe går galt i Europa. Her hjemme er det venstresiden og Senterpartiet som oftest sikter på EU. I mange EU-land er det ytre høyre som gjør det. Da er det viktig å minne om at EUs politikk er resultatet av noe som 28 medlemsstater har blitt enige om – 28 medlemsstater med regjeringssjefer, EU-kommissærer og EU-parlamentarikere i alle regnbuens farger, for ikke å snakke om med innebygde motsetninger, som representanten Myrli snakket om.

Krisen i enkeltlandene bunner ofte i nasjonale strukturelle forhold. På samme måte er det enkeltland selv som

har hovedansvaret for å løfte seg igjen, som vi har sett flere land er i ferd med å gjøre. EU bidrar i dette, og EU er med sine feil og mangler, slik som jeg ser det, kanskje den eneste løsningen på Europas felles utfordringer. EU har blitt kalt et fredsprosjekt. Det kunne også vært kalt solidaritetsprosjekt.

Statsråd Vidar Helgesen [13:00:05]: En god debatt har brakt opp en del enkeltspørsmål, og jeg vil gjerne komme tilbake til noen av dem.

For det første har det vært tatt opp at regjeringen ikke legger opp til deltakelse i COSME-programmet for små og mellomstore bedrifter. Det som der er saken, er at evalueringen av COSMEs forgjenger viste ganske store svakheter. Vi har derfor ønsket å ta en nærmere vurdering. Det ligger i programdynamikken at det er mulighet om vi så ønsker, til å slutte oss til senere.

La meg så avklare et spørsmål som har vært oppe rundt postdirektivet og en angivelig advarsel fra Utenriksdepartementets Tidlig Varslings-gruppe. Dette er et forum med partsrepresentanter. Disse partsrepresentantene leverer innspill, og det er laget en liste med innspill fra disse partene, uten at listen er behandlet i denne gruppen. Blant partsinnleggene har det ligget kritiske bemerkninger til å trekke reservasjonen mot tredje postdirektiv, men dette er altså et partsinnlegg som representerer ganske velkjente syn i en sak som har vært debattert i mange år.

Så til spørsmålet om byråene. Det ble etterspurt hva regjeringen gjorde i spørsmålet om norsk deltakelse i ACER, energibyrådet, og finanstillsynene. Jeg tok disse spørsmålene opp i EØS-rådet med et sterkt ønske om at EU nå måtte komme tilbake til Norge med en avklaring. Vi har spilt inn forslag til en modell som ivaretar hensynet til Grunnloven og hensynet til norsk ønske om deltakelse. Jeg tok også opp spørsmålet om BEREC på telekommunikasjonsområdet, som også er et viktig organ, hvor vi ønsker deltakelse.

Spørsmålet om byråder og tilsyn har vært tatt opp fra flere her også med et prinsipielt utgangspunkt, nemlig at det kan støte an mot Grunnloven og for så vidt også mot topilarlogikken i EØS-avtalen. Dette er viktige spørsmål. Når det gjelder begrenset suverenitetsavståelse, er det sikker konstitusjonell praksis for at det lar seg håndtere. Dersom det er mer inngripende suverenitetsavståelse, må vi altså forsøke å finne løsninger, tilpasninger, i våre forhandlinger med EU for å sikre at vi respekterer Grunnloven samtidig som vi blir med der vi ønsker å være med.

Samlet synes jeg at debatten har vist en rekke både prinsipielle og sakpolitiske spørsmål som viser bredden i intergrasjonen vår i Europa. Mer debatt om disse spørsmålene er viktig. Det legger regjeringen opp til. Blant annet har jeg tatt initiativ til at vi i fremtiden før hvert EØS-rådsmøte, med innkalling i god tid, avholder møter i Stortingets europautvalg. Det var noe av intensjonen da Europautvalget ble etablert, og det er en intensjon vi ønsker å plukke opp igjen.

Kristian Norheim (FrP) [13:03:16]: Det virker som om det er en åpenbar misforståelse her et sted. Representanten Arnstad snakket som om Fremskrittspartiet nesten

forsvarer proteksjonismen fra EU mot andre deler av verden, altså utviklingslandene, eller at vi forsvarer det når USA bruker proteksjonistiske tiltak. Det kan jeg oppklare: Proteksjonisme er feil svar uansett hva spørsmålet er. En av de tingene ved EU jeg og Fremskrittspartiet liker minst, er en proteksjonistisk landbrukspolitik.

Det at vi har debatten om ostetollen her i dag, er egentlig interessant. Vårt utgangspunkt er at norske nasjonale interesser er mer enn Norge og Jarlsberg. Når man bygger opp en mur av ost og bruker det liksom som skjoldet som man skal markere seg med mot EU, vil jeg gjenta det jeg sa i mitt første innlegg, at man skal velge kampene sine og ta de viktige kampene, og så mener jeg for så vidt at dette er en feil kamp å ta i tillegg. Jeg skjønner at andre land i Europa blir irriterte når verdens rikeste land skal markere seg på denne måten og bruke Norge og Jarlsberg til dette. Det blir for smått, og det blir for innadvendt.

Frihandel og markedsøkonomi har løftet millioner av mennesker ut av fattigdom. Det er bare å erkjenne. Derfor er det også Fremskrittspartiets syn at vi skal jobbe for å fremme mer frihandel og mer markedsøkonomi, mindre innadvendthet og mindre proteksjonisme.

Derfor vil jeg faktisk gi ros til statsråd Helgesen og regjeringen for å ta tak i dette så raskt som det er gjort, og for også å ha konsultert Stortinget og tatt det med på slutningen. Jeg synes det er veldig bra at man tar tak i dette.

Svein Roald Hansen (A) [13:05:48]: Å ha møter i Europautvalget før regjeringen reiser til Brussel for møte i EØS-komiteen er ikke noe denne regjeringen «ønsker å plukke opp igjen». Det er noe vi har holdt på med i mange, mange år, og det er jo i det forumet regjeringen må avklare om den har ryggdekning i Stortinget for å reise til Brussel og ta nytt regelverk inn i EØS-avtalen. Her tror jeg statsråden er litt misinformert, hvis han tror det er å etablere en ny praksis.

Denne debatten har hatt et tema som er viktig, og det er å være tidlige på i EUs beslutningsprosess for bedre å kunne påvirke og ivareta norske interesser. Det er det bred støtte til, slik det alltid har vært. Det er et lagarbeid, og vi i Stortinget er nå også i ferd med å komme opp i litt større fart for å gjøre vår del av jobben, som flere har vært inne på. Men det gjenstår å se hvordan regjeringen vil fylle disse intensjonene med realiteter. Det er flere utfordringer i det som vi må løse i fellesskap, særlig når Stortinget skal trekkes inn på et tidlig stadium, slik representanten Marianne Aasen pekte på.

Men som denne debatten også har vist, står ønsket om å gjøre det i kontrast til begrunnelsen for den varslede snuoperasjonen i ostesaken, nemlig at den har virket negativt på samarbeidsklimaet. Det setter et stort spørsmålstegn ved budskapet om at vi skal reise til Brussel og arbeide for å få flere tilpasninger – og det er helt riktig, det skal vi gjøre der det er nødvendig. Kristian Norheim sa i sitt innlegg at Fremskrittspartiet ville endre ostesaken fordi de er imot proteksjonisme. Det er et ærlig standpunkt. Men det er ikke det som er regjeringens begrunnelse. Re-

gjeringsens begrunnelse er samarbeidsklimaet i forhold til EU.

Samtidig sier statsråden at vi skal utnytte til fulle handlingsrommet avtalen gir oss. Men det innebærer forhandlinger for å få tilpasninger. Vi må ikke tro noe annet enn at det også vil kunne skape negative vibrasjoner i samarbeidsklimaet. Vi skal ned og ha unntak fra en bankinnskuddsgaranti på 800 000 kr, ned til et Europa hvor det er store sosiale problemer og stor arbeidsledighet. Så kommer vi fra Norge og sier at nordmenn har så mye penger i banken at 800 000 kr er altfor lite å sikre. Man evner ikke å se at det står i en viss kontrast til virkeligheten der ute, og at det kan vekke en viss irritasjon at vi alltid skal komme og ha visse unntak.

Så sa statsråden at EØS-forpliktelsene under artikkel 19 bl.a. er å redusere tollsatsene. Det er feil. Det står ikke ett ord om tollsatter. Vi skal arbeide for en gradvis liberalisering av landbrukspolitikken. Det har vi gjort. Bare se på tallene: Importtallene er mye større enn eksporttallene. EU har ingenting å beklage seg over i denne saken.

Sveinung Rotevatn (V) [13:09:08]: Eg tek ordet igjen fordi representanten Lundteigen var oppe og svinga seg til dei store retoriske høgder og kravde svar på om Venstre og Kristeleg Folkeparti støtta meir integrasjon i Europa. Eg kan berre snakke for Venstre sin del. Dersom representanten Lundteigen hadde lytta til mitt hovudinnlegg i dag, ville han ha fått eit bekreftande svar på det. Eg kan gjerne sitere frå det eg sa:

«Venstre er grunnleggjande positive til EU som ein arena for økonomisk og politisk samarbeid. (...) Ein sterkare integrasjon mot EU vil vere positivt for norsk og europeisk næringsliv, handel og utvikling.»

Det er det elles ikkje eg som har koka opp. Det er eit sitat frå Venstre sitt partiprogram, som eg legg til grunn at representanten Lundteigen også har lese.

Når det er sagt, er det jo ikkje slik at alt som kjem frå EU, nødvendigvis er verken klokt eller fornuftig, eller bør bli norsk politikk, og reservasjonsretten i EØS-avtalen er jo der for å kunne bli brukt. Når det er snakk om store, prinsipielle og viktige spørsmål, er vi i Venstre tilhengar av å bruke den reservasjonsretten. Eksempelvis var vi og er vi det i spørsmål om datalagringsdirektivet.

Men det eg trur denne debatten først og fremst viser, er at det i all hovudsak er brei semje i denne salen om hovudlinjene i norsk europapolitikk, slik det har vore lenge. Nokre viktige og interessante diskusjonar blir tekne opp, bl.a. av representanten Navarsete, når det gjeld avståing frå suverenitet og forholdet til Grunnlova § 93. Det er ein viktig diskusjon. Samtidig trur eg ikkje vi skal tru at det er nokon i denne sal som er veldig for å avstå frå suverenitet, og andre er det ikkje.

Den førre raud-grøne regjeringa gjorde ein del fornuftige ting. Ein av dei tinga de gjorde, var å bestille ei europautgreiing som fortalde ganske mykje om kva som har skjedd i Noreg sidan den dagen for 19 år sidan då vi sa nei til norsk EU-medlemskap. Det er riktignok ein dag eg

ikkje hugsar veldig godt. Eg var berre sju år den gongen og har såleis ingen veldig sterke minne nokon veg om den dagen – det er kanskje like greitt. Men det eg vil seie, er at i denne europautgreiinga ser ein at sidan EØS-avtalen vart inngått, har denne sal gjeve frå seg suverenitet heile 287 gonger. 265 av dei vedtaka har vore samrøystes. Det trur eg er bra for Noreg, og det viser kor breitt og trygt europapolitikken heldigvis står i landets nasjonalforsamling.

Knut Arild Hareide (KrF) [13:11:52]: Eg vil òg takke for ein god debatt.

Dersom me oppsummerer dei 19 åra der EØS-avtalen har fungert, ser vi at den har bidratt til både stabilitet og økonomisk vekst for Noreg. Ja, gjennom dei nær 20 åra EØS-avtalen har verka, har norsk fastlandsøkonomi vakse med 3 pst. årleg. Samanliknar me med OECD-området, er det ein vekst der på 2,2 pst. I Noreg har yrkesandelen hatt ein betydeleg vekst. Det same har sysselsetjingsgraden. Arbeidsløya har minka i perioden – ja, den har faktisk blitt meir enn halvert sidan me inngikk denne avtalen. Så veldig mykje har vore positivt.

Men eg trur òg det er viktig å ta nokre viktige debattar. Eg vil spesielt takke Liv Signe Navarsete, som tar opp det som går på Grunnlova § 93 og avståing frå suverenitet. I våres sende, som sagt, Kristeleg Folkepartis stortingsgruppe eit brev til presidentskapet der me stilte spørsmål ved den praksisen me har hatt – ein praksis alle parti har vore med på, men som me meiner at det er grunn til å sjå på. Dersom me ser bl.a. til vårt naboland Danmark, er me der kjende med at dei har hatt ein langt meir konsekvent bruk av ein paragraf tilsvarande vår § 93. Med den utfordringa som Navarsete har gitt her i dag, og som òg Marianne Aasen har følgd opp, ser eg fram til den vidare debatten rundt det.

Så har det vore ein sak som særleg har prega debatten, og det er tollsaka. Heilt korrekt svarte statsråden at i artikkel 19 andre ledd står det at ein skal ta «sikte på ein gradvis liberalisering av handelen med landbruksvarer». Men det står òg i den same artikkelen, punkt 4, at «dette skal skjje på gjensidig fordelaktig basis».

Eg synest det er fleire som nettopp har vist til den praksisen EU har på dette området, og såleis kjem Noreg særdeles godt ut dersom me samanliknar den praksisen som EU har. Eg synest denne debatten har avdekkja at det er inga formelle hinder for den endringa den raud-grøne regjeringa gjorde på tollsatsen, verken med EØS-avtalen eller med WTO-avtalen. Statsråden har òg bekrefta at i dialog med EU har han vore tydeleg på at det er Stortingets beslutning som ligg til grunn for kva som skjer i denne saka, og det vil EU handtere. Då er det altså Stortingets ansvar korleis me konkluderer i denne saka.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:15:11]: Noe av problemene med debatten i Det norske storting er at den er for utydelig i forhold til hva de ulike partiene står for.

Jeg forsto statsråd Vidar Helgesen slik at hans innledning innebar at en fra det tidspunkt regjeringen sier det,

skulle tilrettelegge for en økt tilpasning til Den europeiske unions prioriteringer og til Den europeiske unions organers beslutninger.

Når jeg ikke fikk noe svar på det, tolker jeg det slik at jeg hadde rett i min vurdering, at det er det regjeringen legger opp til. Etter den orienteringen som representanten Rotevatn hadde fra Venstre, er jo Venstres stemmer tilstrekkelig for at en har flertall for det standpunktet.

Representanten Hareide valgte å ikke kommentere spørsmålet.

Det har vært mye snakk om forbrukerperspektiv. Det er jo ganske opplagt at en friest mulig handel overfor et land som Norge, med et høyt lønns- og kostnadsnivå, for personer som har sitt arbeid i bransjer som har liten eller ingen konkurranse og derfor et høyt inntektsnivå, er svært fordelaktig. Det er meget fordelaktig, for en har høye inntekter og lave priser på det en kjøper. For de mennesker i Norge som lever under denne konkurransen – som oppfattes som mer og mer urettferdig, fordi den er med på å presse lønns- og arbeidsvilkår, eller priser på produktene, ned – oppfattes frihandel imidlertid annerledes. Det er nå ett perspektiv.

Men det mest sentrale perspektivet er at slik som konkurransen mer og mer fungerer, svekker den produksjonslivet i Norge, produksjon av varer og tjenester, slik at det blir en grunnleggende ubalanse mellom hva vi forbruker, og hva vi produserer. Det er også et grunnleggende problem innenfor EU at produksjonen ikke er tilstrekkelig til å opprettholde den verdiskaping som trengs for å sikre velferdssamfunnet.

Dette poenget må drøftes videre, for svært mange av Norges innbyggere føler det svært sterkt, enten de er lønsmottakere, sjølstendig næringsdrivende eller verdikonservative bedriftsledere. Det er en sentral problemstilling, som er vesentlig å få med seg i en stadig mer internasjonal konkurransesituasjon.

Presidenten: Representanten Liv Signe Navarsete har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Liv Signe Navarsete (Sp) [13:18:18]: I høve ostetoll-saker, som har vore tema i salen i dag, synest eg representanten Hareide hadde ei ganske presis oppsummering av det. Det er viktig å slå fast at det er ingen formelle hindringar som gjer at me må endre det vedtaket.

Men representanten Hareide gav i tillegg EØS-avtalen æra for alt som har gått bra i Noreg dei siste 19 åra. Men om det er tilknytning til EUs indre marknad som er nøkkelen til Noregs suksess, korfor ikkje då heile Europa, som har endå større dosar av integrasjon og tilpassing – ein endå større økonomisk suksess?

Det som skil Noreg frå resten av Europa, er jo at me ikkje er medlem av EU, og ergo har ein annan politikk som i mykje større grad er styrt frå denne sal. Ei sterkare tilpassing til EU kan umogleg vere rette medisinen for framleis vekst i både næringsliv og velferd i dette landet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [13:19:33]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2013 under Olje- og energidepartementet (flommen på Østlandet mai 2013) (Innst. 32 S (2013–2014), jf. Prop. 189 S (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [13:20:15]

Interpellasjon fra representanten Knut Storberget til næringsministeren:

«Regjeringen Stoltenberg II hadde et sterkt engasjement for utvikling av innlandsfylkene. Betydelige samferdselsinvesteringer er igangsatt, og landbruket er gitt et stort løft. I flere runder presenterte regjeringen Stoltenberg II helt nødvendige tiltakspakker til forsterking av skognæringen. Utdanningsinstitusjoner i Hedmark og Oppland ble igangsatt, utviklet og forsterket. Kultur og reiseliv ble gitt en sentral plass i politikken for Innlandet. Satsingen i Innlandet har hatt en helhetlig tilnærming senest ved departementsoppnevning av et eget utvalg for næringsutvikling og bosetting i Innlandet.

Vil regjeringen videreføre dette arbeidet?»

Knut Storberget (A) [13:21:58]: Jeg skal velge å ta et positivt utgangspunkt i denne debatten. Mye av diskusjonen i Stortinget blir ofte preget av partipolitiske uenigheter og skillelinjer – ofte har man ikke en følelse av å bringe en sak framover.

Aller først har jeg lyst til å ønske næringsministeren velkommen til interpellasjonsdebatt i Stortinget. Jeg er veldig glad for at det er denne typen tema som er reist som et av de første debattemaer til interpellasjon i dette Stortinget.

Når jeg velger å ta et positivt utgangspunkt, er det først og fremst fordi jeg mener at en negativ debatt rundt dette – utviklingen av Innlandet, utviklingen av de to store fylkene Hedmark og Oppland – gror det egentlig svært lite av. Det er en negativ politisk debatt. Det gror også svært lite av å beskrive situasjonen i Innlandet med kun negative fortegn, fordi dette blir feil. Det er også en debatteknikk som gjør sitt til at man ikke får øye på alle de mulighetene man har for å bringe næringsliv, aktivitet, kompetanse og vekst inn i et område av landet som trenger mer av det.

La meg dvele litt ved noen av de utfordringene som innlandsfylkene møter, og som jeg mener fortjener en fokusering nasjonalt. Vi ser en situasjon – det har vært slik over tid – hvor veksten er for lav. Vi ser en situasjon hvor man i for liten grad har ønsket befolkningsvekst, selv om man i mange av kommunene nå opplever positiv utvikling. Vi ser en utfordring når det gjelder hvordan kompetansen er sammensatt, og hvor god kompetansen er, selv om det på flere av områdene, som jeg skal komme tilbake til, faktisk opplever at vi har kompetanse som ligger i beste klasse – og også i nasjonal front. Vi ser dessuten at vi har en situasjon hvor mye av det som skal danne grunnlaget for

veksten, er sårbart – først og fremst fordi man sliter med en betydelig utfordring inn mot det å beholde kompetanse, og man sliter med en utfordring inn mot det kostnadsnivået som er etablert i Norge. Dette er kanskje først og fremst godt bevist gjennom en del av de nedlegginger vi har hatt av veldig bra virksomhet i Innlandet. Jeg nevner eksempelvis Nycomed Pharms legemiddelvirksomhet på Elverum, som er et godt eksempel på at kostnadsnivået ikke gjør det lønnsomt å kjøre en produksjonslinje som har vært veldig bra – i Innlandet og i Norge – og som i så måte finner annen ledig overskuddskapasitet i konsernets internasjonale anlegg, særlig i Tyskland og Polen. Dette krever av oss at vi er helt avhengig av å ha en samlet tilnærming til de utfordringene vi nå ser reise seg i Innlandet.

Jeg er positiv til de mulighetene vi har i Innlandet, først og fremst fordi vi har en kompetanse på mange viktige nøkkelområder som ligger i nasjonal front – som jeg sa i stad – men også fordi vi ser at ressursbasen for å skape vekst, absolutt er til stede. Det bringer meg over på det som etter min mening gjør dette spørsmålet til et nasjonalt anliggende, fordi vi trenger alternativer til vekst og alternativer til virksomhet i skyggen av en sterk oljeøkonomi. Vi trenger alternativer for framtida når vi, med all formodning, vil se en reduksjon i oljerettet aktivitet.

Da trenger vi flere bein å stå på som nasjon. Der har man nettopp i disse to fylkene – også i andre fylker, men særlig i disse to – en ressursbase knyttet til jordbruk og skogbruk som egentlig bare venter på å bli høstet. Det er en ressursbase man ikke kan si man har i mange andre områder og i mange andre typer virksomhet, men som er et åpenbart konkurransefortrinn for oss. Det er en nasjonal utfordring å løfte dette, ikke bare fordi vi økonomisk trenger andre bein å stå på, men det er en nasjonal utfordring fordi det representerer en type økonomi som nasjonene skriker etter, og som Norge også bør skrike etter: en fornybar økonomi, utvikling av fornybar energi, utvikling av bioøkonomi – som kan bidra til at vi ikke bare får vekst, mer velstand, mer å leve av og mer å jobbe for, men at vi får en vekst og velstand som også er grønn, og som bidrar til at vi møter de krevende klimamålene som vi har satt oss, og som også verden rundt oss setter. Det å kunne nyttiggjøre jord og skog i mye større grad enn vi gjør i dag, bidrar til positive utslag i klimaregnskapet. Vi binder CO₂ på en mye mer effektiv måte ved bl.a. å få et skogbruk som gjør sitt til at vi kan drive ut mer på en mer effektiv måte, skape f.eks. fornybar energi og samtidig skape grunnlaget for en skog som vokser, og som er frisk og kan gjøre nytten sin – også på rot.

I et slikt perspektiv mener jeg det initiativet som bl.a. regjeringen Stoltenberg tok, var veldig viktig. Det manifesterte seg veldig tydelig gjennom å nedsette et utvalg som skulle se på disse utfordringene. Det er avgjørende viktig at vi nå får en samlet og bred nasjonal tilnærming til hvordan vi kan gripe fatt i disse næringene i en annen takt og en annen størrelsesorden enn det vi historisk sett har gjort. Tiden er inne for det.

Dette fordrer at vi ikke bare skal ha politisk strategi i partier og politiske møter, men at vi må bringe det inn i regjeringsapparatet og i Stortinget. Det er bakgrunnen for interpellasjonen.

Jeg skal i mitt innlegg særlig dvele ved jordbruket og skogbruket. Jeg kommer kanskje tilbake til noen andre forhold også. Vi ser at vi står overfor betydelige utfordringer for å kunne nyttiggjøre oss jord- og skogbruket i større grad enn vi gjør i dag. Jeg tror ikke dette er noen lettvinns marsj, og jeg mener vi skal vokte oss vel for å si at det er den eller den politiske konstellasjonen som eventuelt er skyld i at man ikke har utviklet dette i større grad enn man har gjort i dag. Jeg tror dette helt klart er betinget av både internasjonal økonomi og av hvordan vi har innrettet den norske økonomien med en veldig sterk avhengighet av oljen. Men vi ser en betydelig utfordring i å kunne øke produksjonen og å kunne høste mer fra både jord og skog.

Der melder det seg mange aktuelle politiske spørsmål som jeg mener man skal ha en overordnet samlet tilnærming til. Den debatten vi nettopp forlot, brakte bare ett element inn i dette: altså hva slags tollvern vi har. Til våren vil vi få utfordringer når det gjelder hva slags budsjetstøtte vi skal gi bl.a. til jordbruket gjennom jordbruksavtalen, og det har selvfølgelig – som vi behandler i budsjettene som kommer – stor betydning at vi får rettet inn forsknings- og innovasjonsinnsats mot disse områdene. Det er viktig at vi ikke kutter på de områdene hvor vi ser at vi har mulighet for å vokse. For eksempel når det gjelder den trebaserte innovasjonen – som når vi utnytter skogen til energiskaping, energiflis og hva det måtte være – ser vi at vi står overfor mange små og store saker som i sum betyr veldig mye for Innlandets satsing.

Det er bakgrunnen for at jeg interPELLERER. Jeg vet at det kommer talere etter meg som kommer til å reise også andre spørsmål. Tida strekker ikke til for at jeg kan gå igjennom alle, men jeg ønsker at man også fra den nye regjeringas side skal gjøre denne delen av landet til et strategisk satsingsområde og ha en nasjonal tilnærming til det. I så måte skal jeg love at man i hvert fall fra vårt parti og fra vår bank vil bli møtt med stor velvilje for å kunne utvikle disse områdene videre.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Monica Mæland [13:31:27]: Først og fremst: Takk for hyggelig hilsen fra interpellanten.

En av Høyre-Fremskrittsparti-regjeringens viktigste oppgaver er å tilrettelegge for økt næringsutvikling over hele landet. Vi skal gi bedre rammebetingelser til næringslivet og styrke konkurransekraften til virksomheter i Fastlands-Norge. Vår overordnede næringspolitikk vil komme alle deler av Norge til gode, også innlandsfylkene. Tilleggsproposisjonen til statsbudsjettet viser med all tydelighet at regjeringen har startet arbeidet allerede fra første dag.

Som ny nærings- og handelsminister er det viktig for meg å bli kjent med næringslivet i Norge. Derfor skal jeg bruke månedene framover på å gjennomføre en lytteturné til regioner i hele landet. Det første regionbesøket var jeg på i forrige uke, og turen gikk nettopp til Innlandet.

Som interpellanten kjenner til, finnes det sterke innovative miljøer i Innlandet. Jeg har foreløpig møtt aktører ved to av disse miljøene: Hedmark Kunnskapspark på Hamar

og klyngemiljøet på Raufoss. Den skaperkraften og de mulighetene som ligger her og andre steder i Innlandet, skal vi bygge videre på.

Jeg er samtidig klar over at det er store forskjeller mellom regionene og kommunene i landsdelen.

Innlandet er beriket med store skogressurser. Rundt 40 pst. av avvirkningen fra norske skoger skjer her, og skogressursene har dannet grunnlaget for en stor skog- og trebasert næring. Utviklingen i sektoren har imidlertid vært negativ de siste årene, noe som bl.a. har gitt seg utslag i nedleggelse av flere store treforedlingsbedrifter.

Interpellanten mener at Stoltenberg II-regjeringen «hadde et sterkt engasjement for utvikling av innlandsfylkene». Det er helt sikkert riktig. Det har imidlertid ikke bidratt til å snu den negative utviklingen vi ser innen en av Innlandets viktigste næringer.

Den tremekaniske industrien er av stor betydning for Innlandet, og i forrige uke møtte jeg en av regionens største aktører, nemlig Moelven. De påpeker at det er utfordringer innen den tre- og skogbaserte sektoren, men også at det absolutt finnes betydelige muligheter.

Skognæringen er viktig for Norge, og regjeringen vil arbeide for å forbedre rammebetingelsene for denne. Vi har sagt at vi vil forbedre treforedlingsindustriens konkurransekraft, bl.a. ved å forenkle transportreglene og styrke mulighetene for produkt- og teknologiutvikling. Vi vil arbeide med rammevilkår som bidrar til å utvikle hele den trebaserte næringen, og som stimulerer næringen til å utvikle nye markedsområder.

Innlandet er også en reiselivsregion, og ikke minst innenfor vintersport har regionen en sterk profil. Også for denne næringen vil regjeringen sikre gode og forutsigbare rammevilkår. Vi ønsker bl.a. et mer målrettet markedsarbeid ved å samle ressursene i større reisemålselskaper. Departementet har bl.a. nedsatt et strukturutvalg på nasjonalt nivå med seks regionale prosjektgrupper under seg, og Oppland og Hedmark deltar i to av disse.

Regjeringen vil legge til rette for at næringslivet i hele Fastlands-Norge får økt konkurransekraft. Slik vil det skapes flere trygge arbeidsplasser, og slik sørger vi for bedre finansiering av velferdsordningene.

En viktig forutsetning for å få dette til er at næringslivet må forske mer. Vi må bli enda flinkere til å transformere fremragende forskning til innovative produkter og løsninger – produkter som bedrifter kan leve av, og som vil skape arbeidsplasser og øke verdiskapingen.

Det er derfor regjeringen foreslår tydelige og betydelige prioriteringer i statsbudsjettet for neste år: Vi finansierer etableringen av Global Centre of Expertise-programmet, og jeg har merket meg at en god kandidat til å ta denne rollen bl.a. befinner seg på Raufoss.

Regjeringen styrker Brukerstyrt innovasjonsarena med 80 mill. kr. Vi forbedrer SkatteFUNN-ordningen betydelig gjennom å heve grensen for fradrag fra dagens nivå på 5,5 mill. kr til 8 mill. kr. Den seneste årsrapporten fra SkatteFUNN viser for øvrig at mange bedrifter i Hedmark og Oppland har fått godkjent nye prosjekter innen ordningen det siste året. Det kan og bør bli enda flere.

Regjeringen har startet arbeidet med å sikre næringsli-

vet over hele landet gode rammebetingelser. Regjeringen legger opp til reduserte skatter og avgifter. Vi vrir sammensetningen av utgiftene og reduserer utgiftsnivået innenfor en ansvarlig ramme av oljepongebruk.

Forslagene om å redusere formuesskatten og fjerne arveavgiften har stor betydning for norske bedrifters konkurransekraft og for den langsiktige evnen til å finansiere nye investeringer. Dette er tiltak som forbedrer rammebetingelsene for næringslivet i hele landet, kanskje særlig for små og mellomstore bedrifter, også i Hedmark og Oppland.

For næringslivet i Innlandet og resten av Norge representerer infrastrukturen en daglig utfordring. Derfor er satsingen på infrastruktur noe av det viktigste denne regjeringen skal gjøre for å forbedre næringslivets rammevilkår. Innlandet ligger i hjertet av mange transportforbindelser i landet, mellom nord og sør og øst og vest. Landets hovedflyplass ligger nært. Alt dette er en styrke for næringslivet i området. Regjeringen har slått fast at det må bygges mer vei og bane i landet, og har fulgt opp dette i tilleggspolisjonen til statsbudsjettet – fordi en god samferdselspolitikk også er god næringspolitikk.

Etter åtte år i regjering nedsatte Stoltenberg II-regjeringen i valgkampen Innlandsutvalget. Høyre og Fremskrittspartiet har ikke brukt like lang tid på å vurdere hvorvidt vi er enig i hvor hensiktsmessig dette er.

Jeg støtter Innlandsutvalgets arbeid, men jeg varsler herved at vi kommer til å gjøre noen endringer. For å styrke utvalgets næringsmessige relevans bytter vi ut noen av utvalgets medlemmer med representanter fra næringslivet. Vi ønsker også å signalisere at den betydning samferdsel har for næringsutvikling og bosetting, skal gjenspeiles sterkere i utvalgets mandat. Hensikten med dette er å gjøre utvalget mer næringsrettet og mer framoverskuende.

Jeg har pekt på noen viktige satsingsområder i regjeringens politikk for å sikre konkurransekraft for norske arbeidsplasser. Regjeringen ønsker et godt samspill med bedrifter og næringsmiljøer i hele landet for å styrke konkurransekraften for næringslivet i Fastlands-Norge – og næringslivet i Innlandet. Jeg ser videre fram til å motta Innlandsutvalgets rapport med deres råd om hvordan Innlandet skal bli en enda mer attraktiv region å bo og drive virksomhet i.

Knut Storberget (A) [13:38:53]: Tusen takk for et positivt svar. Det kommer alltid noe bra ut av en debatt på Stortinget når man har vært på Hamar og Raufoss.

Jeg håper statsråden også la merke til at det ikke er helt fremmed for Stortinget – eller for dem som satt i den forrige regjeringa – at man må satse på infrastruktur. En tur til Hamar i dag er et godt bevis på at det skjer ganske mye på infrastrukturensiden – heldigvis.

Jeg er i stor grad enig i mange av de utfordringene og for så vidt også løsningene statsråden peker på, men jeg føler nok at det går én skillelinje som vi får å bakke med i denne type spørsmål, og det er spørsmålet om hvor distriktsnøytrale tiltakene skal være. Det fokuseres på at man nå skal ha virkemidler som virker så å si likt for hele landet, og på hvor næringsnøytrale de faktisk skal være.

Jeg mener at de utfordringene, og de mulighetene, som

vi ser på disse områdene, roper etter å få en samlet strategi, på lik linje med det man f.eks. har hatt i nordområdene, hvor man etter mine begreper faktisk har høstet ganske så mye, fordi man ser særegne forhold, og man ser behov for å løfte distrikter og muligheter i distriktene på en annen måte enn det man kanskje tradisjonelt har gjort.

Vi trenger mer politisk oppmerksomhet rundt dette, først og fremst fordi det er nasjonale politiske størrelser vi snakker om, noe å leve av i framtida, og også særlig – vil jeg påpeke – de klimamessige utfordringene vi står overfor. Men i så måte er jeg glad for at man allikevel viderefører Innlandsutvalget, som jo nettopp er et tiltak rettet inn mot et spesielt område, og som kan borge for at vi i fellesskap kan bygge opp strategier som gjør sitt til at vi kan høste mer enn vi faktisk gjør i dag.

Jeg vet at det er flere som kommer etter meg, men jeg vil også få nevne at jeg er glad for at statsråden var på Raulfoss, for jeg mener at det er et godt eksempel på det å bygge solid kompetanse i et område av landet som ikke har for mye av den type miljøer.

Så vil jeg utfordre statsråden på at man, når man går igjennom budsjettet for 2015, er mer selektiv i hvordan man kutter i budsjettene. Det å foreslå kutt nå på trebasert innovasjon og et ganske jevnt osthøvelkutt i forskning rettet inn mot primærnæringene landbruk og skogbruk, rimer lite med den muligheten og de utfordringene vi ser inn mot disse næringene – at man altså er mer selektiv i hvordan man kutter.

Til slutt har jeg lyst til å nevne at det fins noen saker ute i disse fylkene som er særs viktige for å bygge kompetanse, særlig arkivet på Tynset, men også arbeidsplassene knyttet til Direktoratet for økonomistyring på Hamar.

Presidenten: Statsråd Mæland har trukket seg fra sitt treminutters innlegg.

Rigmor Aasrud (A) [13:42:19]: Først: Takk til interpellanten for en god interpellasjon, og takk til statsråden for et positivt svar.

Innlandet har noen særlige utfordringer og påvirkes kanskje mer enn andre regioner av den todelingen vi ser i norsk økonomi. Gjennom innlandsoffensiven har vi satt sammen en rekke tiltak som vi i Innlandet sammen kan sette ut i livet, sammen med sentrale myndigheter.

Innlandsfylkene har hatt lavere vekst i antall arbeidsplasser enn resten av Norge, selv om det faktisk er etablert rundt 1 000 nye bedrifter i hvert av innlandsfylkene de siste fire årene. Erfaringen viser at dersom en tar utgangspunkt i noe av det en er god på, er sjansen for å lykkes større når bedrifter etableres. Og Innlandet har muligheter: Vi har et rikt og mangfoldig kulturliv, en godt utviklet arrangørkompetanse og en god anleggsstruktur. Det gjør Innlandet til en levende opplevelseregion innenfor kultur, idrett og reiseliv. Peer Gynt, Birkebeineren, Prøysen, Beitostølen, Trysil, Skogbruksmuseet og Festspillene i Elverum, Hadeland Glassverk og Kistefos-Museet er gode eksempler på merkevarer som det er mulig å foredle videre. Sammen med stolte turistbedrifter kan det skapes gode opplevelser som bidrar til mer vekst.

Også filmbedriftene, som har sitt utspring i miljøet på Lillehammer og Hamar, har utviklingsmuligheter og kan bli en enda større del av den suksessen som norsk film opplever. Produksjon av film skaper ringvirkninger og er stor industri i mange land. Lilyhammer-serien viser at det er mulig å skape suksess med utgangspunkt i Innlandet. Det er mange profesjonelle kulturutøvere som sammen bidrar til å utvikle kvalitetsopplevelser. Det bidrar til bolyst i mange lokalsamfunn.

Kulturfeltet er viktig for å kunne utvikle vår landsdel som en enda mer attraktiv del av landet og for å kunne rekruttere kompetansepersoner. Få fylker har så mange og store nasjonalparker som Hedmark og Oppland, og det er krevende at lokalsamfunn får så store bindinger på sine arealer som mange av Innlandets nordligste kommuner. Derfor må storsamfunnet stille opp med midler som gjør det mulig å utvikle opplevelsesnæring knyttet til disse områdene.

Jeg er glad for at næringsministeren sier at hun vil videreføre innlandsstrategien. Det var en klok beslutning av ministeren.

Så er jeg spent på de endringene som varsles. Vi vet at det var 15 engasjerte personer som hadde sagt ja til å sitte i det offentlige utvalget og sørge for en bredde for å se på Innlandets utfordringer.

Men det er også grunn til noen bekymringer. De virkemidlene som trengs for å utnytte de mulighetene Innlandet har, er under press. Kulturloftet har gitt kulturlivet muligheter til utvikling. Det avlyses. Et utvalg som skulle vurdere hvordan vi kunne bygge kompetanse for store arrangementer, er lagt bort. Næringslivet forventes å ta et større økonomisk ansvar for kulturlivet. Har næringslivet i Innlandet mulighet til det? Næringspolitikken skal være nøytral. Treffer det de utfordringene reiselivet og andre næringer har i Innlandet?

Vi ser at tilskuddene til nasjonalparker er under press, og at de regionale utviklingsmidlene, som har vært viktige for flere av disse utviklingsprosjektene, nå skal brukes til veiprosjekter i hele landet og ikke bare i de områdene der de regionale utviklingsmidlene hittil har blitt brukt. Det skaper nye utfordringer for vår region.

Hedmark og Oppland ligger midt på statistikken når det gjelder antall statlige arbeidsplasser sett i forhold til det totale arbeidsmarkedet i fylkene. Store deler av Hedmark og Oppland ligger nær Oslo og Gardermoen, og det gir oss muligheter. Derfor inviterer jeg næringsministeren til å følge opp det forslaget om å samordne mer statlige innkjøp, som nå er ute på høring, og at dette samlokaliseres med den innkjøpsorganisasjonen som er etablert sør i Oppland av Politiets data- og materielltjeneste. Her er det kort vei til Gardermoen, det er ikke langt fra Oslo, og det er god tilgang på kvalifisert arbeidskraft. En sånn satsing vil også kunne bidra til samhandling med den innovasjonskraften som ligger i våre høyskoler, og som under Stoltenberg-regjeringen var tiltenkt en sentral rolle i det offentlige innovasjonsarbeidet.

Innlandsoffensiven er et godt utgangspunkt for en aktiv politikk for Innlandet, som stadig utfordres av oljeøkonomien.

Gunnar Gundersen (H) [13:47:34]: «Satsingen i Innlandet har hatt en helhetlig tilnærming», står det i teksten til interpellanten, men jeg tror man glemte en viktig del av helheten. Det skal jeg komme litt tilbake til. Jeg tror debatten kommer til å avsløre at vi har litt forskjellig syn på hvilke virkemidler som faktisk fungerer.

Men jeg vil gi ros til interpellanten for å ha tatt opp temaet, for det er noen grunnleggende utfordringer som faktisk trenger nasjonalt fokus, som interpellanten også sa. Så vil jeg gi ros til statsråden: Et første besøk til Innlandet er et godt signal, og jeg synes også at svaret hun ga, vitner om at hun allerede har fått god innsikt i problematikken. Det borger godt.

Jeg er helt på linje med interpellanten i at vi må prøve å ha et positivt fokus, men vi kan jo heller ikke glemme historien helt. Innlandet og særlig Hedmark er jo Arbeiderpartiets utstillingsvindu. Her har man styrt i to generasjoner uten særlig innblanding fra andre, og da skjønner jeg godt at når resultatene ikke er så gode, så vil man gjerne ha bare et positivt fokus. Det er det jeg mener med at vi må ta virkeligheten inn over oss, og dette var jo også noe som tidligere statsråd Navarsetes regionrapport – stortingsmeldingen om regional utvikling – viste, at vi ligger på toppen på veldig mange av de gale statistikkene. Det var veldig tydelig. Enten det er utdanningsnivå, fødselsoverskudd, befolkningsvekst, verdiskaping per innbygger eller annet, så er det noen grunnleggende utfordringer som vi må ta på alvor.

Så har vi et ganske godt fundament for å få til dette. Interpellanten var inne på dette med jord og skog. Jeg synes han la litt for lite vekt på at skogressursene i Hedmark faktisk utnyttes veldig godt. Skogen er under veldig aktiv forvaltning, og hadde resten av landet ligget like høyt når det gjelder å utnytte den, så hadde vi hatt en mye større skognæring enn det vi har. Men her har vi jo en ressursbase som er selve løsningen for bl.a. klimautfordringen. Det kommer litt an på hvordan oljen utvikler seg, men det er heller ingen tvil om at alt man i dag bruker oljen til, kan utvikles av skog som råvare. Det krever bare litt forskning før vi kommer dit.

Jeg er også grunnleggende uenig med interpellanten i hva slags løsninger som fungerer. Jeg mener regjeringen sender ut svært gode signaler. Det er noe fokus på noen kutt, men det er heller mye mer satsing på de viktige grepene i regjeringens budsjett, bl.a. dette med SkatteFUNN og BIA, Brukerstyrt innovasjonsarena, som er viktige ordninger for både klyngen i NCE-miljøet på Raufoss og bioteknologimiljøet på Hamar. Geno, som interpellanten selv nevnte, er et forskningsmiljø som ligger i verdenstoppen. Norge har en sædbank og en kunnskap om arveegenskaper på husdyr som knapt noe annet land har, og det er på Hamar. Det ligger et kjempepotensial i det.

Samferdsel: Det er ingen tvil om at vi trenger mye mer satsing på samferdsel. Skognæringen har etterlyst ett virkelig tiltak, og det er satsing på samferdsel, som får ned kostnadene.

Storberget nevnte at næringsnøytralitet skulle stå i fokus, men realiteten er at den rød-grønne regjeringen har

sittet og sett på en tradisjonell verdikjede som har slitt med klare konkurranseulempen, uten å gjøre noe med det. Det vil jeg nærmest kalle næringsdiskriminering.

Innlandsstrategien er viktig, men jeg tror at med de endringene som statsråden har signalisert, særlig hvis det går i retning av at vi får inn langt flere private aktører og gründere som har erfaring med hvordan man starter virksomhet, vil også konklusjonene i Innlandsutvalget kunne bli veldig bra. For et av signalene man også bør ta inn over seg, er at lokale og private eierskap i Hedmark og Innlandet er altfor svakt. Det er der kimen til framtidige arbeidsplasser ligger. Det er der kimen til å sette midler inn i innovasjon og utvikling ligger. Det er også der kimen til lokalisering ligger.

Jeg synes det er veldig bra at interpellanten i landets nasjonalforsamling har rettet fokuset mot viktige problemstillinger. Men jeg tror også debatten avslører at vi har helt andre løsninger for hvordan vi skal få den utviklingen i Innlandet, som vi alle ønsker.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [13:52:57]: Jeg vil først takke interpellanten for engasjementet. Vi trenger et sterkt fokus på Innlandet.

Når det gjelder svaret, burde statsråden ha vært veldig enkel i sitt svar: Ja, regjeringen vil fortsette innlandssatsingen – ja, regjeringen vil faktisk forsterke satsingen på utviklingen av næringslivet i Innlandet.

Jeg er enig med interpellanten i én ting, og det er at det å prate negativt og så tvil om muligheter og virkemidler vil få en negativ innvirkning på utviklingen av Innlandet. Derfor er det viktig at vi bruker et positivt fortegn i all omtale. Selvfølgelig skal man ikke være redd for å omtale utfordringene som finnes, men man skal heller ikke prate så negativt at dette får en negativ virkning i seg selv.

Innlandet har et næringsliv der tyngden ligger i skog- og treforedling, reiseliv og industri. Industrimiljøet på Raufoss er en motor for utvikling og innovasjon innen industri, ikke bare for Innlandet, men for hele landet.

Ett av landets NCE-er, som sammen med de øvrige NCE-ene i landet står for en innovasjonskraft som gjør Norge konkurransedyktig i verdensmarkedet, ligger faktisk på Raufoss. Regjeringen ser viktigheten av å utvikle disse miljøene og vil derfor styrke Norges nye klyngeprogram med 10 mill. kr. Å etablere et nytt klyngenivå, et Global Centre of Expertise, vil være med å forsterke klyngens globale posisjon innenfor sine verdikjeder.

I tillegg vil disse klyngene være inspiratorer, kunnskapsbase og utviklingsmotor for mange små og mellomstore bedrifter i Norge. Viktigheten av klynger på dette nivået, som kan gjøre hverandre og andre gode, kan ikke understrekes nok.

Regjeringen forbedrer SkatteFUNN-ordningen for å utløse mer forskning i næringslivet og for å styrke omstillingsevnen og verdiskapingen. Sammen med styrkingen av Brukerstyrt innovasjonsarena vil dette få et bredt nedslagsfelt i næringslivet i Innlandet.

Vestre Toten, med Raufoss-miljøet, er en av landets største industrikommuner, og det bærer selvsagt nærmiljøet preg av. Med konkurranseutsatte bedrifter i det globa-

le markedet, vil svingninger i verdensøkonomien påvirke bedrifter og deretter også nærmiljøet. I nedgangstider kan en oppleve permisjoner og oppsigelser av flere titalls, kanskje hundretalls, personer i industriparken. Det vil si en rimelig stor bedrift, i norsk sammenheng. Dette får selvsagt konsekvenser for nærmiljøet.

Dette har vært en utfordring som disse bedriftene i industriparken, har tatt svært alvorlig. Innovativ tankegang og omstillingsevne, sammen med utrolig dyktige ansatte, har gjort at Raufoss-miljøet er verdensledende innen sine fagfelt. Regjeringen ser viktigheten av å bidra til å sikre denne rollen og videreutvikle dette miljøet.

Norge har et høyt kostnadsnivå. Derfor er teknologisk utvikling, kunnskap, effektivitet, kvalitet og leveringspunktlig viktige konkurransefortrinn for industrien i Innlandet. Skal f.eks. Volvo eller Mercedes ha sine deler kl. 12 på tirsdag, skal de få dem kl. 12 på tirsdag – ikke kvart over eller kvart på.

For få år siden hadde bedriftene store ferdigvarelagre. Dette har endret seg betydelig. Varelagrene befinner seg i dag stort sett på vei eller bane, på vei til kunden. Man er da avhengig av gode transportårer. Dette har regjeringen tatt konsekvensen av og har i tilleggsprosessjonen styrket tilleggsbevilgningene til både vei og bane for å gjøre Innlandet mer konkurransedyktig. Dette vil også bli fulgt opp de neste fire årene og forhåpentligvis enda lenger.

Regjeringen satses på næringsutvikling i Innlandet og i resten av landet. Vi vil se dette på både kort og lang sikt. Gode næringsmiljøer forsterkes, og nye vil komme til. Jeg er overbevist om at interpellanten ikke trenger å bekymre seg for at regjeringen ikke vil satse på Innlandet. Men vi som bor i Innlandet, må og skal ha tro på regionen, for det har også denne regjeringen.

Marit Arnstad (Sp) [13:57:53]: Dette er et godt tema for en interpellasjon, og det er bra at vi får en bred debatt om dette i Stortinget.

Det var en klok beslutning av den rød-grønne regjeringen å oppnevne et innlandsutvalg, og jeg er glad for at statsråden i dag signaliserer at det vil bli videreført, og at hun ser fram til ferdigstilelsen av det arbeidet.

Utfordringene for næringslivet og verdiskaping i Innlandet kommer til å kreve fornyet oppmerksomhet. Det krever også en strategisk gjennomgang. Hvordan skal en utvikle lønnsom næring og arbeidsplasser i regionen i årene framover?

En slik strategi kommer også til å kreve bredde og innsats på mange felter. Startpunktet må sjølsagt være det som historisk har vært sterke næringer i regionen. Det som allerede er grunnplanken i regionen, må få kraft til å utvikle seg videre. Det gjelder bl.a. skogindustri, landbruk og reiseliv. Det kommer også til å kreve innovasjon og forskning å komme seg videre innenfor disse næringene, når det gjelder å utvikle nye næringsveger, når det gjelder å gjøre forholdene gode for gründere, og når det gjelder å skape nye arbeidsplasser ellers.

Å utvikle utdannings- og forskningsmiljøene bør derfor stå sentralt i enhver strategi for utvikling av Innlandet.

Tilgang på kapital vil også være viktig, og jeg synes at tanken om etablering av et nytt såkornfond for Innlandet bør være en sentral del av en videre tenkning.

Jeg synes også det er viktig at en retter blikket framover, og da blir jeg litt forundret over representanten Gundersen som i det ene øyeblikket sier at alt er svart og vanskelig i Innlandet fordi Arbeiderpartiet har sittet med makten i fylkene de siste årene, for så i det neste øyeblikket å si at i Innlandet utnyttes skogressursene best i hele landet. Det er et lite paradoks der, men jeg enig med representanten Gundersen i at særlig Hedmark utnytter skogressursene best i landet. Det er noe en skal være stolt over, og det er også noe en skal bygge videre på i årene framover. Da trengs det fokus på produksjon, på uttak, på innovasjon og på marked. Derfor er det litt sørgelig at denne regjeringen starter opp med å redusere satsinga på flere områder som er knyttet til skogindustrien, for det er målrettet satsing som nettopp har kommet innlandet til gode.

Samferdsel har også vært nevnt her som en viktig satsing. Det er Senterpartiet enig i, og gjennom Nasjonal transportplan, som ble vedtatt med bredt flertall i Stortinget i juni, ble jo mange av de store utfordringene på dette området – også for innlandets del – adressert. Det er viktig at de utfordringene som en adresserte gjennom Nasjonal transportplan, faktisk blir fulgt opp. Jeg har merket meg at den nye regjeringen er opptatt av at den har erstattet en del av de distriktpolitiske og målrettede virkemidlene med samferdselssatsing. Jeg ville vært forsiktig med å overselge den satsinga. Det er klart at for en rekke av distriktsfylkene er kuttet og nedtrekket i regionale utviklingsmidler langt større enn de påplussingene de får på f.eks. fylkesveger. Det er et minusregnskap for de fleste av distriktsfylkene.

Så synes jeg også det er viktig, særlig for skognæringa, at den rød-grønne regjeringen valgte å tillate vogntog på 60 tonn og 24 meter, men det er også viktig at dette nå blir fulgt opp av Vegvesenet, av fylkene og av kommunene, slik at alle veger som tåler det, fortløpende blir oppgradert. Det har en i enkelte fylker vært veldig flinke til, og det har Vegvesenet i enkelte regioner vært veldig flinke til, men der tror jeg det fortsatt er en del igjen å gjøre som vil være viktig for innlandets del.

Så må jeg også få lov til å si at landbruk – i tillegg til skognæring – er en sentral næring for innlandets del. Det er en næring som trenger forutsigbare og langsiktige rammebetingelser. Senterpartiet står fast på landbruksmeldingens ønske om å øke matproduksjonen med 20 pst. i løpet av 20 år. Men det betyr at man må opprettholde et differensiert landbruk som ivaretar ulike driftsformer. Det betyr at man må ha gode jordbruksoppgjør i årene framover. Det betyr at man må være villig til å ta i bruk alt tilgjengelig areal, og det betyr ikke minst at man må ha et godt tollvern. Vi har tidligere i dag vært gjennom en debatt her i salen som handlet nettopp om tollvernet og den legitime holdninga Norge har inntatt når det gjelder overgang fra kronetoll til prosenttoll på ost. Dette er en rammebetingelse som er svært viktig for landbruket i hele landet, også i innlandet.

Ketil Kjenseth (V) [14:03:15]: Takk til interpellanten som har reist en viktig debatt. Dette handler ikke bare om det geografiske innlandet – Hedmark og Oppland. Dette er faktisk en debatt om hele Fastlands-Norge og – som statsråden var inne på – om vår konkurransekraft. Derfor er dette viktig.

Noen har vært inne på at noe av det siste den rød-grønne regjeringa bidro til – en regjering som satt i åtte år – var å nedsette et innlandsutvalg. I løpet av de åtte årene som den rød-grønne regjeringa satt ved roret, vokste altså statsbudsjettet i Norge på inntektssida med over 350 mrd. kr. Hvis en går inn og ser om det ligger igjen en milliard i Hedmark og Oppland, er det ikke så lett å få øye på den. Det lukter kanskje litt mer flis og litt mer asfalt, men betydelige summer er ikke lagt igjen der i forhold til andre plasser. Det er slik sett ikke noe grunnlag for å si at det har vært noen innlandsoffensiv de siste åtte årene.

Ser en litt bakover til tidligere regjeringer, ble Innlandet 2010 etablert av en Høyre–Kristelig Folkeparti–Venstre-regjering med næringsminister Lars Sponheim som en av de sentrale statsrådene. I fylkestinget i Oppland har vi hatt Fritt fram-prosjektet. Det var også en sentrum-borgerlig-konstellasjon som sto for den. Det var ikke bare Arbeiderpartiet som la fram en innlandsoffensiv; også Venstre la fram sin, riktignok for Oppland, men den kalte vi for Grønn Opptur. Jeg tror det er viktig å ta det grønne og fornybare med inn i debatten om et fornybart fastland som skaper industri som vil leve av framover.

Flere har vært inne på trevirke, og det er en betydelig ressurs som ligger der. Jeg er glad for at statsråden har vært på Raufoss allerede. I enhver ny bil i verden finner vi faktisk en komponent fra Raufoss, og det sier noe om hvilket miljø som er der. Jeg tror at vi for treindustrien har muligheter til å gjenskape en lignende industrisuksess som den på Raufoss. Det er jo ikke naturgitte grunner til at det produseres bildeler for verden på Raufoss – det er kompetansen. Det er et framsynt industrimiljø der som har skapt automatisering og effektivisering som er mulig, og det viser også at den kostnadseffektiviseringen, den konkurransekraften, er mulig å skape i innlandet.

Mellom Kongsberg, Raufoss og Gjøvik har vi et av de sterkeste kompetansemiljøene i hele innlandet hvis en tar med at Buskerud og Hallingdalen faktisk også er en del av innlandet. Her er det mulig å bruke den kompetansen som ligger der, til å gjenskape en lignende industrisuksess basert på fornybare råmaterialer. Bioplast er nå på tur inn. De første brusflaskene av bioplast er i produksjon. Her ligger det store muligheter.

Innenfor energi er jo innlandet sterkt allerede, og her er det store muligheter til å bidra til det grønne batteriet som Norge skal bli, og for så vidt er. Vi har òg et informasjonssikkerhetsmiljø i innlandet som ser det markedet for informasjonssikkerhetstjenester som finnes ute i verden, som er i ferd med å bli en milliardindustri, og dette er det mulig å bygge videre på. Da trenger vi ikke bare næringsrettede virkemidler. Vi trenger også en offentlig sektor som spiller opp til og bidrar til å skape de industrimiljøene og det næringslivet vi ønsker. Sånn sett er det mulig for innlandet å organisere seg på en bedre måte. Den forrige regjeringa var

innom en regionreform. Det etterlot seg et regionalt forskningsfond på ca. 15 mill. kr, og det sier seg selv at det er altfor lite til å bidra til nyskaping og utvikling. Vi er også nødt til å organisere hele offentlig sektor på en annen måte for å få sterkere kompetansemiljøer.

Når det gjelder samferdselssektoren, er det ikke noe stort løft for det indre innlandet å få et dobbeltspor til Sørli, som er 18 km sør for Hamar. Da er vi fortsatt tre timer unna Tynset og tre timer unna Dombås. Her er det fortsatt store oppgaver å gå løs på.

En annen viktig del av dette er rekruttering, og vi er nødt til å satse på ungdom for at de skal se de mulighetene som finnes i innlandet for å bidra til den omstillingen og den industriskapingen som vi er nødt til å ha. Raufoss er igjen et eksempel å peke på. Der har næringslivet kommet tettere på skolen, særlig den videregående skolen. Vi er nødt til å fortsette den utviklingen på flere arenaer. Ungdom ser etter muligheter, og da må vi også være med og skape og legge til rette for det framtidige yrkeslivet som ungdom vil inn i. Ellers står vi i fare for å eksportere veldig mange ungdommer til kysten av Norge.

Karin Andersen (SV) [14:08:47]: Jeg vil takke for en viktig debatt, og jeg vil invitere statsråden til å si et rungende ja til Hedmark, Oppland og Innlands-Norge.

Norsk økonomi er altfor todelt. Vi er altfor oljeavhengige. Jeg vet at ministeren kommer fra en del av landet som har opplevd litt andre virkeligheter enn dem vi har i innlandet, og derfor er jeg glad for at statsråden har vært i Hedmark. Men sjøl om Mjøsa er midt i verda, er Hedmark og Oppland mye større fylker, og man må reise ganske mye mer for å få med seg alt.

Jeg synes nok at debatten, særlig knyttet til både oljeavhengighet og dette med å utvikle det som er de store ressursene i Hedmark og Oppland – nemlig det som vokser opp av jorda vår – har fått for lite vekt i denne debatten, kanskje særlig skogen, for der tror jeg vi må tørre å tenke større. Vi må tørre å tenke lenger.

Vi må tørre å tenke mange år fram i tida. Hvis ikke Innlandsutvalget sier at vi skal ha en kjempemessig forskningsinstans knyttet til skog som ressurs for industriell utvikling av et fornybarsamfunn, håper jeg at regjeringen gjør det. I hvert fall kommer SV til å ta initiativet til det, for det er nødvendig, det er mulig, og det er riktig å gjøre det.

Jeg er kritisk til mye av det regjeringen har gjort i sitt første budsjett, nettopp fordi de har gått løs på det som er de sterke miljøene i Hedmark – det er landbruket, det er skogsatsingen, det er distriktsutviklingsmidlene, som har vært kjempeviktige for å kunne få opp gründere og innovasjon. Jeg vil be ministeren, om hun ikke vil lytte til SV, i hvert fall lytte til Foreningen for innovasjonsselskaper i Norge i Abelia som advarer veldig sterkt mot kuttene som er gjort i distriktsutviklingsmidlene, og sier at det er veldig mange nå som risikerer å måtte kutte i innovasjon og nyetablering – nettopp det som regjeringen sier den ønsker mer av. Det er litt sånn at det blir ikke mer av å få lite penger.

Representanten Kjenseth var inne på dette med hvor viktig også offentlig sektor er, hvor viktige kommunene er. Når regjeringen også signaliserer at den skal omforde-

le penger, sånn at de kommunene som har store egeninntekter, skal få beholde mer, og inntektsutjevningen skal gå ned, betyr det tap for alle kommuner i Hedmark. Jeg har vanskelig for å tro at det blir lettere å etablere næring der, at det blir lettere å rekruttere folk, og få dem til å bli og til å ønske å være der, hvis offentlig sektor og kommunene i Hedmark skal ha mye mindre penger og få dårligere skoler og dyrere barnehager – for det synes jo også regjeringen er helt greit, at barnehagene blir dyrere. Jeg tror at man må tenke nytt. Man kan ikke rive unna det grunnlaget som er infrastrukturen for næringslivet i hele landet, og også i Hedmark.

Det er en hel rekke kutt i dette budsjettet som på en måte går helt til hjertet av det vi driver med. I Hedmark og Oppland er jordbruk og næringsmiddelindustri veldig store næringer. Det er nok sånn at hvis man ikke har tenkt å holde jordbruksproduksjonen oppe – både den store produksjonen som bidrar mest til de store industrielle produksjonene, og distriktslandbruket – risikerer man industrien i Hedmark. Og den er stor – det er mange tusen arbeidsplasser knyttet til næringsmiddelindustrien i Hedmark. Den kommer ikke til å eksistere hvis vi ikke greier å holde produksjonsnivået oppe og har våre egne råvarer, for man kommer nok ikke til å importere råvarer fra utlandet for å produsere næringsmiddel i Norge.

Jeg kunne også tenke meg, hvis ministeren kommer til Hedmark, at hun hadde tatt en tur opp i Sollia. Det er en bitte liten bygd ved foten av Rondane. Der er det bl.a. en liten bedrift som har tre årsverk knyttet til et bitte, bitte lite småbruk, og det er basert på sammenhengen mellom kultur og landbruksnæring – det er tre årsverk på et bitte, bitte lite bruk. Det viser også hvor viktig kultur er for å kunne utvikle områder i Hedmark og Oppland, men også i resten av Innlands-Norge, for dette er jo helt likt for alle. Det hadde vært interessant å se hvordan en der kan etablere noe som er interessant for internasjonal turisme – fra noe bitte lite, som kanskje ikke ser stort ut i tabellene, men som er kjempeviktig for å få et bilde av hva som er positivt for Norge, når turister kommer hit. Dette må vi ta vare på. Vi må ikke svekke disse viktige bedriftene og disse viktige områdene av landet.

Tore Hagebakken (A) [14:14:08]: La meg aller først gi min hele og fulle tilslutning til Karin Andersens omtale av hvordan det blå budsjettet rammer innlandet.

Og så takk til Knut Storberget som reiser denne interpellasjonen, og dermed sørger for at vi får dette helt nødvendige fokuset på vår del av landet.

Mye går bra i innlandet. Vi har mange fortrinn og muligheter og fagmiljøer som er ledende både nasjonalt og globalt. Men vi har også store utfordringer, utfordringer som nødvendiggjør økt nasjonalt fokus og økt nasjonal innsats. Deler av innlandet preges av synkende folketall og demografiske utfordringer. Også andelen som mottar sosiale stønader, sykefraværet, arbeidsledigheten og andelen som dropper ut fra videregående skole, er høyere enn landsgjennomsnittet.

Våre høyskoler er svært viktige for at innlandet skal være på offensiven. De er flaggskip og i en ruvende utvik-

ling. Det lover veldig godt. Stor økning i både studenttall og antall ansatte har imidlertid skapt stor plassmangel. Det må ikke bli et hinder for den svært positive utviklingen og det store potensialet vi ser. Derfor sier vi i Arbeiderpartiet i vår innlandsoffensiv at det må gjennomføres et bygningsmessig løft for å sikre at høyskolene i innlandet har den nødvendige kapasiteten og kvaliteten til å huse dagens og framtidens utdanningstilbud. Den bygningsmessige kapasiteten er sprengt ved flere av utdanningstilbudene – ja, det er faktisk en ganske så kritisk situasjon. Det er svært viktig at det ambisiøse faglige nivået og tempoet kan opprettholdes, og mer enn det – få utviklet seg videre, slik vi har sett så mange gode eksempler på i de senere årene. Hvis denne utviklingen ikke følges opp bygningsmessig, vil det begrense, og sannsynligvis også tvinge fram at en må skjære ned på, den faglige aktiviteten. Det ville være svært uheldig. Eksempelvis har studenttallet ved Høgskolen i Gjøvik vokst fra 1 000 til 3 000 på åtte år. Antallet lærere har økt fra 100 til 350, for øvrig fordelt på 34 nasjonaliteter. Om regjeringa har parkert idéen om et innlandsuniversitet, må den i det minste bidra til at utviklingen ved våre høyskoler ikke blir parkert, men legge til rette for at bygningsmassen er av tilstrekkelig kapasitet og kvalitet. Planer ligger klare, det er penger som trengs, og det haster.

Høyskolene våre har et nært og godt og resultatrikt samarbeid med næringslivet. Dette har gjort oss ledende på mange områder. Nå trengs et forskningsløft for innlandet med styrking og videreutvikling av forsknings- og utdanningsmiljøene, særlig innenfor skog- og landbruksnæringen, informasjonssikkerhet, innovasjon i offentlig sektor, helseteknologi og reiseliv. På flere av disse områdene er våre høyskoler allerede helt i front og har fått nasjonale roller. NCE Raufoss, som statsråden nylig har besøkt, må få mulighet til å utvikles til et Global Centre of Expertise. Statsråden har helt rett i det hun sa, at det er en veldig god kandidat, men miljøet på Raufoss må bli mer enn kandidat. Videre må SINTEF Raufoss Manufacturing tildeles status som senter for forskningsdrevet innovasjon innen produksjonsteknologi.

Satsing på forskning, utvikling og nye utdanningsmuligheter tjener alle deler av innlandet. Samtidig er det nødvendig med spesiell og ekstra innsats og tilrettelegging der utfordringene er størst. Derfor er det trist, jeg vil si nitrist, at regjeringa kutter kraftig i de regionale utviklingsmidlene. Jeg håper ikke dette er begynnelsen på at regjeringa vil kutte hele ordningen. Statsråden kan kanskje berolige oss når det gjelder dette i sitt sluttinnlegg – at dette er nivået, og at det ikke blir ytterligere kutt de kommende årene, slik at ordningen til slutt blir helt borte. Jeg håper videre at regjeringa vil sette mye inn på at kommuner i innlandet med lav befolkningstetthet og tynt næringsgrunnlag får lavere arbeidsgiveravgift, når den saken snart skal opp til ny behandling. Det vil kunne ha stor betydning for hvordan disse bygdesamfunnene, og Oppland, vil kunne utvikle seg framover.

Stine Renate Håheim (A) [14:19:01]: Det er åpenbart populært med historiske tilbakeblikk, så la meg ta dere med på min historie. Jeg er oppvokst i vakre, varierte Vald-

res, med naturen rett utenfor stuevinduet. Men da jeg var 19 år, måtte jeg pakke ned jenterommet og flytte fra Valdres. Jeg måtte dra til storbyen for å få meg en utdanning. Dette er ingen unik historie. Hvert eneste år er det mange unge folk som flytter fra distriktene i jakten på høyere utdanning. Det er veldig bra at ungdom får seg høyere utdanning, og gjerne får sett litt av verden og får seg noen erfaringer. Problemet er at det er altfor få som kommer tilbake. Det er mangel på kompetansearbeidsplasser i mange av våre distrikter. Distriktskommunene har utfordringer med å opprettholde bosettingen og skape nye attraktive arbeidsplasser. Derfor trenger vi en aktiv distriktspolitikk. Vi trenger politikere som er villig til å bruke målrettede virkemidler for å styrke innlandet, men også andre distrikter.

Det er grunn til bekymring når den blå-blå regjeringen legger fram et forslag til budsjett som svekker de distriktspolitiske virkemidlene. Det gir oss som ønsker innlandet en lys framtid, en stor utfordring. Det krever at vi blir enda flinkere til å vise fram de mulighetene som finnes i innlandet. Derfor har jeg lyst til å takke interpellanten for at vi får den muligheten her i dag.

Todelingen av norsk økonomi er en stor utfordring for hele landet, men også for innlandet. Da er ikke løsningen å gjøre som regjeringen, nemlig å legge fram et budsjett som forsterker problemet. Da må vi heller gjøre som Arbeiderpartiet, satse på bosetting og næringsutvikling i innlandet, slik at Norge får flere bein å stå på.

Sterke krefter i samfunnet virker sentraliserende. Over hele verden ser vi mer og mer urbanisering. Skal vi demme opp for denne utviklingen, er vi nødt til å bruke sterke politiske virkemidler. Derfor sørget den rød-grønne regjeringen for at de regionale utviklingsmidlene ble styrket. Nå er det uro og bekymring. Den blå-blå regjeringen kutter en fjerdedel av midlene som skulle gått til viktige satsinger på stedsutvikling, reiseliv, næringsutvikling, gründere og nyskaping.

Som interpellanten, Storberget, sa, er ressursbasen for å skape vekst i innlandet til stede, for i innlandet finnes det mange kreative mennesker med store drømmer. For å snakke et språk Høyre sikkert forstår: Dette er mennesker som har nye ideer og bedre løsninger. Da er det synd at de regionale utviklingsmidlene, som nettopp er et viktig verktøy for fylkeskommunene, som kan støtte opp om disse menneskene og deres ideer, blir kuttet. Jeg synes det er innmari synd, eller – som representanten Hagebakken sa – nitrist at man kutter i dette viktige verktøyet, som bidrar til vekst, verdiskaping og næringsutvikling der det virkelig trengs.

Skal vi lykkes i innlandet, må vi satse på de næringene vi er gode på: landbruk, skogbruk, reiseliv, kultur og industri. Men alle disse næringene får kutt i regjeringens forslag til statsbudsjett. Kulturløftet forsvant i det blå. Det kuttet i reiselivssatsingen, og regjeringen har gjort det til en ideologisk fanesak i landbrukspolitikken å tulle med ostetollen.

Jeg har lyst til å si at ikke alle kuttene er dramatisk store, men regjeringen skrur på veldig mange brytere – og de skrur dem feil vei. Summen av alle disse endringene frykter jeg kan være en drastisk kursdreining i distrikts- og regionalpolitikken.

Arbeiderpartiet vil føre en aktiv nærings- og distriktspolitikk, hvor vi løfter opp de gode initiativene i distriktene. Det å satse på innlandet er framtidsrettet. Vi har grønne næringer. Det kan bidra til å bremse todelingen i norsk økonomi, og Norge får flere bein å stå på.

Jeg er glad for at statsråden bekrefter at Innlandsutvalget skal gå sin gang, og jeg gleder meg til å diskutere tiltakene. Jeg tror vi må skape flere arbeidsplasser og skape verdier og optimisme i innlandet. Det er slik vi bidrar til at slike som meg – og mange flere som har flyttet – har noe å vende tilbake til en vakker dag.

Knut Storberget (A) [14:23:51]: Jeg må takke alle parter for aktiv deltakelse i debatten. Jeg har tenkt å avslutte like positivt og konstruktivt som jeg føler jeg startet.

Her er det mye å ta med seg. Noe er vi nok uenige om, som representanten Gundersen sa. Likevel synes jeg engasjementet er veldig godt, og at mange av de innspillene som har kommet, er veldig gode. Jeg har ikke tenkt å dvele noe ved påstanden fra representanten Gundersen – at det er Arbeiderpartiet i Hedmark som har skylden for alle negative parametere – utover å si hjertelig takk for deltakelsen i debatten.

Det er to utfordringer jeg har lyst til å peke på, og særlig den som kom fra representanten Kjenseth, fra Venstre, nemlig den framstillingen at ikke noe av veksten – og milliardene, som det ble sagt – har kommet til innlandsfylkene i løpet av de siste årene. Med respekt å melde: Vi har – for Hedmarks del – kanskje et av norgeshistoriens største veiprosjekter langs Mjøsa, som er i ferd med å bli fullført. Det er dobbeltspor og en betydelig samferdselssatsing – vi kan telle mange milliarder kroner – som nettopp regjeringspartiene har pekt på som særlig viktig for å utvikle dette området. Så vi må ikke se oss blinde på dette.

Jeg vil utfordre representanten Kjenseth og Venstre: Hvis man virkelig ville hatt nærmere 1 mrd. kr til utvikling av kompetanse og muligheter i disse fylkene, kunne man jo under budsjettbehandlingen nå ikke gjøre det man har varslet at man vil gjøre, nemlig stemme nei til å igangsette byggingen av det store arkivet på Tynset, som er et stort prosjekt, og som Venstre nå faktisk går imot.

Så vil jeg gi statsråden to utfordringer i hennes sluttinnlegg – en stor og en liten. Den første er: Vi har gjennom lang, lang tid hørt fra Høyre – og særlig fra representanten Gundersen – at det er det høye kostnadsnivået i dette landet som gjør det vanskelig, og kanskje også, implisitt, at det er de rød-grønne som er skyld i kostnadsnivået. Hva vil man gjøre med det? Hva er regjeringas strategi for å få ned disse kostnadene, hvis det er det man ønsker?

Den andre utfordringen er forholdsvis liten. Jeg vet at Næringsdepartementet i løpet av det siste året har hatt forholdsvis tett kontakt med legemiddelbransjen om utvikling av Nycomed Pharma og alternativ virksomhet på Elverum. Det har vært flere møter med politisk ledelse i Næringsdepartementet. Min utfordring og mitt spørsmål er: Vil næringsministeren følge opp det arbeidet som der gjøres, og ha tett kontakt med dem, slik at man kan ta vare på mye av den særdeles viktige kompetansen i dette miljøet?

Ellers: Takk for en fin debatt.

Statsråd Monica Mæland [14:26:50]: Det har vært en god debatt, med innspill og synspunkter på både innlandet og regjeringens næringspolitikk, som vi tar med oss i det videre arbeidet.

Som jeg har understreket, vil regjeringen legge til rette for økt konkurransekraft for næringslivet i hele Fastlands-Norge. Det er vel i og for seg også svaret på interpellantens første spørsmål.

Samlet sett går norsk økonomi godt. Som et høykostland må Norge i stadig større grad konkurrere innen kunnskap og produktivitet. Våre tiltak på skatteområdet og innenfor innovasjon, kunnskap, teknologi og samferdsel skal bidra til å stimulere til verdiskaping i innlandet og i resten av landet. Vi skal være en medspiller for bedriftene. Vi skal sikre gode rammebetingelser for videreutvikling og omstilling. Det følger vi opp på mange områder.

Jeg snakket en god del om det å satse på forskning og innovasjon. Mange har vært innom dette med distriktsnøytrale virkemidler og næringsnøytrale virkemidler. Mitt svar til Stortinget er at jeg vil ha virkemidler som treffer, som fungerer. Det vi skal gjøre de neste månedene, er å gjennomgå bruken av virkemidlene og sørge for at enten de brukes i distriktene eller i byene, skal de treffe. Hele poenget er at virkemidler medfører innovasjon, at det er noe som har framtidig foran seg, ikke bak seg.

Det har også vært noen visitter til de regionale utviklingsmidlene. Vi har flyttet dem over på vei. Vi oppfatter det slik at det å satse på samferdsel og vei er god distriktpolitikk og god næringspolitikk.

Så fikk jeg en utfordring – hvorvidt vi ville videreføre høringen om samordning av innkjøp. Svaret på det er et absolutt ja. Staten står for et innkjøp på 170 mrd. kr hvert år. Da er det fornuftig politikk – god økonomipolitikk – å samordne disse innkjøpene. Og det er, ikke minst, god næringspolitikk å sørge for at alle små, mellomstore og større bedrifter kan delta i innkjøpene. Så den høringen skal vi videreføre.

Mange har også nevnt landbruk. Jeg tror ikke det er noen stor overraskelse at regjeringens landbrukspolitikk og Senterpartiets eller SVs landbrukspolitikk nødvendigvis innehar forskjeller. Men det vi er enige om, er at vi må sørge for å satse på våre fortrinn. Et av prosjektene i kunnskapsparken på Hamar handler om å forske på avl. Man bruker altså sine fortrinn for å utnytte ressurser som man faktisk kan gå globalt med.

Jeg ble utfordret til å runge. Jeg runger gjerne – både for innlandet og for resten av landet. Når man bor, lever og jobber i Bergen, har man god greie på både kultur og næring – og ikke minst sammenhengen mellom dem.

Presidenten: Debatten i sak nr. 3 er dermed omme.

Sak nr. 4 [14:29:52]

Interpellasjon fra representanten Jan Böhler til justis- og beredskapsministeren:

«I brannen på Scandinavian Star 7. april 1990 omkom 159 mennesker. Stortinget behandlet saken gjennom en re-

degjørelse fra handels- og sjøfartsministeren og en stortingsmelding. Det har senere vist seg at man den gang ikke fikk snudd alle steiner, bl.a. angående egentlige eierforhold og brannforløpet hvor man bare tok for seg første 1,5 time av 38 timer. Dermed har det helt til i dag stadig kommet nye opplysninger, rapporter og spørsmål. Støttegruppa for overlevende og etterlatte og stiftelsen for ny etterforskning har fortsatt å engasjere seg for å klarlegge hendelsesforløpet. Politiet foretar nå en gjennomgang av sitt arbeid med saken. Spørsmålet er om politiske myndigheter også bør gå igjennom sine deler av saken, og gjøre nye undersøkelser av det man har hatt overordnet ansvar for, slik støttegruppa ønsker.

Hvordan vil regjeringen arbeide videre med dette, og bidra til at Stortinget får mer fullstendig informasjon enn tidligere?»

Jan Böhler (A) [14:31:19]: Natt til 7. april 1990 ble fergen «Scandinavian Star» rammet av en katastrofal, dødelig brann. Det er ingen tvil om at det skyldtes en brannstiftelse. 159 mennesker ble drept, derav 134 fra Norge, 84 fra Oslo. Mange opplevde forferdelige tap av foreldre, familie, lærere, venner, trenere osv. i sin beste alder. Senest i går snakket jeg med daværende prest i vår menighet på Høybråten/Haugenstua, som fulgte opp to barn i naboblokka vår, som på en tragisk måte mistet begge foreldrene sine i dødsbrannen.

De overlevende og etterlatte dannet umiddelbart etter katastrofen en støttegruppe, som vedtok følgende formål:

«Arbeide for full klarlegging av det fullstendige hendelsesforløp knyttet til ulykken, dens forhistorie og etterspill».

Etter dette har støttegruppen og senere også stiftelsen for etterforskning av mordbrannen på «Scandinavian Star» arbeidet aktivt for å finne nye opplysninger og kreve en ny politietterforskning, ny gransking og nye undersøkelser.

Senest nå i år har støttegruppen levert en bred begrunnelse og en anmodning om ny gransking til regjeringen, og stiftelsen har på sin side levert en grundig rapport og en begjæring til politi- og påtalemyndighet om gjenåpning av etterforskningen. Oslo politidistrikt har deretter startet et arbeid for å gå igjennom sakens dokumenter på nytt og dermed vurdere om det kan være grunnlag for ny etterforskning. Støttegruppen har i denne forbindelse advart det politiske system mot ansvarsfraskrivelse hvis vi bare henviser til politiets gjennomgang. Politiet skal først og fremst vurdere etterforskning av strafferettslig og sivilrettslig skyld, og ikke andre sider av saken, som er myndighetenes ansvar.

Det er all grunn til å ta disse synspunktene og de nye anmodningene fra støttegruppen og stiftelsen på dypeste alvor. Dette gjelder den langt alvorligste brannkatastrofen vi har vært utsatt for i nyere tid, og mange overlevende, etterlatte, pårørende, familie og venner har slitt ekstra i alle disse årene fordi det er så mange ubesvarte spørsmål. Noen av dem vil forhåpentligvis kunne inngå i politiets gjennomgang, men det er også i de senere årene – etter at Stortinget drøftet saken i form av redegjørelse, stor-

tingsmelding og senere representantforslag på 1990-tallet – kommet nye opplysninger som gjør det aktuelt å se med nye øyne på noen mer overordnede premisser og rammer som ulike deler av myndighetsapparatet har hatt ansvar for.

Det gjelder særlig, for det første, behandlingen av brannforløpet. Her har både granskingen – gjennom mandatet til de brannsakkyndige – og etterforskningen begrenset seg til å undersøke første halvannen time av brannen, til da kapteinen gikk fra borde. Men brannene varte i 38 timer, selv om de som døde, omkom i første fase. Politisk og granskingsutvalg mente det var snakk om følgebranner etter den første og derfor ikke nødvendig å etterforske nærmere. Senere har de samme SINTEF-ekspertene som var sakkyndige for granskingsutvalget i 1990, i hvert fall siden 2001, flere ganger tatt opp at det er nødvendig å gjøre nye undersøkelser av hele brannforløpet – med de seks påfølgende brannene – og har foreslått en modell for hvordan dette kan gjøres.

Utredninger som har kommet fra flere brannfaglige miljøer, som svenske Sweco og norske Skansen Consult, har konkludert med at brannforløpet bare kan forklares med at det har vært en rekke uavhengige brannstiftelser om bord. Om det har vært én brann med følgebranner i 38 timer eller flere uavhengige brannstiftelser, er selvsagt avgjørende for mange sider av saken, bl.a. om hovedmistenkte, som døde i den første brannen, kan være den eneste brannstifteren.

Den eneste måten man kan skape større visshet og klarhet rundt brannforløpet på, er trolig å gjennomføre en slags rekonstruksjon og testing av modeller med dagens teknologi og ekspertise. Dette må i tilfelle være et myndighetsinitiativ. Stortinget bør ha en interesse for dette, fordi man også i St.meld. 63 for 1991–1992 la til grunn at det var snakk om én brann.

Det andre spørsmålet, hvor det stadig er kommet opp nye forhold i de senere årene, gjelder eierforhold og forsikringsutbetalinger. Mens man i første redegjørelse for Stortinget la til grunn at dette var avklart, og senere at det ikke hadde betydning for saken fordi det bare var økonomiske forhold mellom private, er det etter hvert reist nye spørsmål og kommet bøker og store artikler hvor det eneste sikre er at eierforholdet ikke er sikkert eller avklart.

Under en rettssak om forsikringsansvar i Oslo tingrett i 2005, trekker dommer Johan Berg denne konklusjonen og sier at

«det er grunn til å stille spørsmål om de ansvarlige for skipet er stilt til ansvar. Det kan synes som om det er grunnlag for å hevde at skipets reelle eierforhold ikke er lagt til grunn i myndighetens behandling av saken og i de straffesaker som fulgte».

Også den danske riksadvokaten slo i 2005 fast at eierforholdene ikke var fastlagt, og daværende statsråd Erik Solheim skrev i juni 2009:

««Scandinavian Star»-ulykken er et godt eksempel på hvordan skatteparadis skjuler eierskap og dermed gir mulighet for å komme seg unna både erstatningsansvar og straff. Til dags dato vet ingen hvem som eide båten.»

I NOU 2009: 19, Skatteparadis og utvikling, heter det:

«Endelig eierskap er imidlertid ikke blitt fastslått. Skipet var registrert på Bahamas. Det er begrunnet mistanke om at et amerikansk selskap (...) var den reelle eieren av Scandinavian Star. Hvis de etterlatte hadde fremmet en erstatningssak mot selskapet i USA, kunne de kanskje ha oppnådd betydelig høyere erstatningssummer enn gjennom dansk rett.»

Når slike konklusjoner nå trekkes av Oslo tingrett, av en statsråd og i en norsk offentlig utredning, blir det ganske selvmotsigende om det man slo fast i redegjørelsen og i dokumenter til Stortinget de første årene på 1990-tallet, skal bli stående. Innenfor dagens mer åpne verdensøkonomi og nye regler om skatteparadis, bør det være mulig å prøve å snu også denne steinen på ny.

Det tredje forholdet som er blitt aktualisert, er den tredelte etterforskningen – mellom teknisk, taktisk og økonomisk etterforskning mellom henholdsvis Sverige, Norge og Danmark. Det var slik at Sverige, ved en ganske liten politistasjon i Uddevalla, hadde ansvaret for åstedet. Danmark, ved en tilsvarende stasjon i bydelen Frederiksberg i København, hadde ansvaret for sjørett, sjødyktighet, rederansvar og dermed eierforhold, og Norge, ved Oslo politikammer, hadde ansvaret for selve brannen og brannstiftelsen. De eneste som er blitt dømt i saken, er tre personer som er dømt av dansk rett, som en del av danskenes ansvar i delingen. De ble dømt for å sette skipet i drift uten at det var i forsvarlig stand. De fikk seks måneders fengsel.

Den norske delen, etterforskning av brannstiftelsen, ble henlagt etter ett år, men saken har en foreldelsesfrist på 25 år i henhold til mordbrannparagrafen, dvs. til april 2015. Samtidig som man henla saken, ble det gjort to ting som senere er blitt viktige og kontroversielle. For det første utpekte man en navngitt person, som døde i den første brannen, som den eneste mulige mistenkte blant de 482 om bord. Daværende politimester i Oslo, Willy Haugli, sa til VG 13. mars 1991:

«Alle andre muligheter enn dansken er utelukket».

Samtidig innrømmet man at man ikke hadde tekniske bevis eller noen fellende vitneforklaringer, slik også VG gjennomgår i dag. Det er et problem for ettertiden for Stortinget at man også i St.meld. nr. 63 for 1991–1992 slutter seg til utpekingen av én person som overveiende sannsynlig gjerningsmann, noe som kan være prinsipielt problematisk med tanke på våre retsprinsipper.

Det kom sammen med henleggelsen fra 1991 også en påtegning fra Riksadvokaten til statsadvokatembetet i Oslo om å se på delingen av etterforskningen på nytt, jf. at det hadde vært problemer med koordinering og samlet ledelse av etterforskning. Meg bekjent er likevel ingenting gjort med denne tredelingen til nå, i de 22 årene som er gått. Hvis vi virkelig skal gå igjennom saken på nytt, bør det absolutt tas et overordnet grep for å gå inn i det på en helhetlig, samlet og annerledes måte.

Det er mye mer som kan sies om nye opplysninger og hvilke steiner som bør snus i denne saken. Mitt anliggende er hva vi fra ulike hold kan bidra med for at de overlevende og etterlatte, venner og familie skal få flere og bedre svar, og at den største dødsbrannen i nyere tid ikke skal gå over i historien som en på mange måter uløst gåte. Hvis noe

kan gjøres for å komme videre i dette, er jeg sikker på at Stortinget mener det bør gjøres.

Jeg er ikke ute etter å kritisere statsråden, som har sittet i kort tid, eller andre for noe som helst, jeg er kun opp tatt av saken. Min forventning er ikke at det skal trekkes noen endelige konklusjoner i dag om ny gransking eller nye undersøkelser. Mitt håp er at vi skal være enige om at vi må foreta egne vurderinger av om det er spørsmål ut over de politimessige som myndighetene må ta sitt ansvar for å undersøke og granske ut fra nye opplysninger, for slik å bidra med vår skjerv til at overlevende og etterlatte og historien får svar, til at Stortingets behandling står seg for ettertiden og til at vi kan lære mer for framtiden.

Statsråd Anders Anundsen [14:41:17]: Støttegruppen etter «Scandinavian Star»-ulykken sendte et brev til Nærings- og handelsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet i Norge samt til den danske og svenske regjeringen 23. april i år. I brevet ber man om at det nedsettes et granskingsutvalg med mandat til å utrede hele brannforløpet om bord i skipet og til å utrede eierforhold og rederansvar for «Scandinavian Star» på tidspunktet for katastrofen.

Jeg vil innledningsvis berømme støttegruppens innsats, og jeg deler deres ønske om klarhet i årsaksforholdene rundt brannkatastrofen som rammet mange for mer enn 20 år siden.

Spørsmålet er hvordan vi på en best mulig måte kan finne frem til hvordan brannen startet og hvem som var den ansvarlige for brannen. Det er naturlig å ta et utgangspunkt i Schei-utvalget rapport om den granskingen som ble utført i 1991, og som ble presentert i NOU 1991:1A. Støttegruppen sier at denne granskingen var for lite omfattende. Støttegruppen anser den nå som helt avgjørende for å iverksette faglige funderte undersøkelser for å avklare det fullstendige og samlede brannforløp.

Støttegruppen presenterer også, og de beskriver et forslag til, et eget prosjekt, som de mener vil kunne gi en del av denne avklaringen. Dette prosjektet er anslått til å koste 1 mill. kr.

Når det gjelder eier- og rederforholdene, peker støttegruppen i sitt brev på at det falt utenfor Schei-utvalgets mandat å ta stilling til dette spørsmålet. I brevet konkluderer støttegruppen på dette punktet med å si at man ikke aksepterer at ukklarhetene om eierskap og ansvaret for driften av «Scandinavian Star» den 7. april 1990 skal få bli historisk fasit for skandinaviske myndigheters beskrivelse av «Scandinavian Star».

I brevet gir også støttegruppen uttrykk for at en eventuell ny granskingskommissjon bør ha medlemmer fra alle de tre skandinaviske landene i tillegg til representanter fra USA og Bahamas. Støttegruppen tar til orde for at en slik gransking må gjennomføres selv om politiet skulle finne grunnlag for å gjenoppta sin etterforskning av brannårsak og brannforløp.

Når det i interpellasjonen er vist til Stortingets behov for mer «fullstendig informasjon» om denne saken enn det man tidligere har fått, vil jeg peke på at Stortinget selv har mulighet til å initiere parlamentarisk gransking også av denne saken. Som representanten Bøhler er kjent med, dri-

ver politiet i Oslo for tiden og vurderer fremlagte opplysninger for å avgjøre om man skal igangsette ny etterforskning av brannårsaken og hele brannforløpet. Dette arbeidet er påbegynt som resultat av flere eksterne henvendelser.

Mandatet for undersøkelsen omfatter imidlertid ikke spørsmålet om eier- og rederforhold, som har vært etterforsket av de danske myndighetene. Det er på dette punktet av betydning å minne om den arbeidsdelingen som allerede kort tid etter brannkatastrofen ble avtalt mellom norske og danske myndigheter, som også interpellanten berørte i sitt innlegg, nemlig at norske myndigheter skulle ha ansvaret for etterforskningen av brannen, mens man fra dansk side skulle undersøke eier- og rederforholdene. Denne arbeidsdelingen ligger, så vidt jeg forstår, fortsatt til grunn.

Jeg nevner for fullstendighetens skyld at støttegruppen den 5. september dette år sendte et nytt brev til regjeringen Stoltenberg om saken, hvor man særlig argumenterer for at spørsmålet om å iverksette ny gransking ikke må påvirkes av politiets pågående vurderinger. Støttegruppens forslag til mandat for en ny gransking etter «Scandinavian Star»-katastrofen er omfattende.

I tillegg til å granske hele brannforløpet samt eier- og rederforholdene foreslås det videre å undersøke en rekke forhold som bl.a. berører sjøfartsjuridiske, forsikringsjuridiske og skipssikkerhetsmessige aspekter. Justis- og beredskapsdepartementet har derfor innhentet informasjon og vurderinger fra flere aktuelle instanser. Blant annet opplyser Nærings- og handelsdepartementet at Statens havarikommisjon i dag fungerer i tråd med internasjonale regler fastsatt av International Maritime Organization, IMO, og EU som et faglig uavhengig organ, som ikke kan eller skal instrueres av overordnet departement verken når det gjelder hvilke ulykker som skal undersøkes, eller på hvilken måte en undersøkelse skal utføres. Det er heller ingen hjemmel i sjøloven for å opprette en ny særskilt kommisjon, slik det tidligere var anledning til. Nærings- og handelsdepartementet opplyser videre at man på nasjonalt og internasjonalt plan har iverksatt viktige tiltak for å sørge for klargjøring av det reelle eierskapet til skip.

Internasjonal lovgivning har skjerpet kravene betydelig på dette området i løpet av de seneste årene. Det gjelder bl.a. lov om skipssikkerhet fra 2007. Jeg nevner dette for å understreke at en ny gransking av denne ulykken i seg selv ikke er nødvendig for i dag å initiere nye krav til skipssikkerhet og eierforhold rundt skip. Det er andre forhold som vil være av avgjørende betydning for å vurdere gransking av denne saken.

Når det ellers gjelder spørsmålet om en ny gransking av eier- og rederforholdene rundt «Scandinavian Star», er det, som nevnt, danske myndigheter som i sin tid foretok undersøkelsene. Politiets etterforskning i Danmark førte også til straffesak. Skal man gå inn igjen i disse forholdene, er man helt avhengig av medvirkning fra danske myndigheters side.

Etter min mening kan ikke spørsmålet om en eventuell gransking i en eller annen form endelig avklares nå. Så lenge politiet fortsatt utreder om det er tilstrekkelig grunnlag for å igangsette ny etterforskning av brannen, bør vi avvente deres konklusjon. Her er det også viktig at jeg som

justis- og beredskapsminister ikke treffer avgjørelser som kan oppfattes som en inn gripen i påtalemyndighetens ansvarsområde. Jeg mener dessuten at man bør avvente politiets konklusjoner på forundersøkelsen for ikke å skape en uklar overlapping av undersøkelsesaktiviteter.

Hvis påtalemyndigheten beslutter å gjenoppta etterforskningen, bør en etter min syn avstå fra parallell gransking som kan skade etterforskningen av straffesaken. Hvis påtalemyndigheten ikke finner grunnlag for å åpne etterforskning av brannsaken, vil regjeringen vurdere om det er grunnlag for opprettelse av et særskilt regjeringsoppnevnt granskingsutvalg som skal se på brannsaken. I vurderingen av om det skal oppnevnes et sånt granskingsutvalg, vil en også måtte vurdere om et sivilt granskingsutvalg vil kunne klare å skaffe klarhet i årsaksforholdene utover hva politietterforskningen har vist. Det må også avklares om det ikke er mer hensiktsmessig om Stortinget gjennom sine muligheter iverksetter en egen parlamentarisk og helt uavhengig gransking gjennom de virkemidlene som Stortinget har til rådighet.

Jeg har sendt et svarbrev til støttegruppen, hvor jeg klargjør den holdningen som jeg også klargjør i mitt svar på denne interpellasjonen. I motsetning til det mine forjengere har gjort, har jeg i hvert fall besvart henvendelsen.

Jan Bøhler (A) [14:48:49]: Jeg takker statsråden for et positivt svar, vil jeg si. Det som var mitt hovedspørsmål, var om man vil foreta egne vurderinger av det som er andre rammer, andre premisser for behandlingen av «Scandinavian Star»-saken enn det politimessige, om man vil foreta egne vurderinger av om det er behov for å se på det om igjen. Det oppfatter jeg at statsråden bekreftet da han mot slutten av innlegget sa at han vil vurdere å opprette et nytt granskingsutvalg hvis det blir slik at det ikke gjenopptas etterforskning fra politiets side – vurdere om det er et selvstendig grunnlag for da å opprette et slikt utvalg. Det er den egne vurderingen det politiske systemet må foreta – jeg er enig – både her på Stortinget og i regjeringen, som jeg tror det er avgjørende at vi tar ansvar for når politiet tar ansvar for sin del – altså at vi tar ansvar for hver vår del i denne saken.

Om Stortinget selv skal gjennomføre en parlamentarisk gransking, er det sikkert en omfattende prosess å diskutere nærmere. De tingene jeg har påpekt med hensyn til Stortingets behandling, har stammet fra dokumenter som er lagt fram av tidligere regjeringer – altså stortingsmelding og redegjørelse. Det er regjeringer med forskjellig farge i de ulike fasene, så det har ikke noe med den politiske fargen å gjøre, men det er noen viktige premisser for behandlingen av saken her på Stortinget som er lagt fram av tidligere regjeringer, og som selvsagt gjør det naturlig at regjeringen på sin side også ser på det som statsråden konkluderte med. Jeg tror det er nyttig å få en slik diskusjon i dag, som vi kan få gjennom denne interpellasjonsdebatten, slik at statsråden i inngangen til de vurderingene – når vi nå også følger med på hva politiet kommer fram til – kan få med seg vurderinger her fra Stortinget av hvordan vi bør gå videre.

Det er umulig å spekulere i hva politiet kommer fram til. Det er sikkert alle spente på. Men de har sine begrensninger, bl.a. i det statsråden nevnte om eierforhold – om at det er danskene som har hatt ansvaret for det i denne tre-

delingen. Så jeg vil gjerne spørre om statsråden vil ta noen flere initiativer nå – særlig overfor danske, men også svenske myndigheter – til at det nå blir mulig å gjøre en samlet vurdering av behovet for å gå inn i det på nytt fra myndighetenes side. Hvis politiet skulle bestemme seg for å gjenoppta etterforskning, mener jeg det er avgjørende behov for at man da får opphevet den tredelingen, får mulighet til å gå inn i hele saksfeltet på en samlet, helhetlig måte, får en koordinering og får en ledelse av etterforskningen som omfatter hele bildet – ikke bare én del, delen som Oslo-politiet hadde ansvar for, noe som skapte problemer for å gjøre dette på en fullverdig måte.

Statsråd Anders Anundsen [14:52:14]: Jeg er glad for at representanten Bøhler oppfattet det som et positivt svar, for det var i grunnen det det var.

Jeg er enig i at vi skal gjennomføre en egen vurdering, men en egen fri vurdering basert på den kunnskapen vi har, etter at politiet har avklart hvordan de vil håndtere det. Jeg synes det er viktig å understreke at det er viktig at vi fra regjeringens side ikke fatter beslutninger som kan påvirke politiets stillingtagen til dette, og det er derfor jeg understreker at en slik vurdering må være fri – også etter at politiet har fattet beslutning om de ønsker å åpne saken på nytt eller ikke.

Uavhengig av det er det avgjørende med dansk medvirkning hvis politiet åpner sak, og det er også avgjørende med dansk medvirkning om de ikke gjør det, hvis en skal granske denne saken. Så danskene vil uansett spille en avgjørende rolle, uavhengig av hvilken vei en går. Jeg kan ikke i dag si at jeg vil ta egne initiativ overfor danske myndigheter mens vi venter på politiets vurdering, nettopp fordi jeg mener det er avgjørende at vi nå først hører hva politiet selv beslutter. Så får vi vurdere politisk om det er grunnlag for å nedsette et eget granskingsutvalg.

Samtidig synes jeg det er viktig å understreke den muligheten som representanten Bøhler ga uttrykk for at var litt komplisert, nemlig en stortingsnedsatt granskingskommisjon. Jeg er ikke enig i at det er vesentlig mer komplisert enn en regjeringsoppnevnt granskingskommisjon. Kanskje vil en parlamentarisk granskingskommisjon til og med kunne bringe en litt annen tilnærming til saken enn det en regjeringsoppnevnt granskingskommisjon kunne gjøre. Så det er en drøftelse som jeg håper representanten Bøhler også tar med sine egne i Stortinget, for å få avklart hvilken holdning Stortinget har til en sådan gransking. Det vil uansett ikke være sannsynlig at regjeringen går til det skritt å nedsette et slikt granskingsutvalg, uten at en på forhånd har avklart hvordan Stortinget stiller seg til dette. Stortingets involvering vil uansett måtte kreves. Men jeg synes det er viktig at Stortinget også vurderer de mulighetene som Stortinget selv sitter med i en slik type sak, som har blitt gammel, men som rammet mange, og som fryktelig mange fortsatt har tunge og vonde minner knyttet til og veldig sterke tap. Så dette er sak som kanskje kunne egne seg for den typen vurderinger av Stortinget som sådant.

Hårek Elvenes (H) [14:55:10]: Brannen om bord i «Scandinavian Star» i 1990 var en forferdelig tragedie som

rammet mange mennesker. 159 mennesker mistet livet, og mange sitter igjen med et stort savn etter å ha mistet sine kjære og sine nærmeste.

Det å sitte igjen og føle at alle svar ikke er framkommet og nødvendig belyst, kjennes som en ekstra belastning etter en så trist hendelse.

Stortinget har behandlet saken ut fra den gang da, kjente opplysninger og undersøkelser.

En gruppe fra Kripos, Oslo politidistrikt og Økokrim skal nå sammen se på saken og gjøre sin vurdering av den tidligere etterforskning. For Stortinget er det viktig, både i denne saken og i kommende saker, å sikre at man har et så godt beslutningsgrunnlag som mulig. Derfor slutter jeg meg til den tilnærming til saken som justisministeren har gjort i sine to innlegg.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [14:56:22]: Interpellanten tar opp en veldig alvorlig og en veldig viktig sak. Katastrofen, som skjedde for 23 år siden, er en av de største vi har hatt i etterkrigstida. 160 personer døde, dersom vi også regner med en baby i magen til en kvinne som døde på sykehuset.

Dette er heller ikke bare en ulykke. Det ble kort tid etter brannen stadfestet at den var påsatt – uten at noen gjerningsmann er blitt dømt.

Mordbrannen står som et mørkt kapittel i historien vår, og for mange pårørende og overlevende er det en hendelse som aldri vil slippe. For å gi dem hjelp til å kunne legge den mest mulig bak seg og klare å gå videre, er det viktig å få fram fakta om hva som virkelig skjedde den tragiske helga i april 1990. Der har vi som politikere også et ansvar.

I etterkant av brannen var det som kjent norsk politi som etterforsket saken. Personen, som politiet antok var gjerningsmannen, omkom selv i brannen, og saken ble henlagt. Det ble så inngått avtale om at Danmark skulle etterforske brudd på skipssikkerheten, og Høyesterett avsa sin dom i november 1993. Tre personer ble dømt – deriblant rederen og kapteinen om bord – for brudd på sikkerheten. De fikk seks måneders fengsel.

I 1996 kom det fram nye opplysninger som medførte at støttegruppa etter «Scandinavian Star» anmodet om gjenopptagelse av rederansvaret, men det ble avvist på grunn av foreldelsesfrister i Danmark. Men de har ikke gitt opp håpet om at de fakta, som de har skaffet, skal bli gjenstand for etterforskning og/eller gransking. Siden den gang har også mange nye opplysninger kommet fram. I april dette år la stiftelsen fram en rapport med krav om ny etterforskning. Rapporten inneholder systematisert og samlet dokumentasjon om forhold knyttet til ildspåsettelsen. Politiet har nå satt ned et utvalg som skal vurdere om saken skal gjenåpnes, og dette arbeidet er nå godt i gang.

Støttegruppen har også anmodet de skandinaviske regjeringene om ny gransking. Derfor synes jeg det er veldig bra at interpellanten nå tar opp denne saken, slik at vi kan få en politisk vurdering av om saken bør granskes – ikke bare for å få fram alle fakta, men også for å se hva vi kan lære av saken.

Etterforskning og gransking står heller ikke nødvendigvis mot hverandre, men kan også gjennomføres samtidig på grunn av deres karakter. En politisk bestemt gransking

og en etterforskning foretatt av politiet må ta for seg ulike deler av saken. Etterforskningen skal avdekke straffansvar, mens en gransking skal få fram hva som egentlig skjedde, slik at vi kan ta lærdom av saken.

Jeg er derfor glad for de signalene som er kommet fram i debatten nå, og at regjeringa vil vurdere saken på nytt, slik at fakta kan bli best mulig klarlagt og lærdom bli tatt.

Jan Bøhler (A) [15:00:03]: Jeg vil benytte anledningen til å understreke at det har veldig stor betydning for mange av dem som er overlevende, etterlatte, deres nærmeste og deres venner, at vi prøver å løse noe av det som skaper tvil, som er uløste spørsmål, og som skaper spekulasjoner. Vi har fått en bedre kultur for dette i Norge i de seneste årene, bl.a. har 22. juli betydd mye i den sammenhengen.

Det er bedre å få svar, det er bedre å vite, enn at spekulasjonene får fortsette, selv om man får svar som ikke fører til at den teorien man kanskje har, blir bekreftet. Det kan være at personer som kan ha vært framstilt i et mistenkelig lys, også kan få svar som gjør at byrden på dem blir lettet hvis man får gjennomført bedre undersøkelser av det som nå har vært bildet. Det kan gå i alle retninger. Hvis vi nå får gjort noe grundig med saken ut fra dagens forutsetninger, tror jeg det vil hjelpe det vil hjelpe uansett om den ene eller andre teorien blir bekreftet.

Jeg vil også føye til at når det gjelder de overlevende og etterlatte, er det mange, sånn som jeg har fått det beskrevet, som kan ha ulike helseproblemer som de har slitt med i veldig mange år. Jeg tror det er grunn til å gå nærmere inn i det, hvor god oppfølgingen av det helsemessige har vært i disse årene, og om det gjenstår ting å gjøre der, ting som bør tas tak i på nytt. Det kan også være en del av en sånn gjennomgang som statsråden var inne på at vi bør vurdere.

Det spørsmålet som tærer mest her, er det som angår brannforløpet, som jeg også begynte med – den tekniske etterforskningen av det. Det har med tredelingen å gjøre, hvor det var en mindre politistasjon i Uddevalla i Sverige som hadde ansvaret for åstedet i den fasen. Det er stilt mange spørsmål om det, som politiet må se nærmere på, men jeg vil bare nevne at f.eks. kabinen til den hovedmistenkte ble sikret seks uker etter brannen, at sentrale personer, bl.a. blant brannmannskapene, ikke ble avhørt osv., og at det har vært mye rundt et bøydd hydraulikkør og grunnlaget for en senere brann knyttet til det om bord på skipet, som bl.a. VG har presentert.

Det var veldig positivt at statsråden i begynnelsen av sitt innlegg sa at han var interessert i det som støttegruppen har beskrevet i en henvendelse til regjeringen, nemlig å lage et eget prosjekt om hvordan man teknisk kan kartlegge brannforløpet og bruke dagens teknologi til å finne bedre ut av sammenhengene i det. Det ville vært veldig verdifullt i seg selv å få gjennomført den delen som statsråden uttrykte interesse for.

Line Henriette Hjemdal hadde her gjeninn tatt presidentplassen.

Statsråd Anders Anundsen [15:03:28]: Jeg synes det er bra å registrere det engasjementet som er for «Scandi-

navian Star»-ulykken, og det er et engasjement som deles av mange. Derfor synes jeg også denne interpellasjonen gir uttrykk for et engasjement som en skal ta alvorlig. Det er vondt for pårørende når man føler at endelig punktum ikke blir satt, og det er en situasjon som vi fra politisk hold må ta på alvor.

Samtidig er det viktig for meg å understreke at verken denne debatten i Stortinget eller signaler fra justis- og beredskapsministeren må bidra inn i påvirkningen av resultatet av de undersøkelsene politiet gjør på selvstendig grunnlag. Jeg mener de må bli ferdige med den jobben før vi tar endelig stilling til om det er grunnlag for en større og bredere granskning av hele situasjonen. Jeg er enig i at de to tingene ikke har noe med hverandre å gjøre, nødvendigvis, men jeg mener det må gjøres i en rekkefølge som samsvarer, slik at en ikke kommer i en situasjon hvor en parallellgranskning – nær sagt – vil kunne påvirke en pågående etterforskning fra politiets side, dersom de skulle velge å åpne ny sak.

Jeg tror dagens korte debatt har avdekket det vi vel

egentlig visste på forhånd, nemlig at det er et bredt politisk engasjement for å få frem fakta, og som representanten Bøhler egentlig sa: Det er bedre å få svar enn å få rett. I den typen saker, hvor det er veldig mange som er involvert, er det et viktig perspektiv når vi skal foreta de vurderingene i fremtiden sammen med Stortinget.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Vi går da til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Presidenten vil foreslå at redegjørelsen om viktige EU- og EØS-saker av ministeren ved Statsministerens kontor for samordning av EØS-saker og forholdet til EU holdt i Stortingets møte 21. november 2013 vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2013 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	1	Driftsutgifter for høyere med	3 000 000
		fra kr 468 000 000 til kr 471 000 000	
	22	Flom- og skredforebygging, kan overføres, kan nyttes under postene 60 og 72, for høyere med	25 000 000
		fra kr 145 300 000 til kr 170 300 000	
	60	Tilskudd til flom- og skredforebygging, kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 72, for høyere med	2 000 000
		fra kr 14 000 000 til kr 16 000 000	

II

Fullmakt til å inngå forpliktelser utover gitt bevilgning

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2013 kan pådra seg forpliktelser utover gitte bevilgninger innenfor følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	22	Flom- og skredforebygging	105 mill. kroner
	60	Tilskudd til flom- og skredforebygging	20 mill. kroner

Votering:

Sak nr. 5 [15:14:58]

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.15.